

II,
38374

PROF. V. KERMAJNER

Latinsko-slovenske Vaje

za

I. in II. gimnazijski razred.

Izdélal po

Jed. Alb. Dönnebier-ju in po Iv. Aleks. Rožek-u

S. ŽEPIČ,
kralj. profesor gimnazijski.

(S tremi slovarji).

NOVOMEŠTO.

Založil Deželni odbor Kranjski. -- Natisnil V. Bohan.

1875.

38374, VII, X, f

I. in II. deklin. je tej knjigi 8600 besed;
III. klase. Namesti pa delnih bi besed po spolu
je uravnati in po strogih pravilih nesprevidnosti
sostaviti.

Ali pa, kakor prva del. v tej knjigi, tudi besede
po sklonih.

900 besed fine I. sint. razpisanih. 4. besed
Osterman's besed nujnih 1200 besed.

LATINSKO-SLOVENSKE VAJE

za

I. gimnasijski razred.

Izdélal po Jul. Alb. Dünneber-ju

S. Žepič,

profesor gimnasijski.

NOVOMESTO.

Založil Deželni odbor kranjski. — Natisnil Vincenci Boben.

1875.

für die I Cl.

III. Sel. v. r. h. n. f. h. a. r. o.
von Abw. n. i. g. n.

im Ablat. 1. 2.

N. e. a. l. a. r.

Adject. - Comp. e

Abom. acc. v. f. a. s. i. a.

1. Nunti. in Abl. 1

Gen. pl. cum

1. w. h. l. i. s. i. a. b. e.

2. Di. m. i. s. s. i. o. n. e. p. a. r. i. s. i. o. n. e.

3. N. h. l. i. s. i. a. b. e. c. a. m. s. o. n. t. 2. l. o. n. s. i. a. b. e.

Hauptregeln über Genus (Leyffert)

ausnehm. nur.

1) feminina se. ne. o.

die beside v. lo, go, so

2) die beside v. na. nis

masculini generis

030052813

Predgovor.

V predgovoru ni mi mnogo govoriti; le to moram reči, zakaj sem „Vaje za I. razred“ izdélal po Dünnebie-ju, a „Vaje za II. razred“ po Rožek-u. „Vaje za I. razred“ imel sem užé gotove po Dünnebie-ju léta 1866. v Varašdinu; in knjiga Dünnebie-jeva bila je mnogo rabljena, kedar so se počele preüstrojavati naše gimnasije; torej sem tudi jaz njo vzel.

Okoli leta 1870. poslal sem na visoki poziv iz Ljubljane té „Vaje za I. razred“ visokemu c. k. deželskemu šolskemu svétu. A ta davši „Vaje“ v precéno strokovnjakom, pozove me ondaj, kedar njihovo mnenje zasliši, naj spišem tudi „Vaje za II. razred“, a slovarji da imajo skupni za oboje „Vaje“ biti.

Jaz tedaj „Vaje“ po Dünnebie-ju izdelane skratim po napotku knjige: „*Praktische Paedagogik etc. von Andr. Wilhelm, Wien 1870.*“ in po praktičnem napotku knjige „*Lateinisches Lesebuch für die unteren Classen der Gymnasien. Erster Theil, von Joh. Alex. Rožek, Wien 1869*“ da mi ne bode vse dosedanje delo zastonj.

A za drugi razred „Vaje“ izdélam po II. izdanju Joh. Alex. Rožek-ovega „*Lateinisches Lesebuch für die unteren Classen der Gymnasien, Zweiter Theil, Wien*“, ker se Andr. Wilhelm v omenjeni „Paedagogiki“ (pag. 45.) o školskih knjigah Joh. Alex. Rožeka s toliko pohvalo izreka.

Opomb pod črto sem v „Vajah za I. razr.“ mnogo stavil; ali ne morda i preveč, to bodo imeli razsoditi blagi gospodje kollege, ki bodo po tej knjigi predavali.

Slovarje sem sestavil tri k „Vajam za I. in II. razr.“, in to a) slovar razvrščeni po §§. za céli prvi razred (natisnjen samo

prvi del §. 1.—§. 60c.), kakor so Ljubljanski gospodje recensentje zahtevali), b) slovar latinsko-slovensko-nemški (nemški po meni dodan slovenskemu po zahtévu Ljublj. gg. recensentov), c) slovar slovensko-latinski.

Promenil sem kaj malo; le v „Vaje za I. razred“ vzél sem iz J. A. Rožeka §. 106. in §. 107., a v „Vaje za II. razred“ nekoliko izgledov o supinih iz Dünnebie-ja.

Rokopis je uže več časa gotov, ali ker ni bilo najti založnika, izhaja še le sedaj na svetlo, kar je visoki Kranjski deželski zbor visokemu deželskemu odboru visokodušno stavil na razpolaganje 10.000 fl. za izdavanje šolskih knjig.

Nazadnje se tukaj javno zahvaljujem vsem gg. recensentom za toliko dobrih opomb, ki sem jih kolikor sem mogel, tudi porabil, po imenu pa velečast. in velemožnemu deželskemu školskemu nadzorniku J. Šólarju.

Male nedoslednosti v pisavi lastnih imen, ki so po nevedoma ostale v rokopisu, upam, da mi bodo blagi gospodje kollege odpustili.

Jaz nisem mogel voditi revisije, ker bi se bil tako tisk preveč zakasnil, kajti je Novomesto daleč od železnice, in tako je še precej pomót v „Vajah“ ostalo, katerih je pa moralo biti mnogo že v rokopisu, nekoliko se jih je pa gosp. korektorju pri največi marljivosti ukradlo. Zato prosim gg. kollege, ki bodo to knjigo v šoli rabili, da popred učencem zapovedó pomote popraviti.

Pri nekterih oddelkih se navaja Hrovat-ova Slovnica; in sicer sami §§. kažejo paragrafe I. dela (oblikoslovja), II. §§. kažejo na II. del (syntakso).

Ako sem s temi „Vajami“ kaj pripomogel, da se slovenski mladeži temeljito učenje lat. jezika nekoliko olakša, dosti mi bode nagrade.

V Zagrebu 28. januarja 1875.

Pisec.

Prvi razdélek.

Pravilni glagoli.

I. Indicativus, imperativus et infinitivus praesentis activi.

[Slov. Hr. §. 101.]

§. 1. Conjugatio I. et nominativus pluralis I. declinationis.

1. *Nauta*¹ *navigat*.² 2. *Agricolae arant*.³ 3. *Vehementer aegrōto*.⁴ 4. *Saepe peccāmus*. 5. *Quo navigas?* 6. *Vehementer errātis*. 7. *Quid festinas?* 8. *Oro et labōro*. 9. *Una coenāmus, deinde ambulāmus?* 10. *Lusciniae etiam noctu cantant*. 11. *Quid clamātis?* 12. *Venae micant*.

1. Kmet orje. 2. Brodník jadrá. 3. Zeló se motiš. 4. Kam ja dráte? 5. Jako smo bolni. 6. Velikrat grešim in se motim. 7. Mólimo in délamo. 8. Skupej obédujete, potlej se sprehajate. 9. Káj hitíte? 10. Slavec poje tudi po noči. 11. Škorjanec letí. 12. Káj kričíte?

§. 2. Conjugatio II.

1. *Silva jam viret*. 2. *Stellae noctu lucent*. 3. *Plantae virent et florent*. 4. *Quid tacētis? cur non respondētis?* 5. *Horrēmus et silēmus*. 6. *Ridēmus*. 7. *Places, quum pares*. 8. *Labōras, ut debes, diligenter*. 9. *Quid fetis et clamātis?* 10. *Si vales, bene est, ego valeo*.

Pravila iz skladnje in opombe.

¹ Predmet (oseba ali stvar), o katerem se kaj pripovêduje, zove se subjekt (*subjectum*, osebek), in stoji na vprašanje kdo? ali kaj? v nominativu. [Slovnica II. 3.]

² Kar se pripoveduje o subjektu, zovemo praedikát (*praedicatum*, dopovédek).

³ Glagol pradikatni ravna se v broju (*numērus*) in osebi (*persōna*) po subjektu.

⁴ Subjekt in praedikát tičí v latinščini in v slovenščini velikrat v jedni besédi (v glagolu, *verbum*). [§. 3. N.]

1. Gozdi so užé zeleni. 2. Mésec po noči sveti. 3. Káj molčíš? zakáj ne odgovarjaš? 4. Gozd je sedaj tiho. 5. Rastlina zeleni in cvete. 6. Kaj se plačeš in kričíš? 7. Sedímo, kedar obédujemo. 8. Delate, kakor ste dolžni, pridno. 9. Káj se sméjate?

§. 3. Conjugatio III.

1. Prudenter agítis. 2. Libère dicis et audacter. 3. Lacrímæ facile inarescunt. 4. Luna mox crescit, mox decrescit. 5. Discimus, dum docemus. 6. Beâte non vivis, nisi recte et honeste vivis. 7. Plantæ crescunt et florent, sed mox arescunt. 8. Ita vivimus, uti scribo; quotidie aliqúid legimus aut scribimus, deinde unā coenamur et ambulamus. 9. Alaudæ volant et canunt.

1. Pámetno ravnáš. 2. Svobodno govoríte in drzno. 3. Solza se lahko osuší. 4. Bláženo ne živímo, ako pravično ne ravnámo. 5. Zél raste in cvete, ali kmalu zvene. 6. Ne molčímo, temveč govorímo svobodno in drzno. 7. Ne živíte blaženo, ako ne živíte pošteno.

§. 4. Conjugatio IV. et nominativus pluralis II. declinationis.

1. Columbae mimurriunt. 2. Equus hinnit, porcus grunit. 3. Noctu dormimus. 4. Male sentitis. 5. Uti sentio, ita dico et ago. 6. Saepe editis et bibitis, priusquam esuritis et sititis. 7. Bestiae aut ambulānt, aut currunt, aut saliant, aut repunt, aut volant, aut natant.

1. Golób gruli. 2. Živali spavajo večídel po noči. 3. Konji rezgetájo, svinje hróčejo. 4. Ne govoriš in ne ravnáš kakor misliš. 5. Velikrat jémo in pijemo, prédén smo lačni in žéjni. 6. Kedar govoriš, molčím in poslušam. 7. Kaj brbrate? Zakaj ne molčíte? 8. Kakor mislimo, tako govorímo in ravnámo.

§. 5. Imperativus in infinitivus vséh štirih konjugacij.

1. Valéte. 2. Festína lente. 3. Prudenter age. 4. Ne⁷ superbite. 5. Ora et labóra. 6. Semper vivíte bene et honeste. Ne tace,

⁵ Dél besede, ki ostane, ako se odvrže končnica ali pripona (*suffixum*), zove se korenika, osnova ali deblo (*thema*).

⁶ Zadnji glas osnove (pri glagolu) zove se znak (*character*). — Znak prve sprege (*conjugatio*) je *ā*, druge *ē*, tretje kak soglasnik (*consónans*) ali *u*, a četrte *ī*. [I. §. 94.]

⁷ Slovenski ne pred imperativom se latini z *ne*, če ní užé kake druge nikavnice (*negatio*) v stavku; sicer se pa izpušča. N. pr. *ne metue*, ne boj se; *nunquàm superbi*, nikdar se ne prevzémaj. [II. 198.]

*quum tacēre*⁸ nocet. 8. *Nautae metuumnt natāre.* 9. *Discēre ne cessa.* 10. *Semper recte sentīre debētis.* 11. *Dum spiras, sperāre decet.*

1. Zdravo bōdi. 2. Pāmetno ravnājte. 3. Ne bodi ošaben. 4. Bati se moraš, ako grešiš. 5. Poskušati je dopuščeno. 6. Ne sprehajajte se, kedar imate¹⁰ delati. 7. Ne nehajte učiti se. 8. Živi vedno dobro in pošteno. 9. Ne mólči, kedar se pristojí govoriti. 10. Védno imaš živéti dobro in pošteno. 11. Molčati in poslušati imate, kedar govorim.

II. Indicativus praesentis passivi. [§. 102.]

§. 6. Conjugatio I.

1. *Luna interdum obscurātur.*⁹ 2. *Difficīle lupi domantur.* 3. *Laudamīni, quod festinātis.* 4. *Ego sustentor et recreor.* 5. *Cur neque*¹¹ *exorāris, neque placāris?* 6. *Delectāmur, quum scribīmus.* 7. *Ut salutātis, ita resalutamīni.* 8. *Mortui aut cremantur aut humentur.* 9. *Ager non semel aratur.*

1. Zvézde se⁹ po dnevu potemnjujejo. 2. Volk se⁹ težko ukrotí. 3. Hitímo, ker nas kličejo (*pass.*)¹² 4. Darujete, ako ste prošeni. 5. Lahko se pomirimo. 6. Lehko se okrepite. 7. Njive se⁹ ne orjejo enkrat, ampak navadno štirikrat.

⁸ Ako je kak glagol subjekt, ali pa če (kot objekt) naravnost zavisí od kakega drugega glagola na vprašanje kaj? (česa?) stoji vselej v infinitivu. Tako tudi v slovenskem.

⁹ Latinski *passivum* (trpna doba) se slovéni na več načinov, ali 1) s participijem perfecti passivi (deléžnikom preteklim trpnim) in pomožnim glagolom biti (redko bivati), ali 2) z aktivom (tvorno dobo) in reflektivom (povratnim zaimenom) *se*, ali 3) s tretjo osebo plur. v act. (množine v tvorai dobi) in z latinskim subjektom v akusativu (v časih v genitivu), ali pa 4) z *dam se* in infinitivom *acti*. N. pr. *laudor*, hvaljen sem (ali bivam), hvalim se, hvalljo me (ljudjé); *moveor*, dam se ganiti.

¹⁰ Imam z infinitivom = dolžen sem latini se z *debeo*.

¹¹ V slovénščini se nahaja pogosto v jednem ter istem stavku zraven ne še po več drugih nikavnic (negacij); v latinščini rabi samo jedna negacija, a slov. ne se ne latini, če je užé kaka druga negacija v stavku; n. pr. nikdar ne = *nunquam*, nobeden ne = *nullus*, nihče ne = *nemo* idr. Glagol stoji v latin. za negacijo.

¹² Aktivni (tvorni) stavek se pretvori v passiví (trpni), ako akusativ (ali genitiv, ki stoji zavóljo nikavnice namesti akusativa), postaviš v nominativ ter s tem nominativom kot subjektom zložiš glagol v passivu (trpni dobi) v tem istem času in načinu, v katerem je bil v aktivu (tvorni dobi). N. pr. hvalijo me = hvaljen sem (ali bivam jaz). Subjekt aktivnega stavka, ako se razumeva oni, t. j. sploh ljudje, izpušča se v passivnem stavku. Gl. 38.

§. 7. Conjugatio II.

1. Frustra terreor.⁹ 2. Una docēmur. 3. Ridentur. 4. Columba facile terrētur. 5. Vituperantur, quod rident, quum docentur. 6. Si ita interrōgas, irridēris. 7. Una discimus et exercēmur. 8. Si libēre dicere, non tamen recte sentire prohibēmur.

1. Velikrat se¹³ zastónj plašimo. 2. Dobro bivaš podučevan. 3. Neumnost se zasmehuje. 4. Molčé, ko jih opominjajo (*pass.*). 5. Ako neumno vprašate, vas zasmehujejo (*pass.*).¹² 6. Prāv misliti nikdar me ne¹¹ ovirajo (*pass.*). 7. Déčki se velikokrat zastónj opominjajo in grájajo.

§. 8. Conjugatio III.

1. Portae vespere clauduntur.⁹ Fallēris et nescis. 3. Memoria minuitur, nisi exercētur. 4. Quotiescunque offendimur, ignoscere debēmus. 5. Nunquam¹¹ bene vivitur,¹⁴ nisi recte et honeste vivitur. 6. Ita vivitur, uti scribo: quotidie aliquid legitur, aut scribitur, deinde una coenāmus, garrīmus et ambulāmus.

1. Vrata¹⁵ se zvečer zapirajo. 3. Kolikorkrat koli se¹³ razžališ, dolžen si odpustiti. 3. Velikrat se zastónj strašite. 4. Kolikorkrat koli me razžalijo (*pass.*),¹² vselej odpustim. 5. Rimljani se¹³ od vséh strani obstopajo in ubijajo. 6. Velikrat nas prisilijo (*pass.*)¹² molčati, ali nikoli ne¹¹ hudo misliti. 7. Nikoli se ne živí srečno, ako se ne ravna pošteno. 8. Po dnevu se¹⁴) pridno dela, po noči se pa¹⁶) sladko počiva.

§. 9. Conjugatio IV.

1. Quintus egregie eruditur. 2. Mortui sepeliuntur. 3. Cur ego custudior, ut parricida. 4. Facile lenimur et placāmur. 5. Mortui interdum condiuntur et servantur. 6. Agri arantur et molliuntur, priusquam conseruntur. 7. Libere dicere saepe, recte sentire nunquam impedimīni. 8. Porta¹⁷ noctu clauditur³ et custoditur.

¹³ se pomenja (velikrat) *passivum*. gl. 9.

¹⁴ *Verba intransitiva* (neprehodni glagoli) imajo v lat. od passiva samo tretjo osebo *singularis*. Slovincem rabi tu 3. oseba *sing.* v *act.* z *reflex.* se ali pa s substantivom človek; v časih tudi 3. oseba *plur.* v *act.* (zlasti pri reflektivnih ali povratnih glagolih). N. pr. *vivitur*, živí se, človek živí; *pugnat*, borijo se. [II. 132.]

¹⁵ Slov. substantiva samo v plur. navadna latinijo se ali s *sing.* ali s *plur.*, kakor smisel stavka zahteva.

¹⁶ V kratkih stavkih rabi Slovincem v nasprotju veči del veznik (*conjunctio*): pa, a; v lat. pa ta veznik izostaja. N. pr. ne pa = *non*.

¹⁷ Nam rabi tukaj *plur.*, ker substantiv ni navaden v *singul.* gl. 15.

1. Dečki se¹³ izvrstno izobražujejo. 2. Práv misliti ne bivamo nikdar¹¹ ovirani. 3. Čúvani bivamo kakor očetomorci. 4. Izvrstno se podučuješ. 5. Lehko se damo¹⁸ pomiriti in potolažiti. 6. Mrlič se ne zakoplje, ampak se pomazili in hrani. 7. Njiva se zorje in zrahljá, prédno se obséje.

Drugi razdélek.

Declinatio substantivorum et adjectivorum.

I. Declinatio. [Sl. §. 22.]

§. 10. Nominatīvus et vocatīvus.

1. Hora¹⁹ ruit. 2. Quo navigātis, nautae?²¹ 3. Stellae aequae diu ac noctu lucent. 4. Eurōpa est peninsŭla.²⁰ 5. Procellae fugiunt et undae resīdunt. 6. Discēde, Catilīna,²¹ patent portae. 7. Quantopēre ruitis, horae! 8. Quid est, Cotta, quid tacetis?

1. Ure hitjo (tečejo). 2. Mésec in zvézde svétijo po noči. 3. Slavci in škorjanci pojejo. 4. Kreta je otok.²⁰ 5. Sicilija je bila nekđaj polotok,²⁰ sedaj je pa¹⁶ otok. 6. Kam namérjaš, Katilina? 7. Kaj je továrš! kaj moléš? 8. Lehko se,¹³ Persijanci,²¹ preobladate.

§. 11. Accusatīvus.

1. Procella agitat undas.²² 2. Patriam amāre debēmus. 3. Poetae Musas invocāre solent. 4. Dinumerate stellas. 5. Defendo provinciam Siciliam. 6. Scintilla excitat flammam. 7. Aquila volat per²³ auram. 8. Ciconiae ranas devorant. 9. Vitam regit saepe fortuna, non¹⁶ sapientia. 10. Conciliat amicitias et conservat benevolentia.

¹⁸ V lat. *passivum*. gl. 9.

¹⁹ Nominativ je padež subjekta, in stoji na vprašanje kdo? ali kaj?

²⁰ Ako je praedikát *nomen* (samostavnik, pridevnik, zaime), stoji tudi v nominativu (zlasti pri glagolu *esse*, biti).

²¹ Vokativ (zvavnik) stoji v latinskem, kedar koga ogovarjamo, zovemo, kličemo.

²² Akusativ je padež objéкта ter stoji na vprašanje koga? ali kaj? (pri glagolih prehodnih). Objekt (*objectum*) je pa tisti predmet (oseba ali stvar), ki nanj prehaja dejanje glagola.

²³ Akusativ zahtévajo tudi neki predlogi (*praepositio*). [I. 147.]

1. Ponoči vidimo mésec²² in zvézde. 2. Branimo pokrajine. 3. Pridno berite pésnike. 4. Zora razžene sénce. 5. Europo in Afriko delé valovi. 6. Spomin imate¹⁰ marljivo uriti. 7. Ustavite solze; ne pomanjšujejo stísk.²⁴ 8. Voda obdaja otók. 9. Krivica rodí skrbi in kazni. 10. Ptujci neznajo pota.²⁴

§. 12. *Dativus.*

1. *Naturae*²⁵ *parēte.* 2. *Irae debes imperāre.* 3. *Aurōra industriae favet.* 4. *Licet non credēre famae.* 5. *Aurōra Musis amīca.*²⁶ 6. *Nauta credit anīmam undis.* 7. *Ancilla parēt domīnae.* 8. *Monstra advēnae viam.* 9. *Amicitiae patriam praeponēre debēmus.* 10. *Muscis et araneis gallīnae sunt inimīcae.* 11. *Procellae nocent nau-tis.* 12. *Non scholae, sed vitae*²⁷ *discīmus.*

1. Zvézde se umičejo zori. 2. Muse so pésnikom naklonjene. 3. Gospodinja zapoveduje déklam. 4. Mornárji válu izróčajo življenje. 5. Grška zemlja podlégne domalega Persijanom. 6. Zvézde kažejo pot mornarju. 7. Pridnost je mravljam vzrok²⁰ obilnosti. 8. Iščimo slavo za²⁷ domovino.

§. 13. *Genitivus.*

1. *Historia est vitae*²⁸ *magistra.* 2. *Saevitia est causa injuriarum.* 3. *Invidia saepe discordiarum causa est.* 4. *Gloriam coronae petis.* 5. *Ranae sunt praeda ciconiarum.* 6. *Industriam et solertiam formicae laudamus.* 7. *Lunam interdum umbra terrae obscurat.* 8. *Ignavia est causa ignominiae.*

²⁴ Ako stoji v slov. pri prehodnih glagolih (*verba transitiva*) genitiv zavoljo negacije (ne) namesti akusativa, rabi se v latinskem akusativ (*objecti*).

²⁵ Dativ stoji na vprašanje komu? ali čemu? pri glagolih prehodnih in neprehodnih (*verba transitiva et intransitiva*).

²⁶ *Est* (je) in *sunt* (so) se v kratkih stavkih, zlasti v pregovorih in rekih rado izpušča.

²⁷ Dativ stoji v lat. tudi na vprašanje za koga? za kaj? t. j. komu na korist ali škodo? Slovencem rabi tu akusativ z predlogom za. — *Dativus commodi* ali *incommodi*, gl. ²⁵.

²⁸ Genitiv stoji pri substantivih ponajpred na vprašanje čegav? čij? tudi koga? ali česa? — Slovenci rabimo tukaj, če genitiv nima pri sebi kakega pridevnika (*adjectivum*), ali kakega pristavka (*appositio*), ali pa kakega stavka oziravnega (relativnega), navadno posedovne pridevnike (*adjectiva possessiva*) na -o v, -ev, -in, -ski, -ški, -ji, kedar pomenja genitiv kaj živega, ali pa kako deželo, otók, mésto, réko in podobno; v časih tudi dativ,

1. Zavist je velikrat vzrok razprtíje. 2. Sréča je dostikrat vzrok dobitév. 3. Škorjanec je oznanjevavec²⁹ zarje. 4. Grška zemlja je bila domovina pésnikov. 5. Zveri ljubijo séncó lesóv. 6. Prebivavci otoka Krete bili so kursarji. 7. Sloga je vzrok žmage. 8. Žmage množíjo slavo domovine. 9. Sréčnost Scaevolova²⁸ réši domovino.

§. 14. Ablatīvus.

1. Poéta natūra³⁰ valet. 2. Roma crescit Albae³¹ ruínis. 3. Discére ne cessa: curā sapientia crescit. 4. Prudentiam cum³² eloquentia jungére debes. 5. Post pluviam²³ in ripis³⁵ sunt ranae. 6. Fossa impletur aquā.³³ 7. Corónis³³ decorantur poëtae. 8. Opulentia conservátur diligentia et parsimonia. 9. Terra ornatur copia plantarum. 10. Memoria augétur curā, negligentia¹⁶ debilitátur.

1. Valóvi se vzbujajo po³⁰ nevihtah. 2. Zemlja biva razsvetljevana po noči od méseca in zvézd. 3. Slava domovine raste po³⁰ zmagah. 4. Mátrona in Sékvana delite³⁴ Belge od³² Celtov. 5. Govornost morate združiti s³² previdnostjo. 6. Grško se odlikuje po učenosti, Rim po mogočnosti. 7. Kmetje jarke polnijo (*pass.*)¹² z vodo.³³ 8. Po pridnosti se množí in krepí znanje. 9. Mésec se časih potemní po sénci zemlje. 10. V³⁵ leséh afriških so opice.

II. Declinatio. [Sl. §. 24.]

§. 15. Substantiva na -us.

1. Deus regit mundum. 2. Poëtae molliunt anímos. 3. Succedit Romulo Numa Pompilius. 4. Fuga Numidarum Romanis dat

²⁹ Praedikat se ravna po subjektu v padežu, in če je moč, tudi v broju in spolu. N. pr. orel je kralj, *aquila est regina* (*regina* = kraljica). [I. 11.]

³⁰ Ablativ stoji na vprašanje zakaj? po čem? od česa? ter izražuje vzrok dejánja, *ablativus causae* (vzročni). Slovenceem pa rabijo razni predlogi: po (z lok.), od, zavoľjo in dr.

³¹ Genitiv stoji v lat. zeló pogosto pred substantivom, od ktereга zavisi, a v slov. veči del za njim. gl. tudi ²⁸.

³² Ablativ zahtévajo tudi neki predlogi. [I. 148.]

³³ Ablativ brez predloga stoji tudi na vprašanje s čim? po čem? da naznači orodje ali sredstvo (pomoček) kakega dejánja ali čina. — *Ablativus instrumentalis* (orodja). Sloveni se pa ta ablativ s predlogi: s ali z (z instr.), po (z lok.); bolj po redko z drugimi: od (zlasti v passivnih stavkih), v (z lok.), iz idr.

³⁴ Ker latinski jezik nima dvojine (*numerus dualis*), rabi mu namesti nje množina (*numerus pluralis*) pri substantivih, adjektivih itd., in pri glagolih (*verbum*).

³⁵ In (y) in sub (pod) skladata se na vprašanje kje? z ablativom, a na vprašanje kam? s akusativom; tako tudi *super* (na, nad) in *subter* (pod). [I. 149.]

victoriam. 5. *Romani augent tribunorum*³¹ *numërum*. 6. *Zephyro vibrantur aristae*. 7. *Deus est dominus mundi*. 8. *Vale, amice!* 9. *Erat Masinissa socius et amicus Romanorum*. 10. *Legati a sociis et pro sociis veniunt*. 11. *Amicum laedere ne joco quidem*¹¹ *licet*. 12. *Ocùlis videmus*. 13. *Hippopotamus in*³⁵ *Nilo habitat*. 14. *Animus per*³⁶ *somnum liberatur curis*.³⁷

1. Častite zmirom boga. 2. Rimljani vedno časte bogove. 3. Masinissa je bil Rimljanom zaveznik in prijatelj. 4. Korinth je bil plén Mummija in Rimljanov. 5. Po vetrovih bivajo valovi vzbujani. 6. Previdnost božja svét vlada (*pass.*)³⁸ 7. Ljudstva Italije kmalu zmagajo Rimljani (*pass.*)³⁸ 8. Priskočite (na pomoč) prijateljem in zaveznikom. 9. V očéh duh prebiva. 10. Rhén se izliva v³⁵ ocean. 11. Zemlja ima podobo krogle. 12. Volkovi škódujejo jagnjetom in jelenom. 13. Ose pikajo z³³ želom. 14. Ostanite zdravi, prijatelji! 15. Spanje osvobaja dušo od³⁷ skrbí.

§. 16. Substantiva na -um.

1. *Roma a Romũlo habet exordium*. 2. *Peccãtis supplicia debentur*. 3. *Minĩme praemia periculõrum*³⁹ *contemnere debes*. 4. *Moram*⁴⁰ *magis quam bellum metuĩmus*. 5. *Iram bene Ennius initium*⁴¹ *dicit insaniae*. 6. *Studium sapientiae philosophia dicitur*.⁴¹ 7. *Adolescentia exemplis*³³ *optime instruitur*. 8. *Alauda in*³⁵ *frumento fingit nidum*. 9. *Gaudia quaere post negotia*. 10. *Amicus in periculis cognoscitur*. 11. *Verba movent, exempla*¹⁶ *trahunt*. 12. *Auro*⁴² *non emitur sapientia*.

³⁶ Slov. v (z lok.) gl. 23.

³⁷ Na vprašanje od česa? (česa) stoji pri glagolu *liberare*, osvoboditi — in nekih drugih in pri adjektivih, ki značijo: svoboden, prost, čist, prazen in podobn., pogosto ablat. brez predloga. *Ablativus separationis* (ločenja).

³⁸ Ako se aktivni (tvorni) stavek prenaša v passivni (trpni), devlje se subjekt aktivnega stavka v genitiv z od, ali v lokal s po. Pri substantivih, ki pomenjajo kaj živega, latini se od z a ali ab, a po s per; ako pa ne značijo nič živega, ondaj se pa predlog v lat. izpušča, ter stavlja ablativ sam. N. pr. Učitelj hvali učenca, od učitelja biva (je) učenec hvaljen, a *magistro discipulus laudatur*. gl. 12.

³⁹ V slov. predlog za (z akus.).

⁴⁰ *metuere*, *timere* in podobni glagoli — slov. bati se — *fugere*, *vitare*, varovati se, in *discere*, učiti se — zahtevajo v lat. akusativ, a v slov. genitiv; tako zahteva akusativ tudi: *curare*, skrbeti za kaj.

⁴¹ Glagoli, ki pomenjajo zvati, imenovati: *dicere*, *appellare*, *nominare*, *vocare*, zahtevajo v aktivu dva akusativa — objekti in praedikati, a v passivu dva nominativa — subjekti in praedikati. gl. 51 in 83.

⁴² Ablativ izražuje tudi céno, za ktero se kaj prodaja ali kupuje. *Ablativus pretii* (céne), v slov. rabi akusativ s predlogom za (*c. acc.*).

1. Dobrote se pogosto zahtévajo. 2. Nikakor ne¹¹ zaničujemo daril.²⁴ 3. Nauk modrosti imenujemo filosofijo.⁴¹ 4. Aegypt se velikrat imenuje dar⁴¹ Nila. 5. Prijatelju radi skazujemo usluge. 6. Srd je dobro imenovan početek⁴¹ brezumja. 7. Veter gible (pass.)³⁸ bilke žita na³⁸ polju. 8. Konjem dajemo senó in oves.³⁷ 9. Napake so bolézni duše. 10. Vojska (boj) podira vasi in mésta. 11. Viharji napravljajo pogosto brodnikom nevarnosti.

§. 17. *Adjectiva* na *-us, -a, -um*. [Sl. §. 58.]

1. *Terra est globōsa*. 2. *Ira est caeca*. 3. *Bellum popūlus Romanus jubet*. 4. *Segesta est oppidum vetustum in Sicilia*. 5. *Coelum interdum humidum et caliginōsum est*. 6. *Verae amicitiae sunt sempiternae*. 7. *Muri Babyloniae²⁸ erant peralti*. 8. *Dei²⁸ beneficia magna sunt et innumēra*. 9. *Vacare culpā³⁷ magnum est solatium*. 10. *Causae bellōrum debent esse justae*. 11. *Obscūrum Deo nihil est*.

1. Slava je minljiva. 2. Pravo prijateljstvo je véčno. 3. Pravično življenje blážno je življenje. 4. Narod Scythski²⁸ je starodaven. 5. Nil je velika reka Aegyptovska.²⁸ 6. Mésto Rimsko²⁸ bilo je v začetku⁴³ zeló májheno. 7. Vetrovi so bili mornarjem ugodni. 8. Začetek je težek. 9. Zlató in srebró sta³⁴ dragocéni rudi. 10. Dobro življenje je pot v nébo. 11. Vzroki bolézni so razni. 12. Plašljivega goloba orel zgrabi (pass.).³⁸

§. 18. *Casus obliqui adjectivorum*.

1. *Terra gignit medicas herbas*. 2. *Popūli barbāri etiam nunc clypeos ligneos gerunt*. 3. *Magna belli⁵⁸ gloria erat popūlo Romano*. 4. *Parva scintilla saepe magnas excitat flammās*. 5. *Fuga Numidarum Romanis jam admōdum fessis dat victoriam*. 6. *Humanis hostiis Deus non placātur*. 7. *Saepe est sub palliōlo sordīdo sapientia*. 8. *Favonii hibernum molliunt coelum*. 9. *Stimūlis ferreis³³ elephanti reguntur*. 10. *Aliēna vitia in³⁵ oculis habemus, propria¹⁶ a tergo sunt*. 11. *Famam cura,⁴⁰ dum vivis, honestam*.

1. Bog vlada ves svét. 2. Mnoge in velike vojske vodite (boje bijete). 3. Siróvim narodom so leséni ščiti. 4. Narod Rimski zahvaljuje veliko slavo sjajnim zmagam Márijevim.²⁸ 5. Májhena iskra je pogosto vzrok velikih plamenov. 6. Slava dobrega in po-

⁴³ Ablativ brez predloga stoji tudi na vprašanje kdaj? zlasti ako substantiv užé sam po sebi pomenja čas: *dies* dan, *mensis* mésec, *annus* léto, *tempus* čas idr.; v slov. rabi tukaj večidel lokal z v, rédko s po in o ali ob; véasih z na ali v; tudi genit. brez predloga *Ablativus tempōris* (časa). [II. 70.]

štenega življenja je večna. 7. Sreča podeljuje veselo zmago. 8. Mornarji živijo nevarno življenje. 9. Umazan plašč krije dostikrat redko znanje in modrost. 10. Gosta senca gozdov škóduje mnogim zélim. 11. Déla naroda Rimskega pripoveduje Livij.

§. 19. *Adjectiva* s poménom substantivnim.

1. *Semper avārus*⁴⁴ eget. 2. *Caecus non cernit, surdus non audit.* 3. *Probi colunt Deum.* 4. *Imprōbi nunquam sunt beati.* 5. *Quis diligit invidum et avārum?* 6. *Cedite iracundo.* 7. *Anīmus imprōbi nunquam*¹¹ *est tranquillus.* 8. *Ab invidio et avāro tiam amīcus fallitur.* 9. *Praeterita*⁴⁵ *nunquam mutantur.* 10. *Iratus aliēno malo*⁴⁶ *gaudet.* 11. *Vitate patrocīnium*⁴⁰ *malōrum.* 12. *Deus ingrātis quōque et indignis dat beneficia.* 13. *Quis non aequo animo*⁴⁷ *paret, ubi digni impērant?* 14. *Certa*⁴⁵ *amittimus, dum incerta petimus.*

1. Brezbožnik⁴⁴ nikadar ni¹¹ sréčen. 2. Pošteni častí Boga. 3. Lákorniki⁴⁴ so zmirom siromaki. 4. Slépci ne vidijo, glušci ne slišijo. 5. Ogiblžite se togotnim. 6. Nevošljivci in lakorniki ukanjujejo tudi prijatelje. 7. Ne veselíte se ptujega zla (nad ptujim zlom).⁴⁶ 8. Bog daje tudi nehvaležniku in nevrednežu dobrote. 9. Razsrjenim pristoji se orožje vzeti, ne dati. 10. Bedaki se¹³ zasmehujejo. 11. Od dobrih se úči⁴⁰ dobrega.⁴⁵

§. 20. *Adjectiva* z možkimi substantivi I. in s substantivi II. deklinacije.

1. *Dejotārus erat agricōla assiduus.* 2. *Homērus et Hesiodus vetusti poētae sunt*³⁴ 3. *Scythae erant perpetuo invicti.* 4. *Persae erant luxuriōsi.* 5. *Alexandria cunctāque Aegyptus populo Romano traditur.* 6. *Rhodus olim clara erat mercaturā*³⁰ *maritīma.* 7. *Ennius sanctos appellat poētas.* 8. *In silva sunt fagi altae et fraxīni*

⁴⁴ Adjektivna rabijo v lat. velikrat kot substantiva v možkem spolu, kjer se ima razuméti človek ali ljudje; v slov. rabi tu ali adjektiv, ali pa izpeljan iz adjektivna substantiv: *caecus*, slépi ali slepec; *surdus*, gluhi ali glušec; *imprōbus*, hudobni ali hudobnež. — Tak adjektiv more tudi subjekt biti.

⁴⁵ Tudi v srednjem spolu (*genus neutrum*) rabi se v lat. adjektiv velikrat kot substantiv, zlasti v nom. in akus., in to v plur., ako se ima misliti več stvari ali rečí. Slovéni se ták adjektiv ali v srednjem spolu sing. ali pa se doda v plur. adjektivu beseda: rečí, stvari itd. N. pr. *praeterita* preteklo, pretekle rečí ali stvari, preteklost.

⁴⁶ Na vprašanje zakaj? stoji velikrat abl. brez predloga, ter naznanja vzrok ali pričino kakega občutka; v slov. večidel rabi kak predlog: zavoljo, zbog, zarad; tudi nad (z instr.) gl. ³⁰. [II. 60.]

*procērae. 9. Opulenta Milētus referta erat nautis.*³³ *10. Incōlae opulentae Corinthi luxuriōsi et superbi erant. 11. Strenui agricōlae negotia sua magis amant, quam otium.*

1. Homér je starinski pésnik. 2. Katilína je bil lákomen in razuzdan. 3. Numidijani bili so dolgo nepreobladani. 4. Horatius in Virgilius sta bila³⁴ Rimska pésnika. 5. Mummius osvoji in razruši mogočni Korinth. 6. Cyper biva od pésnikov blažen⁴¹ imenovan. 7. Rimljani osvojé Aleksandrijo in ves Aegyptet. 8. Ošabni Persijani napovedó vojsko (boj) Scytham. 9. Dobri pésniki so rédkí. 10. Jágnjedi so visoki. 11. Slava mnogih pésnikov je májhena. 12. Domovina Homéra, starodavnega in slavnega pésnika,⁴⁸ je neznana.

§. 21. *Substantiva* na -er in -ir. *Adjectiva* na -er, -era, -erum. [Sl §. 23.]

1. *Tarquinius gener erat Servii Tullii. 2. Tarquinius Superbus socero suo, Servio Tullio.*⁴⁸ *in regno succēdit. 3. Prospērum augurium contingit Romūlo. 4. Viri imprōbi nunquam sunt libēri. 5. Studium literarum est jucundum et frugifērum. 6. Ita prorsus existimo: boni beāti, imprōbi¹⁶ misēri sunt. 7. Diligentia et modestia ornat puēros. 8. Succurrīte misēris, boni viri. 9. Iudicium probi et justí viri odio et gratiā³⁷ libērum est. 10. Verum est proverbium: Via gloriae verae est aspera.*

1. Brezbožen človek nikoli ni svoboden. 2. Zlega človeka imenujem nesrečnega. 3. Aegyptet je bil rodoviten. 4. Mornárji se bojíjo oblakonosnega juga.⁴⁰ 5. Déčki se skupej učé in (se) vádijo.¹³ 6. Dobri je sréčen, hudobni pa¹⁶ nesréčen. 7. Po³³ ugodnem in plodonosnem učenju znanstev duh se naj bolje izobražuje. 8. Daríla se dopadajo déčkom. 9. Zli izglédi kvárijo dobre déčke. 10. V Italiji so bila rodna imánja in délavni kmetje.

§. 22. *Substantiva* in *adjectiva* na -er, ki e izpahujejo.

1. *Ager Romanorum initio*⁴³ *erat exiguus. 2. Ut agri sine cultura non sunt frugifēri, sic sine doctrīna anīmi. 3. Alexandri imperium initio*⁴³ *erat justum. 4. Etiam sine magistro vitia disci-*

⁴⁷ Na vprašanje kakó? stoji ablativ brez predloga, *Ablativus modi* (načina), zlasti ako ima subst. kak adjektiv pri sebi; v časih se nahaja pri tem ablativu tudi predlog *cum*. V slov. rabi se ali predlog *s* ali *z* (z instr.) ali predlog *po* (z lok.); včasih tudi kak drugi predlog.

⁴⁸ Ako se substantiv substantivu (ali zaimenu) doda, da ga bolje pojasni in določi, sklada se ž njim v padežu vselej; v spolu in broju pa lé, če je mogoče. — *Appositio*, pristavek. [II. 13.]

mus. 5. *Atrae curae vino dissipantur.* 6. *Libère dicere solēmus sententias nostras.*⁴⁹ 7. *Multae*¹⁰³ *bestiae sacrae erant Aegyptiis.* 8. *Cancris sunt in rivis.* 9. *Agricolae agros colunt.* 10. *Multis periculis est obnoxia vita nostra.* 11. *In Africa nec cervi, nec apri, nec ursi inveniuntur.*

1. Scythe neobdelujejo polja.²⁴ 2. Gracchu so bili zmirom izvrstni učitelji iz Grške dežele. 3. Pokorni imate¹⁰ biti zapovedim učiteljev. 4. Slušajte mnénje izbranega sodníka. 5. Prostodušno izrekujemo misel svojo.⁴⁹ 6. Bolne duše se¹³ težko ozdravljajo. 7. Darija in Persijane preoblada (*pass.*)³⁶ Aleksander Veliki. 8. Marljivost učenca dopada se učitelju. 9. Bódite poslušni, učenci, učiteljem. 10. Lovor je bil bogu pésnikov posvečen. 11. Dobre knjige so dragocéne.

§. 23. *Substantiva pluralia tantum* I. in II. deklinacije, in razumj tega: *deus, dea; filius, filia; meus -a -um.*

[I. 25. 53.]

1. *Romulus in coelo cum diis agit accum.* 2. *A diis deabusque veniam peto.* 3. *Annum*⁵⁰ *jam audis, mi fili Marce, Cratippum.* 4. *Vita sine amicitia insidiarum est plena.* 5. *Gloria divitiarum fluxa est.* 6. *Noctu plerumque densae tenebrae sunt.* 7. *Di, prohibete minas.* 8. *Romana arma jam extra Italiam moventur.* 9. *Aedui pugnant, et Helvetii sine dubio sunt in armis.* 10. *Galli delent Delphos, oppidum*⁴⁸ *Graeciae.* 11. *Rhodus insula divitiis erat referta.* 12. *Libēris bona paterna conceduntur.*

1. Bogovi Grški²⁸ vódijo na Olympu veselo življenje. 2. Bogovom in boginjam bili so v Grški zemlji mnogi hrami. 3. Bódi pokoren, moj sin, zapovedim božjim. 4. Servius Tullius izvóli hčeram svojim⁴⁹ sinove Tarquinijeve za sopróge.⁵¹ 5. Zora razpršuje nočno temò. 6. Bogastvo je minljivo in nestanovitno.²⁹ 7. Athéne so bile slavne po³⁰ učenosti in védah. 8. Lákomnik se trapí z bogastvom.

⁴⁹ Zaime svoj se latini različno z obzirom na osebo subjekta; in to, ako je subjekt jaz, rabi Latinom *meus -a -um*; ako subjekt ti, *tuus -a -um*; ako subjekt mi, *noster -ra -rum*; ako subjekt vi, *vester -tra -trum*; če je pa subjekt on, ona, ono, ali oni -e -a. ali kak substantiv, pa *suus -a -um*. [II. 112. 113.]

⁵⁰ Na vprašanje kako dolgo? (koliko časa?) stoji večidel akusativ brez predloga. Včasih se nahaja tudi akusativs predlogom *per* (skozi).

⁵¹ Glagoli, ki pomenjajo: izvoliti, izbrati, učiniti, napraviti, narediti, postaviti, vzeti koga za kaj — *creare, eligere, facere, efficere, reddere, sumere etc.* rabijo v latinskem jeziku v *act.* z dvéma akusativoma (objekti in praedikati); a v *pass.* z dvéma nominativoma (subjekti in praedikati). Slovenski predlog za se ne latini tukaj. Gl. 41 in 82. [28.]

9. Tabor Rimski je bil večidel na štiri ógle (četveroóglen). 10. Odvrni, dobri Bog, nevarne zaséde neprijateljév. 11. Tvoj list bil je izvrsten.²⁹

III. Declinatio. [Sl. §. 30.]

o, ot, os, er §. 24. Nomina 1) genëris masculini. [I. 41.]

es nejdakogljivis
1. Pavo laudatus caudam pandere solet. 2. Flos aridus decidit. 3. Actus labor est jucundus. 4. Miles ignavus contemnitur. 5. Aër nunc pluvius, nunc serenus est. 6. Sic meus et mos. 7. Labor bonae famae gloriaeque pater est. 8. Vulgi favor non est perpetuus. 9. Homo probus Deum colit. 10. Flos est caducus. 11. Initium sapientiae est timor Domini.

1. Sit lev je neškodljiv. 2. Duh (vónj) in barva róž je ugodna. 3. Bésnost je slépa. 4. Domača (óčetna) navada in beseda (govor) mnogih²⁴ ne veselí. 5. Ciceron je bil govoren. 6. Vračnik Philippus je bil védni spremljavec Aleksandra Velikega. 7. Visok nasip obdaja celi tabor. 8. Rimška²⁸ je bila navada mrliče zunaj ozidja pokopavati. 9. Velika je bila část nekđaj pësnikom. 10. Zrak je široko kraljestvo vetrov. 11. Barva slavev ménja se v jeséni.⁴³ 12. Pogosti dëž bil je škodljiv vrtoin in njivam.

as, aus, is, x
es jednakozloš
s privedim core
do, go, io
n §. 25. 2) generis feminini. [I. 42.]

1. Eximia erat indoles Servii Tullii. 2. Magna laus eloquentiae tribuitur. 3. Divina mens summa lex est. 4. Fames et sitis sunt molestae. 5. Societas prava nocet. 6. Terram illustrat immensi lux publica mundi. 7. Perobscura quaestio est de natura deorum. 8. Prava consuetudo magnopere nocet. 9. Habet suum venenum blanda oratio. 10. In proelio cita mors quaeritur aut victoria laeta. 11. Magna vis est conscientiae. 12. Juventus est laeta, senectus est morosa. 13. Animorum nulla in terris origo invenitur.

1. Resnica ní vselej prijetna. 2. Goljuffja je brezbožna. 3. Prihodnja osóda je dvomna in negotova. 4. Hladna noč se umiče zori. 5. Bagrena obléka bila je draga. 6. Velika je bila zguba Rimljanov pri⁵² Kannah. 7. Lastna hvala je sméšna. 8. V begu je smrt sramotna, a v zmagi slavna. 9. Brezkončna je množ bolézni. 10. Zima je mrzla, leto je vroče. 11. Brbljava lastovica napravlja gnjézdó pod³⁵ strehami človeških stanovališč.

⁵² Predlog pri pred imeni mest latini se večidel z *ad* (z akus.). [II. 74. N. 2.]

§. 26. 3) generis neutrius. [I. 43.]

1. Parsimonia est magnum vectigal. 2. Ubi est acūmen tuum? 3. Durum quōque pectus lacrimis vincitur. 4. In summo pretio erat olim indicum ebur. 5. Est immensum calcar in gloria. 6. Non solvitur aenigma tuum. 7. Incustoditum ovile lupis patet. 8. Thebae erant aliquamdiu caput Graeciae universae. 9. Turgescit semen fructiferum in agris. 10. Adriaticum mare ab Adria, Tuscōrum colonia, vocatur. 11. Siccum jecur ardet irā. 12. Ignaviā corpus nostrum hebetatur. 13. Fel est amārum. 14. Variū est lac ferārum.

1. Čas je begoč. 2. Glava človeka je gori obrnjena. 4. Domovino izdati⁵³ največa je sramota. 5. Neizmerno morje od vseh strani obdaja zemljo. 6. Imé Homerjevo je sloveče. 7. Ubožstvo je mnogim veliko breme. 8. Cyden je slavna reka Cilicije. 9. Borba Horatijev in Kuriatijev bila je dolgo (časa) neodločena. 10. Pomlad je ugodna, zima pa¹⁶ neprijetna. 11. Šumljanje potokov je prijetno.

§. 27. Izjéme po občih pravilih o spolu. [I. 41—43.]

1. Juno erat superba et iracunda. 2. Musae a poētis doctae sorores appellantur. 3. Semirāmis, mulier Babylonia, Nini conjux erat. 4. Tibēris est arenōsus. 5. Vas certus in judicio poscitur. 6. Romūlus erat primus rex Romanorum. 7. Tepidus Ganges, frigidus¹⁶ Ister est. 8. Paris erat princeps Trojānus. 9. Hannibal aeger erat oculis.⁵⁴ 10. Metellus est consul egregius. 11. Mucius erat clarus augur. 12. Aristides justus appellatur. 13. Si ira vincitur, magnus hostis superatur. 14. Caesar non solum belli⁵⁵ peritus, sed etiam disertus erat. 15. Stellas interdū sol lucidus obscurat.

1. Sinu Ninovemu vzame zvitā mati kraljestvo. 2. Laba je bila že Rimljanom znana. 3. Sokrat je bil vedno miren in vesel. 4. Roscius je bil izvrsten glumec (igravec glediščni). 5. Polyphēmus, divji Cyklop, bil je sin Neptunov. 6. Bojni Mars mrzi strašljivca. 7. Brutus je bil prvi konsul Rimski.³⁸ 8. Tanakvila, soproga Tarkvinijeva, bila je zvédena v auguriah⁵⁶ 9. Eufkrat in Tiger sta dereča. 10. Sidon je bil nekđaj glasovit in bogat. 11. Nesréčna Inóna bila je hči Kadmova.

§. 28. Substantiva z znakom -l in -r. [I. 41—43]

1. Plurimae stellae sunt soles. 2. Innumera sunt animalia terrae. 3. Honor virtuti calcaria subdit. 4. Egregios consules habe-

⁵³ Infinitiv kot subjekt je srédnjega spola singularis.

⁵⁴ V slovenskem na (z lok.).

⁵⁵ V slovenskem v (z lok.). [II. 50.]

⁵⁶ V latinskem genitiv, [II. 50. 2.]

mus. 5. *Elephantus cetera animalia prudentiā⁵⁴ supērat.* 6. *India mittit ebur.* 7. *Stellae interdiu radiis solis obscurantur.* 8. *Manius farre donatur.* 9. *Caesari⁵⁷ erat magna belli⁵⁸ gloria.* 10. *Cibi plurimi¹⁰³ sale condiuntur.* 11. *Calcāri concitatur equus.* 12. *Saepe sub melle impia venēna latent.* 13. *Ariobarzānes nullum aērarium, nullum vectigal habet.* 14. *Animalium sunt varia tegumenta.* 15. *Tribūnal regium praesidium est justitiae.*

1. Hannibalu je bila velika bojna⁵⁸ slava. 2. Petelini so nočni čuvaji. 3. Ene živali živijo v vodi, druge na³⁵ suhem. 4. Nekteri narodi časté solnce kot boga. 5. Nakladamo pokrajinam določene dače. 6. Bogú so zemlje in morja pokorna. 7. Rabimo zdaj uzde, zdaj ostroge. 8. Osoda prognancev je žalostna. 9. Hannibal je bil sin Hamílkarjev. 10. Zemlja je od solnca razsvetljevana. 11. Méd je tekoč. 12. Slavec ima ozko grlo. 13. Mnoge živali druge živali morijo (*pass.*). 14. Morje je polno raznih živali.

§. 29. *Substantiva z znakom -n.* [I. 41—43.]

1. *In Syria nigri leōnes reperiuntur.* 2. *Avaritia homines ad maleficia impellit.* 3. *Nomiņa multōrum conjuratōrum non erant ignota.* 4. *Vir probus neminem⁴⁰ timet.* 5. *Deus solem quasi lumen accendit.* 6. *Flumīni Cydno⁵⁷ est praefrigida unda.* 7. *Nomen Apollinis est graecum.* 8. *Luna solis lumīne illustratur.* 9. *In seminibus est causa gramīnum et herbārum.* 10. *Cicēro Cneum et Publum Scipiōnes imperii Romani fulmīna appellat.* 11. *Non animi perturbationibus, sed rationi obtemporāre debēmus.* 12. *Stellae supērant terram magnitudīne.*⁵⁴ 13. *Senis sermo placidus est.*

1. Domovina pavova²⁷ je Indija. 2. Pav je Junoni posvečen. 28
3. Želje dostikrat niso podložne umu. 4. Ne hudodélstvo, ampak človeka imaš¹⁰ zagovarjati. 5. Měsec in zvézde so nočne luči. 6. Syrija rodi črne leve. 7. Vemo (za) imena mnogih zarotnikov. 8. Valovi réke Cydna so grozno mrzli. 9. Mnogi se ne veselijo nad⁴⁶ domačo besedo (govorom). 10. Naše življenje se velikrat ne ravná (po) pámeti, ampak (po) strastih (*dat.*). 11. Pěsniki omečujejo s svojimi pěsmami trda srca ljudska.²⁸ 12. Glava zarote se na smrt pélje. 13. Slabe starce krasí pamet (previdnost) in. modróst. 14. Smrt in spanje⁵⁷ imata veliko podobnost. 15. Dober človek trdno zdravje želí, slabo pa¹⁶ potrpežljivo prenaša.

⁵⁷ Glagol *esse*, biti, sem, slovéni se velikrat z glagolom iméti; latinski dativ se stavi v nominativ, a latinski nominativ v akusativ ali genitiv (zavoljo negacije) v slov.: npr. *Romanis bini consules erant*, Rimljani so imeli po dva konsula. [II. 42.]

⁵⁸ Genitiv se slovéni pogosto z adjektivom; tako tukaj *belli* z bojni.

§. 30. Substantiva z znakom -r.

1. *Habēmus magnos et assiduos imbres.* 2. *Medici vulnera herbis sanāre solent.* 3. *Aēri (aēri) calor admixtus est.* 4. *Amulius imperium fratri adimit, et addit scelēri scelus.* 5. *Anscribus cibaria publice locantur in Capitolio.* 6. *Calchas apud Homērum ex passērum numēro belli Trojāni annos augūrat.* 7. *Caesar numeribus et epūlis multitudīnem lenit imperitam.* 8. *Alexander aggērem exstruit et cunicūlis muros Gazae subruit.* 9. *Innumēra sunt animalium genēra.* 10. *Sidēra noctu multa¹⁰³ micant.* 11. *Amazōnes muliēres erant bellicōsae.* 12. *Anīmo⁵⁹ constāmus et corpōre.* 13. *Finis cōrōnat opus.*

1. Daróvi potoláziyo bogóve in ljudí. 2. Povečujēš svoj⁴⁹ dár z dobrohótnostjo. 3. Solnce pomračuje ostále zvezde s svétlostjo svojo. 4. Célemu rodu človeškemu (= ljudí) je obdelovanje njiv plodnosno. 5. Dāra Vénerina sta lepota in mladóst. 6. Zemljo od vseh straní obdaja (*pass.*)³⁸ zrak. 7. Tabor se utrjuje z nasipom in okopom. 8. Gosí so velike, a¹⁶ vrabci májheni. 9. Temnice brezbožnih razbójnikov so trdne. 10. Rane lék zahtévajo. 11. Zavéza pravega prijateljstva je čvrsta. 12. Oslí toware nosijo.

§. 31. Na dalje.

1. *Alii flores odōre, alii¹⁶ colōre oblectant.* 2. *Dividitur natūra hominis in animum et corpus.* 3. *Labōri voluptas adjuncta est.* 4. *Longinquitas temporis minuit atque mollit dolōrem.* 5. *Tectis et frigōrum vis pellitur, et calōrum molestiae sedantur.* 6. *Gramīna canescunt ardōre solis.* 7. *Stulti superbiunt immeritis honoribus.⁶⁰* 8. *Brachia atque crura velamentis teguntur.* 9. *Epicūrus homo est sine acumīne ullo, sine lepōre.* 10. *Uva et succo terrae et calōre solis augecit.* 11. *Gaudia principium nostri sunt saepe dolōris.* 12. *Ver amoenam innumēros praebet flores.* 13. *Saepe cibus ori gratus, stomacho nocivus est.* 13. *Frenis coērcēmus equōrum ora.* 15. *Exsupēras morum nobilitāte genus.* 16. *Lepōres tenēram carnem habent.*

1. Pretekli časi nikdar se ne povrnejo. 2. Cicero imenuje Gallijo cvet Italije. 3. Vozník mora prenašati vročino in mráz in trude. 4. Zli pogóvori kaže dobre nrave. 5. Ene cvetlice imajo prijeten duh, a¹⁶ druge lépo barvo. 6. Veliko je število bóli. 7. Grozd zorí po toploti solnea. 8. Rimskim augurjem bila je velika pravica. 9. Velika je bila nékdaj céna slonove kostí. 10. Pošten človek se ne móti po mrmranju glasa (govorice). 11. Nejednakost

⁵⁹ V slovenskem iz z genitivom.

⁶⁰ V slovenskem na z akusativom.

značaja razvezuje prijateljstvo. 12. Listje⁶¹ drevés se v jeséni⁴³ osiplje. 13. Naša telesa so slaba. 14. Človeško teló se najboljše z délom utrjuje. 15. Béli zájci so v našem kraju redke živáli.

§. 32. *Substantiva z znakom -b in -p.*

1. *Ex terra succum trahunt stirpes.* 2. *Injusti príncípes ve-xant et opprímunt plebem.* 3. *Ad Arábes saepe mercatóres veniunt.* 4. *Tarquínus Príscus plebi distribuit annónam.* 5. *Tribúni plebis apud Romános opposíti erant consulibus.* 6. *In seminibus est causa arbórum et stirpium.* 7. *Magna príncípum copia erat in castris Caesáris.* 8. *Fama, ut solt, tota in urbe discurrít.* 9. *Romúlus Romā-nae conditor urbis erat.* 10. *Athēnae et Roma inclýtae sunt*³⁴ *urbes.*

1. Mnoga mésta Asijska²⁸ bila so naselbine Grkov. 2. Narod (prosti) ljúbi pravičnega in dobrohótnega kneza. 3. Pélopu je bil velik in sloveč zarod. 4. Romulus in Remus postavita mesto Rim. 5. Grki so bili začétniki mnogih mést. Asijskih. 6. Drevó se redí po déblu. 7. Atticus podpira Márija z blagom svojim. 8. Prijázen (prostega) naroda je nestalna. 9. Velika mesta so dostikrat sedišča velikega ubožtva.

§. 33. *Substantiva z znakom -c in -g.*

1. *Viri boni sunt benigni aliórum júdices.* 2. *Vitáte voces*⁴⁰ *adulatórum.* 3. *Cicéro philosophíam effectricem beātae vitae appellat.* 4. *Paréte natúrae, praeclárae dúci ac magistræ.* 5. *Etiám reges legi-bus parére debent.* 6. *Interdum lacrímae pondéra vocis habent.* 7. *Apud priscos Germanos mercium compensatio erat usitata.* 8. *Vin-cuntur pectóra dura prece blandá.* 9. *Arböres et frutices corticibus et radicibus valíde servantur.* 10. *Cum hominibus pacem, bella*¹⁶ *cum vitíis habe.* 11. *Etiám parva falx lunae claram lucem habet.* 12. *Multae*⁶² *urbes antiquae celsas arces habent.* 13. *Philosophía inventrix legum est, magistra morum et disciplínae.*

1. Foeníčani so bili iznajdniki črk. 2. Učeni možjé in umet-níki bili so pri Grkih poštováni. 3. Predpostavljamo gotov mír úpani zmagi. 4. Bránite domovino, žene in otroke. 5. Pravičnim sodníkom so postave svéte. 6. Nihče se ne móre upirati prošnjam in solzam vašim. 7. Njiva dobro obdéšana obiluje z dobrimi plodóvi

⁶¹ Ako je v slov. imé skupno ali zbornó (*nomen collectivum*) v *sing.* rabi Latinom substantiv v pluralu, ako ní tudi latinsko imé zbornó. Ako je tak substantiv subjekt, mora se vé da stati v pluralu tudi praedikát v latin. jeziku. N. pr. Grozdje je zrelo, *uvae natúrae sunt.*

⁶² V slov. veliko ali mnogo (z genit.) z glagolom v singularu. gl. 103,

(pridélki). 8. Dobitnik je navajen pogoje mira stavljati (predpisovati). 9. Med orožjem molčijo zakoni. 10. Dela slavnih vojvodov zmirom se slavijo. 11. Solnce razsvetljuje in ogréja s svojo svetlostjo zemljo. 12. Aristóteles je bil učitelj Aleksandra, kralja Macedonskega²⁸.

§. 34. *Substantiva z znakom -d in -t.*

1. *Multae artes sunt eximiae.* 2. *Varia sunt hominum judicia, variae voluntates.* 3. *Nulla habemus arma contra mortem.* 4. *Principum munus est resistere levitati multitudinis.* 5. *Nescia mens hominum est fati sortisque futurae.* 6. *Memoria voluptatum⁶³ praeteritarum saepe injucunda est.* 7. *Pythagoras genetricem⁶⁴ virtutum frugalitatem hominibus commendat.* 8. *Artibus ingenuis a multis gloria quaeritur.* 9. *Barbarae gentes sagittas veneno imbuunt.* 10. *Voluptas rationi inimica est, ac mentis praestringit oculos, nec habet ullum¹¹ cum virtute commercium.* 11. *Amare parentes prima naturae lex est.*

1. Duh človečji (človeka) ne vé (za) osódo in zgodo prihodnjo. 2. Cicero imenuje tribune narodne (ljudstva) čuvarje svobode. 3. Spanje je podoba smrti. 4. Véz človeške družbe um je in govor. 5. Kornelius Sulla umnoži število duhovnikov. 6. Razdir škoduje tako državam kakor drugim družtvom človeškim. 7. Zakoni so véz držav in ostalih družb človeških. 8. Ljudjé se po raznih nágnjenjih in željah nagibljejo in vodijo. 9. Zadovoljnóst srcá je gotova plača kreposti. 10. Tmina noči tatom je prijetna. 11. Vrhi visokih gorá so tudi po létu⁴³ s snégom pokriti.

§. 35. Na dalje.

1. *Multae artes comites ac ministrae oratoris sunt.* 2. *Legiones dictator, magister¹⁶ equitum suos equites ducit.* 3. *Homo probus veram laudem quaerit in virtute.* 4. *Multi homines pecudum ratione⁶⁵ vivere solent.* 5. *Non procul a proprio stipite poma cadunt.* 6. *Helvetii et Sequani obsidibus mutuo datis³³ pacta confirmant.* 7. *Romani erant heredes regnorum Pergameni et Bithyniae.* 8. *Non aetate, verum ingenio acquiritur sapientia.* 9. *Inopia est inventrix artium.* 10. *Milo media nocte⁴³ in campum Martium venit.*

⁶³ V slovo, na (z akus.).

⁶⁴ Praedikat (bodi si nominativ ali akusativ *praedicati*) se pogosto sloveni z dodatkom členka: *ko t, ko*, ali pa predloga *za* (z akus.).

⁶⁵ Če substantiv užé sam po sebi pomenja način (*ratio, modus, ritus, lex* in podobno), stoji na vprašanje kako? v ablativu brez predloga, ako tudi nima adjektiva pri sebi. Gl. 47. [Sl. II. 61.]

1. Cicero imenuje govornost družico mira. 2. Prezíramo hvale bedákov. 3. Pošteni človek ima raji hvalo dobrih od plače (*dat.*). 4. Samosilnik ne upa ni prijateljem ni spremljevavcem. 5. Lákonnik zapustí svoje bogastvo pogosto pohlepnim dedičem. 6. Vaše sleparije nas ne goljufájo (*pass.*). 7. Mnogi hvali bojni dodadó slavo učenósti. 8. Agesilaus je bil na (*abl.*) eno (*alter*) nogo hrom. 9. Vojníki se boríjo za⁶⁶ zakone, za domovino. 10. Iliada in Odysséa sta slavni péсни Grkov. 11. Léto ima štiri déle: pomlad, polétje, jesén in zimo.

§. 36. *Substantiva parisyllába.*

1. *In coelo nubes, imbres, venti coguntur.* 2. *Homínis utilitatí et agrí et marí parent.* 3. *Pictas vestes jam Homérus commemorat.* 4. *Xerxes Themístocli donat urbes Magnesiam et Lampsácum.* 5. *Ventus et undae silent, et maris ira resídit.* 6. *Alcibiádis consilio⁶⁷ et auctoritaté Athenienses Syracusanis bellum indicunt.* 7. *Ferae domantur fame et verberibus.* 8. *In Italia bellum gerimus, in sede nostra ac solo.* 9. *Aristídes, Lysimáchi filius, Atheniensis, aequális fere fuit Themístocli.* 10. *Ad aegros non vates, sed medicos solémus adducere.* 11. *Ovium²⁸ villis vestimur.* 12. *Discordia causa est caedis civium.* 13. *Exemplis majórum juvénés excitantur ad virtutem.* 14. *En, quo discordia cives perdúcit miséros?* 15. *Atrae nubes ventis disperguntur.*

1. Pisane halje se užé pri⁶⁸ Homerju oménjajo. 2. Trgovci obhódijo dežele in morja. 3. Mornár izróča nevarnemu morju ladjo. 4. Sovražnikom raste drznost po našem porazu (razbitju). 5. Vetri razženejo oblake in pripeljejo jasno vreme. 6. Velik dél kraljevskih bark bil je plén²⁰ sovražnikov. 7. Dátis in Artaférnes sta bila zapovednika kraljevskega brodovja. 8. Solnce se pogosto za (*abl.*) oblake skríje (potamní). 9. Zemljo neizmérno morje obdaja (*pass.*). 10. Državljeni z državljeni dostikrat vodíjo vojske (bíjejo boje). 11. Mesto se z novim ozidjem (*plur.*) obdaja. 12. Navajeni smo izbe z malarijami krasiti (zálišati). 13. Pajki prédejo mreže. 14. Pésmi Homérjeve slavíjo déla grškega junaka Achilla.

⁶⁶ Za se latini s *pro* (z *abl.*) pri glagolih: boriti se, biti se, trpéti, umréti za koga.

⁶⁷ Slov. na (z akus.) ali pa po (z lok.).

⁶⁸ Pri znači v obče *apud*, zlasti če stoji ime pisca namesti knjige, ki jo je spisal; če pa substantiv, pred katerim stoji *pri*, ne poménja nič konkretnega (telesnega), torej sešebno pri glagolnih samostavníkih (*substantiva verbalia*, na -anje -enje), pa rabi Latinom *in* (z *abl.*)

§. 37. *Adjectiva III. declinationis duarum terminationum.* [Sl. I. §. 60.]

1. *Ars est longa, vita brevis.* 2. *Peloponnēsus platīni folio similis est.* 3. *Fugit irreparabile tempus.* 4. *Benevolentiam civium blanditiis colligere⁶⁹ turpe est.* 5. *Artes sunt innumerabiles ad⁶⁹ vitam necessariae.* 6. *Patria est communis omnium parens.* 7. *Fortes fortuna adjuvat.* 8. *Omni aetati mors est communis.* 9. *Utile consilium ne despice.* 10. *Non omni tempore oves sunt in ovili.* 11. *Camelus naturale odium adversus equos gerit.* 12. *Salutaris severitas vincit inānem clementiam.* 13. *Non debes conjungere dissimilia.⁴⁵* 14. *Laus vera et humili saepe contingit viro.* 15. *Themistocles dux erat classis communis Graeciae.* 16. *Nemo mortalium⁷⁰ omnibus horis⁴³ sapit.* 17. *Impia sub dulci melle venēna latent.* 18. *Justitia omnium est regina et domina virtutum.]*

1. Teló naše je smrtno, duh pa¹⁶ brezsmrten. 2. Sladko je in prečastno boriti se za⁶⁶ domovino. 3. Sinovi so dostikrat očetom nepodobni. 4. Pri Hérodotu, očetu zgodopisja, brez števila je basni (= brez števila so basni). 5. Pod solncem je vse smrtno. 6. Hudo (težko) vojsko peljete (boj bijete). 7. Mehkužna izréja slabí vse močí i duhá i telésa. 8. Hrabrim možém se ne dogodí nikoli sramotna smrt. 9. Smrtno telo je stan brezsmrtne duše. 10. Natura nebesčanov je véčna. 11. Tiger (reka) teče z nevérovano hitrostjo.⁴⁷ 12. Državljani se po mnogih občnih vezéh vežejo (skup držé). 13. Jajce je jajcu podobno. 14. Noge jelénje so tanke. 14. Pythagoras priporoča vsém zmérnost, mater vséh kreposti. 15. Niso vse rane sceljive. 16. Kratek je čas človeškega življenja.]

§. 38. *Adjectiva III. declinationis unius terminationis.* [§. 61.]

1. *Gloria est consentiens laus bonorum.* 2. *Manlius perindulgens in⁷¹ patrem, acerbe severus¹⁶ in filium fuit.* 3. *Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, movent ingens bellum.* 4. *Difficile est*

⁶⁹ Za pri adjektivih: pripraven, prikladen, potreben, korišten za kaj, latini se veči del z *ad* (z akus.).

⁷⁰ Genitiv tudi stoji v latin., kedar je govorjenje o delu kake celote, naj užé bodo to osebe ali stvari, zlasti pri števniki (*numeralia*), pri adjektivih v II. in III. stopnji (*comparativus et superlativus*) stoječih, in pri nekih zaimenih; — *genitivus partitivus* (oddéla ali délni). Slovenimo ta genitiv z genitivom, še raji pa s predlogi: od, iz med in med (z instr.); ali pa ga skladamo v vsem z besedo, od ktere zavisi, n. pr. *nulla belluarum*, nobena zverina.

⁷¹ *In* (z akus.) poménja véasih to, kar *erga* in *contra*, slov. proti, zoper, do, na (z akus.), nad (z akus.).

inertem loco movēre. 5. Anīmus cernit praesentia,⁴⁵ provīdet futūra. 6. Marcus Antonius invāsit insulam Cretam cum ingenti fiducia. 7. Sapientis anīmus nunquam cupiditate movētur. 8. Indulgentia patrum concordem civitatem tenet. 9. Multi ex mendicis evādunt repente divites.⁷² 10. Non divitibus contingunt gaudia solis. 11. Neque turpis mors forti viro accidit, nec misēra sapienti. 12. Hebētes oculos crocodilus habet in aqua. 13. Praecipitis iudicii comes est poenitentia.

1. Dober in srēen in moder človek nikdar ní nesrēčen. 2. Mnogi očētje so jako spreglédni do⁷¹ sinov svojih. 4. Ednoglasno hvalo dobrih imenujemo slavo. 5. Modrim možem se ne dogodi nikoli nesrēčna smrt. 6. Življenje modrega edino je blāženo. 7. Brutus in Cassius, morivca⁴⁸ Caesarja, bila sta³⁴ začetnika strašne vojske (boja). 8. Po enoglasju³³ očētov se¹³ država složna ohranjuje (drži). 9. Iz bogatina dostikrat postane beráč. 10. Rimška država bila je mogočna. 11. Bogastvo Kroesovo bilo je neizmérno. 12. Sloni so pámetne živali. 13. Gósta vaja prekosí pravila vséh učiteljev. 14. Rimljanom bile so mnoge vojske (boji) s Parthi, hrabrim in mogočnim narodom Asijskim.]

§. 39. Na dalje.

1. Nemo semper felix est. 2. Anīmi natūra simplex est. 3. Homīnes mendāces nemīni placent. 4. Omnia recta et simplicia laudantur. 5. Saepe locus et tempus homīnem tímīdum audācem⁵¹ reddīt. 6. Imperātor duplex stipendium militibus persolvit. 7. Dissipat Evius curas edāces. 8. Vir bonus est simplicis veritatis amicus. 9. Sunt cervi luporum praeda rapacium. 10. Mendaci homīni ne verum quidem credere solēmus. 11. Falsis et mendacibus visis mentes mortalium saepe concitantur. 12. Misericordia occurrere solet supplicibus. 13. Est vita misēro longa, felici¹⁶ brevis. 14. Verba sunt aut simplicia aut composita. 15. Tempus fugax et irreparabile est.]

1. Drzni mornárji preleté vsako morje. 2. Európo in Líbyo delé dereči yalovi. 3. Eviju se umičejo grizoče skrbí. 4. Srečni ne zná lažnjivega in pravega prijatelja razločiti. 5. Velikrat naredí bojazljive ljudi mesto in čas drzne.⁵¹ 6. Vse pravo in odkritosrēno (prosto)⁴⁵ hvalimo. 7. Lažnjivcem se pogosto še (= niti) resnica ne verjame. 8. Srca nesrēčnih ljudi se pogosto od³⁰ grizočih skrbí vznemírjajo. 9. Po goljufni in lažnjivi prikazni (v sanjnih vídenih) sercé se tvoje plaší. 10. Ohranjuje se zdravje z zmér-

⁷² Razun glagola *esse*, biti — zahtévajo dva nominativa še neki drugi glagoli, ki značijo: postanem, postajam, bivam — *evādo*, *existo*, *fito*; roditi se — *nascor* idr.

nostjo in prosto hrano. 11. Vojvoda ljubi hrabrega in srčnega vojnika. 12. Mladeniči so srčni, a¹⁶ starci modri. 13. Volkovi so dereči, lisice kradljive. 14. Pritecite na pomoč nesrečnemu i polévno prosečemu.]

§. 40. Na dalje.

1. *Paris regnum Priāmi vetus evertit.* 2. *Plumae versicolōres⁵⁷ sunt columbis.* 3. *Credere debemus veteribus et priscis viris.* 4. *Multi acceptorum beneficiorum sunt immemores.* 5. *Aliae bestiae cicures sunt, aliae ferae.* 6. *Pares cum⁷³ paribus facillime congregantur.* 7. *Romani et Albani pari robore⁷⁴ frequentibus proeliis comminuntur.* 8. *Euclides Megarensis sub noctem tunicā muliebri indutus palliōque versicolore amictus Athenas⁷⁵ ad Socrātem commeat.⁴⁰* 9. *Multi antiqua extollunt, recentia non curant.* 10. *Omnia peccata paria dicunt Stoici.* 11. *Exiguum munus dat pauper amicus.* 12. *Auctumno⁴³ uberes agri pleni sunt utilium frugum.*

1. Vojniki so bili pozabili poprejšnje junaštvo (*genit.*). 2. Po krivnji Páridovi razdēne se staro kraljestvo Priamovo. 3. Nejednaki so vaši nravi, nejednake vaše téznje (*prizadéve*). 4. Starim Germanom bili so pogosti boji z⁷³ Rimljani. 5. Jednakemu protivniku umakniti se je sramotno.⁵³ 6. Zemlja rodi mnoge in razne živali (*bestia*), bodi-si krotke, bodi divje. 7. Pav je ukrašen (*nakinčan*) s pisanim perjem.⁶¹ 8. Neodločena bila je bitva na morju (*pomorska*) pri⁶⁸ Artemisiji; kajti niti Grki niti Persijani niso bili dobitniki. 9. Ubogi se od bogatih podpirajo. 10. Tožljivo je vsako délo težko. 11. Pámetnemu so ptuje nevarnosti koristne.]

§. 41. *Adjectiva* na *-er -ris -re.* [§. 59.]

1. *Aër humidus est parum saluber.* 2. *Celebris quondam urbs et copiosa erat Antiochia.* 3. *Oraculum Apollinis celebre et clarum erat.* 4. *Nihil est tam volūcre quam maledictum.* 5. *Vidētis Catilinam*

⁷³ S ali z (z instr.), kedar znači družtvo, obćenje, druženje, bodi si prijazno, bodi si neprijazno, izražuje se v latinskem s predlogom *cum* (z abl.) n. pr. družiti se, razgovarjati se, biti se, boriti se s kim.

⁷⁴ Na vprašanje kakov? kakošen? stoji v lat. pogosto substantiv z adjektivom v ablat. brez predloga — *ablativus qualitātis* — abl. kakovosti, lastnosti. V slov. rabimo *genit.* brez predloga; včasih tudi samo adjektiv, n. pr. *vir magno ingenio*, mož velikega uma, bistroumen. Gl. 162. [II. 66.]

⁷⁵ Imena mest, trgov. vasí, manjih otokov, zlasti grških, stoji na vprašanje kam? v akus. brez predloga, kedar ima stati v slov. predlog v ali na (z akus.). Gl. 107 in 176. [II. 74.]

alācerem atque laetum. 6. Clarae erant Scipiōnum pedestres navalesque pugnae. 7. Acre et magnum bellum gerit Pompejus. 8. Non opus est celēri subdēre calcar equo. 9. Grus et ciconia sunt³⁴ aves palustres. 10. Spatiōsum conclāve salūbre est. 11. Inter Jovem et reliquos deos saepe acres lites erant. 12. Numantia, celēbris urbs Hispaniae, a Scipiōne diruitur.

1. Brutus je bil vnét branitelj svobode Rimske. 2. Germanija je bila nékdaj gozdnata in močvirna. 3. Brza (krilata) strelica se ne povrne. 4. Huda in velika vojska pelje (boj bije) se od Pompeja. 5. Močvirnati kraji niso nič kaj¹¹ zdravi. 6. Zapovednikov opominj ne ustavi hitrega bega²⁴ vojnikov. 7. Delfi so bili sédež slavnega in glasovitega proročišča Apollonovega. 8. Hude in velike vodite vojske (bijete boje). 9. Devico Kloelijo obdarí (*pass.*)³⁸ narod Rimski s štatuo na konju (konjniško). 10. Mléko kravje in kózje je zdravo. 11. Grška dežela bila je domovina glasovitih môž.

IV. Declinatio. [Sl. §§. 44—47.]

§. 42. Substantiva generis masculini.

Assiduus usus et ingenium et artem saepe vincit. 2. Omnium bellorum exitus sunt incerti. 3. Libidinōsi,⁴⁴ avāri, facinorōsi verae laudis gustum non habent. 4. Mors propter incertos casus quotidie immīnet. 5. Bene habet civitas, quum cives magistratibus, magistrātus legibus parent. 6. Sensuum iudicia clara et certa sunt. 7. Saepe vehēmens sonitus auditui noxius est. 8. Heu! quam difficile est crimen non prodēre⁵³ vultu! 9. Aestus maris lunae³¹ motibus gubernātur. 10. Sidēra ab ortu ad occāsum commeant. 11. In senectūte hebescent sensus, visus et auditus debilitātur. 12. Lento gradu⁴⁷ ad vindictam divīna procedit ira, sed tarditatem supplicii³¹ gravitate compensat. 13. Omne animal sensus habet. 14. Temporibus secundis⁴³ casus adversos reformida. 15. Visui et auditui principatus est reliquorum sensuum.

1. Tekovi vseh zvézd so čudni. 2. Mnogi ljudjé so pokorni zakonom iz (zavoljo) straha. 3. Njive ne rodé vselej plodov.²⁴ 4. Narod mora biti poslušen oblasti, oblast pa¹⁶ zakonom. 5. Rimski konsuli so bili v boju naj viši zapovedniki vojskâ. 6. Mnoge živali so previdene z³³ zeló ostrimi čuti. 7. Življenje človeško je neznanim prigodam podvrženo. 8. Veliko je bilo čislanje (veljava) oblastnikov pri starih narodih. 9. Veselje (slast) je našim čutom prijetno. 10. Raba pisma je jako stara. 11. Zdravniki priporočajo bolnikom zrelo sadje.⁶¹ 12. Néke živali živíjo od³⁰ mesa, néke od

zéli in sadja⁶¹ drevés. 13. Očí se razveseljujejo z malarijami, ušesa pa¹⁶ s petjem (*plur.*). 14. Slasti slepé naše čute. 15. Slavna vrnitva vojske naše starešinstvu je ugodna in meščanom.]

§. 43. *Generis neutrūs.*

1. *Cervi cornua sua quotannis amittunt.* 2. *Dente lupus, cornu taurus petit.* 3. *Tonitru tremiscunt ardua terrae.* 4. *Homines tonitrua jactusque fulminum extimescunt.* 5. *Vulpes coniectat crassitudinem gelus.* 6. *Genua tua contremiscunt timōre.*³⁰ 7. *Urōrum cornibus⁷⁶ barbāri septentrionāles potant.* 8. *Flexus genuum est signum reverentiae.* 9. *In regionibus septentrionalibus plerumque magnum gelu est.* 10. *Sonitu³³ tonitruum magnus terror in castris ortus est.* 11. *Dextrum cornu exercitus nostri firmum fuit; in sinistro cornu victi sumus.*

1. Biki so oboroženi z rogmí. 2. Zobjé so orožje volká, rogovi pa¹⁶ bika. 3. Nebo se potrésa od³³ groma. 4. Stréle, ne pa¹⁶ gromovi škódujejo ljudém. 5. Désno krilo sovražne vojske zmaga, dokler levo naši zmagajo (*pass.*). 6. Bitva se z⁷⁷ desnega krila začne. 7. Znaménja se v bitvi z³³ rogmí in tróбами dajejo. 8. Jeleni imajo visoke in véjate rogove. 9. Gromovi se ljudém zdijo strašni. 10. Céla natura trpne od³⁰ hudega mraza. 11. Krajei (rogovi) méseca so sloki.

V. *Declinatio.* [Sl. §. 48, 49.]

§. 44. *Substantiva generis feminini, et dies.*

1. *Concordiā³⁰ res parvae crescunt.* 2. *Feminae res domesticas administrant.* 3. *Reipublicae spes omnis erat in Cicerōne.* 4. *Sapientia est rerum divinārum atque humanārum scientia.* 5. *Admirabili fide conjuncti erant Orestes et Pylādes.* 6. *Omnibus in rebus temeritas ignoratioque vitiōsa est.* 7. *O frustra suspecti mei labōres! o spes fallāces! o cogitationes inānes meae!* 8. *Vulpes aure ad glaciem appositā coniectat crassitudinem gelus.* 9. *Hiems multos¹⁰³ habet tristes et frigidos dies.* 10. *Senectus oculōrum³¹ aciem reitundit, aurium sensum hebētat, nervōrum firmitatem fatigat.* 11. *Amicus certus in re incerta cernitur.* 12. *Amicum res secundae parant, adversae probant.* 13. *Comētae ob raritatem et speciem sunt mirabiles.* 14. *Sallustius scribit res gestas popūli Romani.* 15. *Praesta amīcis fidem, omnibus¹⁶ aequitatem.*

⁷⁶ V slov. predlog iz.

⁷⁷ Z ali s z genit. = na (z lok.) latini se z a ali ab (z abl.).

1. Podlaga pravice je vérnost. 2. Mnoge nade ljudske so goljufive. 3. Težko⁵³ je državo vladati dobro. 4. Péríkles je bil načelnik državi Athenski.²⁸ 5. Nesreči nasprot stávite krepost. 6. Počétki vseh rečí so májheni. 7. Ne čutijo hrabri možjé v bitvi rán.²⁴ 8. Sréca največ more v vseh človeških rečéh. 9. Velikrat nas goljufá (*pass.*) lažniva nada. 10. Dolgost dní in nočí je razna. 11. Mnogi dnevi zimski so megleni in mrzli. 12. Krokodíl daní (dni sprevede) na suhem (na zemlji), nočí (nočí sprevede) pa¹⁶ v vodi. 13. Um je gospodar človeških rečí. 14. Pred očmi imejte mēnljivost vseh rečí. 15. Nočni hlád ublažuje preveliko vročino dneva. 16. Meja Europe je z (\pm od)⁷⁷ juga srednje morje. 17. Grenka je graja v nesreči. 18. Mraz nareja snég in léd. 19. Vršenje dnevov in nočí nósi brezštevilne koristi.

Tretji razdélek.

Comparatio adjectivorum.

[Sl. §. 63—70.]

§. 45. Pravilna komparacija.

1. *Ciceróni ne frater quidem carior erat quam*⁷⁸ *Atticus.* 2. *Morbi perniciosiores sunt animi*⁷⁹ *quam corporis.* 3. *Patriae jura sunt sanctiora quam amicitiae.* 4. *Patria erat Ciceróni carissima.* 5. *Austri saepe validissimas arbores, eradicant.* 6. *Multae aves ante hiemem in calidiores regiones avolant.* 7. *Usus literarum est antiquissimus.*⁸⁰ 8. *Crocodilus pelle durissimā contra omnes ictus munitur.* 9. *Senectus corpus facit infirmius.*⁵¹ 10. *Antiquissimis hominibus specus erant pro domibus.* 11. *Nullum est certius amicitiae vinculum quam consensus et societas consiliorum et voluntatum.* 12. *Apud Lacedaemonios senes amplissimum magistratum gerunt.* 13. *Antiquiores sunt poetae, quam historici et oratores, et cetera genera scriptorum.*

1. Naj bolj vroča izmed⁷⁰ vséh pokrajín ní naj prijétniši. 2. Cicero je bil naj besédniši od⁷⁰ vseh Rimskih govornikov. 3. Prava

⁷⁸ Kakor, kot, ko, nego pri komparativu se latini s *quam*.

⁷⁹ Genitiv *animi* more se posloveniti z dušni -a -o, a *corporis* s telesni -a -o. Gl. 28.

⁸⁰ Superlativ če ne prilaga lastnosti kaki osebi ali stvari v naj višji meri, sloveni se z raznimi prislovi — *adverbium*: jako, namóč, zeló, močno, silno, grozno, prav, strašno, vrlo, kaj, pre in dr. N. pr. *carissimus*, vrlo drag, kaj drag, predrag itd.

(právice) domovine so naj svetéjša. 4. Najmirmiše réke često so naj globokejše. 5. Nič ni bilo draže Ciceronu kakor⁷⁸ domovina. 6. Bolézen dušna⁷⁹ je nevarniša, kakor⁷⁸ telesna. 7. Lástovice odleté pred zimo v toplejše kraje. 8. Jame so bile stanišča naj starejših ljudi. 9. Nektère živali so z jako⁸⁰ trdimi kožami branjene (várovane) od vseh udarcev. 10. Kamen je trši nego⁷⁸ oreh. 11. Čas je jako⁸⁰ dragocén. 12. Pomlad je prijetniša kot⁷⁸ polétje. 13. Po létu⁴³ so dnevi dalji kakor po zimi. 14. Vihar véasi izkorení naj jakša drevésa. 15. Gorgias je bil najstarši učitelj govorništva.

§. 46. Na dalje.

1. *Pax est optabilior, quam bellum.* 2. *Nihil est⁸¹ amabilius quam homo probus et modestus.* 3. *Aurum est gravius quam plumbum.* 4. *Apud Helvetios longe nobilissimus erat Orgetorix.* 5. *Omnium Galliae²⁸ incolárum⁷⁰ fortissimi erant Belgae.* 6. *Etiá fertillissimi agrorum⁷⁰ non semper fructus procreant.* 7. *Themistocles de servis suis fidelissimum ad Xerxem mittit.* 8. *Lacedaemonios, fortissimos mortalium, non ferrum, sed aurum vincit.* 9. *Canes indici grandiores sunt quam cetéri.* 10. *Aurum gravius est argento.⁸²* 11. *Vilius argentum est auro.⁸²* 12. *Vilius virtutibus est aurum.* 13. *Interdum ferarum animos mitiores invenimus quam hominum.* 14. *Silentium persaepe est utilius quam eloquentia.* 15. *Tigris est animal crudelissimum.⁸⁰*

1. Skromen (tih) človek je ljubezniviši od⁸² neskromnega. 2. Svinec je loži od⁸² zlata. 3. Belgi so bili hrabrejši od ostalih prebivavcev Gallijskih.²⁸ 4. Železo je najkoristiša kov (ruda). 5. Mnogim je ubožtvo naj teže breme. 6. Pošljite izmed služabnikov svojih⁴⁹ naj vérnise. 7. Molčanje je dostikrat vrlo⁸⁰ korisino, žlobodravost je pa¹⁶ vselej jako škodljiva (pogubna). 8. Nič ni ljubeznivišega⁸¹ (ljubezniviše) od kreposti. 9. Srebro je lože od zlata. 10. Trdno zdravje je zaželéniše od velikega bogastva. 11. Déla so teža od bosedí. 12. Nič ni ugodnišega⁸¹ od mirne starosti. 13. Grki so bili hrabrejši nego Persje.

⁸¹ Glagol sem, biti z negacijo ne ima v slov. večkrat v gen. subjekt namesti v nom., in če je besedica nič v stavku kot subjekt, stoji tudi praedikat v genit.; v lat. je pa vselej nom., in glagol esse se ravna po subjektu v broju in osebi. N. pr. Nikogar ni bilo, *nemo fuit*; nič ni boljšega, *nihil melius est*. To isto veljá tudi za *desum*, manjkati (z negacijo in brez nje). [II. 7.]

⁸² *Quam* se pri komparativu velikrat izpušča, ter se substantiv (adjektiv ali pronomen), kteri bi imel za členkom (*particula*) *quam* stati v nom. ali akus., dévlje v ablativ — a v slov. v gen. z od ali mim o — *ablativus comparationis*, prispodabljanja.

23/12 77m 82

§. 47. Na dalje.

1. *Nihil est animo*⁸² *velocius.*⁸¹ 2. *Velocissimum omnium animalium est delphinus.* 3. *Animalium utilissima sunt etiam frequentissima.* 4. *Excellentissimi reges Persarum erant*⁸⁴ *Cyrus et Darius, Hystapis filius.* 5. *Nullum malum est vehementius et importunius quam invidia.* 6. *Elephantos*⁸² *nulla belluarum prudentior est.* 7. *Lux sonitu velocior est.* 8. *Victoria saepe reddit hominem ferocior impotentiorque.* 9. *Omnium oratorum acutissimum*⁸³ *Cicero judicat Sertorium.* 10. *Senectus est loquacior.*¹⁶⁵ 11. *Tullus Hostilius ferocior erat Romulo.* 12. *Animi vires praestantiores sunt quam corporis.* 13. *Socrates fuit sapientissimus omnium Graecorum.*

1. Misel je naj hitrejša. 2. Nobena žival ni hitrejša od⁸² pliskavice. 3. Zeló izvrsten kralj Persovski je bil Cyrus. 4. Nevoščljivost je naj hujše zlo. 5. Ubožci so velikrat srečniši od bogatinov. 6. Po pravici imamo Sókrata za⁸³ naj modrejšega od vseh Grkov. 7. Cyrus in Darius Hystaspovič (Hystaspa sin), bila sta izvrstniša, kakor ostáli kralji Persovski. 8. Sree Sókrata, jako modrega človeka, bilo je védno krotko (blago) in veselo (vedro). 9. Premnogi držé grški jezik za⁸³ bogatiši kot latinski. 10. Modri so naj srenejši med⁷⁰ vsémi. 11. Aleksander pošlje starejše izmed⁷⁰ vojakov v domovino. 12. Dela dušna⁷⁹ so izvrstniša kakor (dela) telesna. 13. Demóstheneš je bil naj izvrstniši med⁷⁰ govorniki grškimi.

§. 48. Superlativ na *-errimus* in *-illimus*.

1. *Pavo pulchrior est, quam ceterae aves, sed non utilior.* 2. *Cicero erat acerrimus propugnator communis libertatis.* 3. *Nomen Hannibalis apud Romanos jam ante Sagunti excidium celeberrimum erat.* 4. *Fraxinus in silvis pulcherrima est, pinus in hortis, abies in montibus altis.* 5. *Nihil nisi divitias cupere et stultum*⁵³ *et miserimum est.* 6. *Somnus est simillimus morti.* 7. *Latro ferae est similior quam homini.* 8. *Eloquentia res est difficillima.* 9. *Saepe homines ex humillimo loco ad amplissimos honores producuntur.* 10. *Cervus crura habet gracillima.* 11. *Divitissimorum hominum vita saepe est miserrima.* 12. *Visus et auditus multo*⁸⁴ *acerrimi sunt omnium sensuum.* 13. *Homines saepe in simillimo vitae genere dissimillimos mores habent.*

⁸³ Glagoli imam, držim (v mislih), razglasim itd. koga za kaj *habere, ducere, existimare, judicare* itd. zahtévajo — kakor glagoli imenovanja — v akt. dva akusativa (*objecti in praedicati*), a v pass. dva nominativa (*subjecti in praedicati*). Slov. za, kot ali ko se izpušča v lat. Gl. 41 in 51. [II. 21, 28.]

⁸⁴ Ablativ stoji pri komparativu da naznani, za koliko se lastnost jednemu predmetu (osebi ali stvari) pridéva v viši ali nižji meri, nego

1. Zeuksis bil je jako⁸⁰ sloveč málár. 2. Hannibal in Mithridátes sta bila naj hujša sovražnika naroda Rimskega. 3. Njive dobro obdélane so naj rodnejše in naj obilniše. 4. Podoba človečja (človeka) je naj lépša in prekáša podobo vséh živali. 5. Čúti mnogih živali zeló⁸⁰ so ostri. 6. Obdelovanje naredí vsako njivo plodnejšo (obilnišo). 7. Kaj je smrti podobniše od⁸² spanja? 8. Vsak začetek je težek, konec pa¹⁶ kaj⁸⁰ lehek. 9. Velikrat postanejo iz naj nižih (môž) naj mogočniši. 10. Naj siromašniši niso vselej naj nesréčniši (*miser*). 11. Agesilaus bil je jako nizke postave⁷⁴ in jako drobnega života. 12. Kaj (zeló) težko je všem ustreči. 13. Orel ima naj bistrejše oči med (*inter*) všemi pticami. 14. Opica je človeku namoč⁸⁰ podobna. 15. Ozidje našega mésta jako je nizko. 16. Rože so jako lépe cvetlice.

§. 49. Nepravilna komparacija.

1. *Optimus civitātis status sub rege justo est.* 2. *Nilil est mente et ratione melius.*⁸¹ 3. *Turpítudo pejór est quam dolor.* 4. *Maximum bonum est mens sana in corpóre sano.* 5. *Ex malis eligere minima oportet.* 6. *Hibernia est dimidio*⁸⁴ *minor quam Britannia.* 7. *Multo*⁸⁴ *majora sunt opéra animi quam corporis.* 8. *Columbae terrentur minimo stridóre pennarum.* 9. *Optima disciplina (disciplina) exemplórum est; exemplis enim saepe pessimi corriguntur.* 10. *Plures*¹⁰³ *sunt gradus societātis hominum.* 11. *Plurimae*¹⁰³ *aves volant, plurimae quoque nidificant.* 12. *Hyaenae plurimae*¹⁰³ *gignuntur in Africa.* 13. *Cum amicis de minimis maximisque rebus deliberāmus.* 14. *E variis sume optimum.* 15. *In amicitia plus valet similitúdo morum, quam affinitas.* 16. *Maximum terrestre animal est éléphas.* 17. *Turpis vita pejór est, quam honesta mors.*

1. Naj boljši ljudjé so naj podobniši Bogu. 2. Prilizovanje je naj hujše zlo. 3. Nobena pregréha ní večá in pogostniša, kakor (pregréha) nehvaležnosti. 4. Mnogi držíjo ubožtvo in starost za⁸³ naj večá bremena. 5. Britannija je za⁸⁴ polovico večá od⁸⁰ Hibernije. 6. Premnogi ljudjé ne znajo pámetno živeti. 7. Pridnost v vseh rečéh naj več premore. 8. Naj več¹⁰³ ljudi se ne odlikuje v več rečéh ob jednom. 9. Zvézde se¹³ vídijo zeló male, toda skorej vse so večé od zemlje. 10. Naj večé narode ugonobíjo notranji

drugemu. — *Ablativus mensúrae*, mére. Včasih se ta *ablativ mensurae* nahaja tudi pri *superlativu*, ali pri kakem glagolu, ki ima pomen komparativa v sebi, n. pr. *supéro*, prekositi; — v slov. rabi večidel akusativ s predlogom za (z akus.), bolj rédko brez za; včasih tudi ogan adjektiv v srédnjem spolu sing., ali pa prislov, *adverbium*.

boji. 11. Naj manje drévje⁶¹ nahaja se¹³ v sévernih krajih. 12. Dlaka (*plur.*) premnogih živali daljša je in gostejša po⁴³ zimi, kakor po letu. 13. Mir je bolji od vojske (boja).

§. 50. Opisna komparacija.

1. *Superstitio est maxime noxia.* 2. *Usus est magister maxime egregius.* 3. *Nihil est oratori magis necessarium quam vox.* 4. *Nulum spectaculum est magis egregium quam cives concordēs.* 5. *Prudentissimi non semper maxime idonei sunt ad⁶⁹ negotia.* 6. *Ager Romanorum initio⁴³ erat maxime exiguus.* 7. *Nervi maxime feri⁸³ inter Belgas habentur.* 8. *Minus firmum nihil est quam ventus et unda.* 9. *Cerēris et Libēri fructus sunt maxime necessariū ad victum.* 10. *Nihil est magis dubium, quam hora mortis.* 11. *Quid magis proprium est justitiae quam aequitas?* 12. *Amor inimicorum (slov. do) res est omnium maxime ardua.* 13. *Tempus matutinum maxime idoneum est ad⁶⁹ studia literarum.*

1. Nič ní škodljivišega⁸¹ od praznovérja. 2. Nobedna učiteljica (= učitelj)²⁹ ni boljša (izvrstniša) od vaje. 3. Sloga državljanov je naj krasnejši prizor (vid). 4. Nič ní govorniku potrebnije nego glás. 5. Neutrudoma obdelujemo zeló májčkeno njivo. 6. Držim vajo za⁸³ naj izvrstnišo učiteljico (učitelja).²⁹ 7. Zavist sodržavljanov ukončá velikrat naj boljše možé in naj izvrstniše vojvode (vodje vojske). 8. Naj dvomniše reči imajo dostikrat naj bolji izhod. 9. Kaj je dvómniše od prihodnjega časa? 10. Kaj je potrebnije kakor ptici zrák, ribi voda? [11. V naj dávnih časih so bili ljudje pobožniši, kakor sedaj. 12. Konj je za⁶⁹ vrlo mnoga déla pripravniši kakor vol.]

Četrty razdék.

Declinatio pronominum.

§. 51. Pronomina personalia et possessiva.

1. *Sic se res habet: te tua, me delectant mea.* 2. *Saepe nos fallit vitium specie virtutis.* 3. *Vos offendit noster minime nobis injucundus labor.* 4. *Multa sunt civibus⁵⁷ inter se communia, fana,*

jura, leges, judicia. 5. Si tu⁸⁵ et Tullia valetis,⁸⁶ bene est, ego et Cicero valemus. 6. Tam mihi mea vita, quam tua tibi cara est. 7. Imperāre sibi maximum est imperium. 8. Pars tui⁸⁷ melior immortalis est. 9. Animus pars mei⁸⁷ est. 10. Omnia mea⁸⁸ mecum⁸⁸ porto,⁸⁹ dicit Bias. 11. Animus rector dominusque nostri est. 12. Quamdiu animus in nobis remānet, tamdiu sensus et vita remanet. 13. Patria communis est omnium nostrum⁷⁰ parens. 14. Vitam omnium vestrum⁷⁰ vobis conservātam et restitūtam videtis. 15. Nemo nostrum tui (v slov. zoper ali na) invidiam habet. 16. Dominus est nobiscum, si pui sumus. 17. Aliena nobis, nostra magis aliis placent. 18. Parentes magis memōres sunt nostri, quam sui; nos magis, quam sese amant. 19. In⁷¹ nullum avārus bonus, in se pessimus est.

1. Ako si zdrav, dobro je; jaz sem zdrav. 2. Mi čitamo, vi pišete, ostali málajo. 3. Ne moremo vsega sami (= po⁸⁹ sebi)⁸⁸ storiti. 4. Krepost je (sama) po⁸⁹ sebi hvale vrédna. 5. Vse kréposti imajo zvézo med seboj. 6. Vznemirja me dolga in trdovratna bolézen prijateljeva. 7. Sebi⁸⁸ ne sméš nikoli, velikrat drugim odpustiti. 8. Ne sebi,⁸⁸ ampak drugim imate¹⁰ se dopadati. 9. Prijatelj mene in maloktere z menoj⁹⁰ k sebi pokliče. 10. Mnogi si iščejo med ptujci bogastvo. 11. Nam naše življenje ní manj milo, kakor vam vaše. 12. Modri vse svoje s seboj⁹⁰ nōsi. 13. Bolji dél (od) nas je brezsmrten. 14. Vam je domovina z nami⁹⁰ vkupna (obéa). 15. Tvoj spomin na (*gen.*) nas mi je jako drag. 16. Mnogi izmed⁷⁰ nas mislijo (misleči so) na (*gen.*) vas. 17. Imate vodje na (*gen.*) vas misleče, na (*gen.*) se pozabivše. 18. Scythijani sopróge in déco s seboj⁹⁰ na vozéh vozijo.

⁸⁵ Osebna zaimena, *pronomina personalia*: *ego, tu, nos, vos* stavljajo se v lat. v n. o. m. same onđaj, kedar se govorijo s posebnim naglasom, zlasti v ópréki (nasprotju), in če se več subjektov naštéva; sicer se pa izpuščajo. To isto veljá tudi v slov.

⁸⁶ Ako je v stavku več subjektov in to raznih oséb, stoji glagol v plur. važnéjše osebe. Drži se pa v slovnici prva oseba za važnejšo od druge in tretje, a druga za važnejšo od tretje; to isto veljá za slov. N. pr. Jaz, brat in sestra se sprehajamo, *ego, frater et soror ambulamus*. cfr. 34.

⁸⁷ V slov. *gen.* s predlogom *od*.

⁸⁸ Odvisni padeži, *casus obliqui* osebnih zaimén t. j. genitiv, dativ, akusativ in ablativ od *ego, tu, nos* in *vos*, slovenijo se s refleksivnim zaimenom sebe, kedar se nanašajo na subjekt istega stavka. N. pr. *tecum portas*, s seboj nosiš. Gl. ⁹⁵ in ⁹⁰.

⁸⁹ Po (z lok.) = *per*, zlasti ako poménja *nomen* kaj živega, pred katerim stoji predlog *po* (z lok.).

⁹⁰ Predlog *cum* se ablativom zaimén *me, te, se, nobis* in *vobis* zmirom, a *quo, qua (qui)* in *quibus* navadno zapostavi in pritakne. N. pr. z *meno, mecum*; s kterimi, *quibuscum*.

§. 52. *Pronomina demonstratīva; hic et ille.*

1. *Omnia mala habent radīces suas: has⁹¹ evellere debētis.* 2. *Virtus et doctrīna praelāra⁹² est: hanc omnes cupiunt, illam saepe contemunt.* 3. *Omitto Graeciam atque illas omnium doctrinārum inventrices Athēnas.* 4. *Si summa potestas penes unum est, hunc regem dicimus.* 5. *Ignavia corpus hebētat, labor firmat; illa matūram senectūtem, hic longam adolescentiam reddit.* 6. *Catūlus non antiquo illo more,⁴⁷ sed hoc nostro erat eruditus.* 7. *Tempōra mutantur, et nos mutāmur in illis.* 8. *Ne Socrātem quidem Catōni antepōnere debes;¹⁰ hujus enim facta, illius dicta laudantur.* 9. *Melior tutiorque est certa pax, quam sperāta victoria: haec in tua, illa in deōrum manu est.* 10. *Vulgus nunc hoc amat, nunc illud; nunc huic stultitiae obnoxium est, nunc illi.* 11. *Ego omne tempus in his studiis consumo.*

1. Glasovite so bile nékdaj Athéne, one iznajdnice vséh znanstev. 2. Cicero in Demósthēnes bila sta slovéča govornika: ta je bil Grk, oni pa¹⁶ Rimljan. 3. Znana je óna beseda (izréka) Biantova: Vse svoje⁴⁹ s seboj⁸⁸ nosim. 4. Mnogi Grški pésniki so slavni, toda naj veči med vsémi témi je Homér. 5. Delo je koristniše od⁸² lenobe; z ónim se telo krepí, s tó pa¹⁶ slabí. 6. Iztrébite zavist in lakomnost; kajti té sta korenini mnogih zél (mnogo hudega).⁴⁵ 7. Mnoga Jonska mésta bila so naselbine Grške; med⁷⁰ temi bil je Milét naj slavniši. 8. Veliko (mnogo) je razločka med zvéstim in nezvéstim prijateljem; onemu imamo¹⁰ upati, temu pa ne vérovati. 9. Sréča zdaj temu, zdaj onemu príja (= je prijazna). 10. To mnénje mi se dopada; óno mi ní po godu. 11. Temu učencu daje se veča hvala pridnosti, nego ónemu.

§. 53. Na dalje: *is et idem.*

1. *Deum agnoscimus ex operibus ejus.⁹³* 2. *Virtus eādem in homine ac deo est.* 3. *Magna vis est in virtutibus: eas excita, si forte dormiunt.* 4. *Vir sapiens non tum hoc, tum illud, sed idem*

⁹¹ *Pronomen demonstrativum* (kazavno zaimé) se ravna v spolu in broju po besedi, na katero se ozira (nanaša), padež pa zavisi od stavka, v katerem se nahaja.

⁹² Ako je v stavku več subjektov *numeri singularis*, ki poménjajo reči ali stvari, more stati praedikat ali v sing., ali pa v plur.; ako se déne praedikat v plur., vzame se, kedar je adjektiv, od njega *neutrum* (srédnji spol), če so subjekti raznega spola. Kedar so pa ti subjekti osebe, stoji pa praedikat vselej v plur.

⁹³ *Genitivus possessivus* (posédovni) *ejus* (brez substantiva) slovéní se z njegov, njen -a, eorum, earum z njihov, njun (njih), hakor je užé smisel.

semper dicere solet. 5. Cicero et Marius in eadem civitate nati sunt. 6. Imago Dei eadem est in te et in pauperrimo homine. 7. Samnites a Papirio consule vincuntur et magnus eorum numerus sub jugum mittitur. 8. Postero die circa eandem horam in eundem locum rex copias educit. 9. Nondum maturus imperio²⁷ Ascanius erat: tamen id imperium ei ad puberem aetatem incolime manet. 10. Non omnia eidem dii tribuunt. 11. Catilina ejusque⁹³ socii urbem incendere constituunt.

1. Hamilkar in njegov⁹³ sin Hannibal bila sta glasovita vojvoda Karthaginska.²⁸ 2. Sovražniki se mestu približajo ter ga obléžejo (z obsego obdajo). 3. Ako so bogovi, vlada se po previdnosti njihovi⁹³ (= njih) céli svét. 4. Državljeni ravno tiste države poslušni so ravno tistim zakonom in oblastim; razun tega so jim ta ista prava, té iste sodnije. 5. Navajeni smo o tej isti réci ne zmirom tega istega²⁴ misliti (soditi). 6. Naj hrabriši med vsemi Galli so Belgi, zato ker trgovci k njim redko kdaj zahajajo, in se ž⁷³ njimi Germani skoraj v vsakdanjih bitvah borijo. 7. Pesmi Horátijeve so plemenite in podučne; pridno jih prebirajte. 8. Ti isti vzroki imajo té iste učinke. 9. Golobje ne jedó kukcev;²⁴ njihova⁹³ hrana je žito in sočivje. 10. Prijateljstvo je veliko dobro; kajti brez njega ljudje ne morejo biti srečni. 11. Tem istim ljudém niso zmiraj te iste navade (običaji).

§. 54. Na dalje: *iste et ipse.*

1. *Fortes adjuvat ipse Deus.* 2. *Gratia malorum tam infida est, quam ipsi.* 3. *Saepe ipsa sibi obstat magnitudo.* 4. *Vetres leges aut ipsae suā vetustate conscenscunt, aut novis legibus tolluntur.* 5. *Ipsiūs Nestōris vita brevissima est, si cum aeternitate comparatur.* 6. *Tua consilia pejōra sunt, quam patris mei consilia; ista sunt consilia temerariū adolescentis, haec considerati viri.* 7. *Cur tu in isto loco sedes?* 8. *Se ipsos omnes natura³⁰ diligunt.* 9. *Gratius ea ipso fonte bibuntur aquae.* 10. *Decorum⁵³ erat quondam ipsis ducibus capessere pugnam.* 11. *Omne animal se ipsum diligit.* 12. *Ista vestra auctoritas est maxima.* 13. *Jam ne istius quidem rei culpam sustineo.* 14. *Unde ad istas opiniones vester ille princeps venit.* 15. *Cneum Pompejum omnibus, Lentulum¹⁶ mihi ipsi antepōno.*

1. Sam sebe človek po³⁰ naturi ljubi. 2. Ne bojimo se té⁹⁴ tvoje togote.⁴⁰ 3. Prijázen hudobneža je tako nevarna, kakor (on) sam. 4. Vse živali same sebe ljubijo. 5. Ne⁷ verjemi temu (*iste*)

⁹⁴ Ta, če moj, naš pri njem stoji, ali pa če se razuméva, latini se sploh s *hic, haec, hoc*; če pa stoji poleg njega tvoj, vaš ali se razuméva, prestavlja se pa večí dél z *iste, -a, -ud.*

lažnivemu človeku. 6. Kako (= odkód) prihajaš na to misel? 7. Natura sama mnogo⁴⁵ učí (*pass.*).³⁸ 7. Spoznavaj sebe⁹⁵ samega. 8. Samim sebi⁹⁵ odpuščajo ljudje velikrat, drugim rédko. 9. Živalim samim je svoboda zmirom jako⁸⁰ ugodna. 10. Čédnost samo bolj ljubimo, kakor slavo čédnosti. 11. Častno (pristojno) je bilo nékdaj za²⁷ vodjo samega bitvo začeti (lotiti se). 12. Izgled tá kréposti tvoje jako me gane. 13. Daj mi iz tega drevésa cepóv.

§. 55. *Pronomina interrogativa.*

27/83

1. *Quis non paupertatem*⁴⁰ *exstimescit?* 2. *Quis non cum voluptate videt puerum bene moratum?* 3. *Quem liberum*⁴¹ *dicis?* 4. *Quod metallum est utilissimum?* 5. *Quod malum gravius est bello?*⁸² 6. *O qui tuarum, corve, pennarum est nitor!* 7. *Qua stultitia*⁷⁴ *fuit Roscius?* 8. *Quo moerore affligitur animus tuus?* 9. *Quid turpius est quam sapientis vitam ex*⁹⁶ *insipientium sermone pendere.* 10. *Quid ago? cur me excrucio? cur me*⁸⁸ *macero?* 11. *Qui status, quod discrimen, quae fuit in republica tempestas?* 12. *Quid difficile est? Se ipsum noscere. Quid facillimum? Alterum admonere.* 13. *Stulte, quid est somnus, gelidae nisi mortis imago?* 14. *Quae amicitia est inter ingratos?* 15. *Cui parent apes?* 16. *Quis vestrum*⁷⁰ *litteras maxime amat? cui studia gratiora sunt, quam ludi?* 17. *Quod scelus majus est, quam non modo hominem, sed etiam familiarem occidere?*

1. Káj je ljubeznjivše od⁸² dobrega in pametnega (skromnega) človéka? 2. Káj velíš o neumnosti tega človéka? 3. V (*acc.*) kateri zemlji prebivate? 4. Ktero vojsko peljete (boj bijete)? 5. Ktera skrb ti (= tvoje) srce pobija? 6. Ktero zlo držiš za⁸⁸ naj hujsje (= teže). 7. V kateri državi živímo. 8. Kteri viharji potrésajo (*pass.*)³⁸ državo? 9. Komu lažnik (= lažnjivi človek) bolj škóduje kakor samemu sebi? 10. Koga ptuje nevarnosti ne spametujejo (= ne naredé⁵¹ previdnega)? 11. Kaj je teže kakor samega sebe spoznati? 12. Čégava²⁸ je bojna slava bila večá kakor Hánnibalova? 13. Ktere pésnike naj rajší berete? 14. Kdó je naj pridniši izmed⁷⁰ vas? 15. Komu pišeš ta list? 16. Kterega déčka opominja učitelj?

⁹⁵ *Reflexivum* sebe latini se v tretji osebi s *sui, sibi etc.*; v prvi in drugi osebi pa z odvisnimi padeži osebnih zaimén, t. j. ako je subjekt ja z, poménja sebe: *mei, mihi etc.*, ako subjekt ti: *tui, te*; ako subjekt mi: *nostri, nobis etc.*; ako subjekt vi: *vestri, vobis etc.* [§. 81. N.] tebi

⁹⁶ V slov. po (z lok.).

§. 56. Pronomina relatiua.

1. Deus est, qui⁹⁷ omnem hunc mundum regit. 2. Soli diuītes sunt ii, qui virtute praediti sunt. 3. Non terret sapientem mors, quae propter incertos casus quotidie imminet. 4. Crassus est aēr, qui est terrae proximis. 5. Admirabiles motus sunt omnium stellarum, imprimis harum, quae errantes vocantur. 6. Flumen est Arar, quod per fines Haeduōrum et Sequanōrum in Rhodānum influit incredibili lenitāte.⁴⁷ Felix,⁹⁶ quem⁹⁸ reddunt aliēna pericula cautum.⁵¹ 8. Eloquentia non modo eos ornat, penes quos est, sed etiam uniuersam rempublicam. 9. Homines non requirunt rationes earum rerum, quas semper vident. 10. Iudices, qui ex⁹⁶ lege iudicātis, legibus obtemperare debētis. 11. Quis eum diligit, quem⁴⁰ metuit? 12. Deus est, cui⁹⁸ omnia debēmus. 13. Foedera sancta sunt apud eos homines, apud quos fides humana colitur. 14. Id facere laus est, quod⁹⁸ decet, non quod licet. 15. Ea,⁴⁰ quae⁹⁸ ignorāmus, discere, et ea, quae scimus, alios docere solēmus. 16. Est profecto deus, qui, quae nos gerimus, et audit et videt.

1. Samo (jedino) to⁴⁵ je dobro, kar je pošteno. 2. Niso vse njive plodonosne, ki se¹³ obdelavajo. 3. Zvezde, ki se mičejo, imenujemo pomičnice. 4. Arar iu Isara sta réki, ki v Rhodan tečeta. 5. Ono prijateljstvo je prijetniše, ki ga⁹⁹ podobnost značaja sklēne. 6. Ki si to utrğajo, kar drugim darujejo, ti so darežljivi. 7. Ljubite Boga, ki vam vsak dan brezštevilne dobrote deli. 8. Orel, ki ga⁹⁹ imenujemo kralja (kraljico) ptic, jako visoko letí. 9. Blaža (laglja) je starost tistih,¹⁰⁰ ki jih mladost spoštuje in ljubi (*pass.*). 10. Ne kdor ima malo,⁴⁵ ampak kdor več⁴⁵ želi, (ta)⁹⁸ je ubog, 11. Kolikokrat se pripetí po naključbi, kar (si) želeti ne úpamo. 12. Kar⁴⁵ je res (resnično), to¹⁰⁰ je prosto in odkritosrčno. 13. Kogar mi ljubimo, njemu smo večidel tudi mi sami dragi. 14. Ona veselja, ki jih ljubijo bedáki, so nam zoperna.

⁹⁷ Tudi pronomen relatiuūm (oziravno zaimé) se sklada samo v broju in spolu z besedo, na katero se ozira (nanaša); padež se pa ravná po glagolu stavka, v katerem stoji ta pronomen.

⁹⁸ *Is, ea, id* se pogosto izpušča, ako se *qui, quae, quod* nanj ozira in ž njim stoji v tem istem padežu. Včasih se izpusti, če tudi ne stoji ž njim v enakem padežu. Slovencem rabi tu večí del kdor (za moški spol) in kar (za srédnji spol) za latinski *qui, quae, quod* v *singul.* in za *neutrum* v *plur.* Včasih se dodaja v slov. tudi pronomen *demonstratiuūm*; ta, tisti, on v dotičnem padežu, ter se *qui* sloveni večí del s kteri, ali ki; redko s kdor, kar in to samo v *singul.*

⁹⁹ Ki ga, ki mu itd. ki je, ki jej itd. = kterega, kteremu, ktere, kteri itd. latini se s *qui, quae, quod*; a ki njegov, ki njen, ki njihov (njih) z genitiuūm od *qui, quae, quod*.

¹⁰⁰ Tisti, ta, on ali óni pred *qui* se latini navadno z *is, ea, id*; — včasih se izpušča. Gl. ⁹⁸.

§. 57. Na dalje.

1. *Cujus omnis in pecunia spes est, ejus a sapientia animus est remotus.* 2. *A quo plurimum sperant homines, ei potissimum inserviunt.* 3. *Fabula est, in qua nec verae nec verisimiles res continentur.* 4. *Sapientissimus est is, cui quod opus est, ipsi venit in mentem.* 5. *Mors terribilis est iis, quorum cum vita omnia extinguuntur.* 6. *Britannia est insula natura³⁰ triquëtra, cujus unum latus est contra Galliam.* 7. *Non facit senex ea,⁴⁵ quae juvenes, at vero multo⁸⁴ majora et meliora facit.* 8. *Fortuna eos plerumque efficit caecos, quos fovet.* 9. *Quae res sensibus percipiuntur, eas cernimus, audimus, gustamus, olfacimus, tangimus.* 10. *Eum omnes amant, cujus¹⁰¹ virtus omnibus utilis est.* 11. *Galli, cum quibus a Caesare diu bellum gestum est, ipsi inter se discordes erant.* 12. *Etiam is nobis saepe carus est, quicum⁹⁰ nobis⁵⁷ nulla vitae societas fuit.*

1. Nikoli ni miren óni, kterege se srce čuti krivo (kakega) hudodélstva. 2. Oni so daleč (oddaljeni) od modrosti, katerih vse úpanje je v denarju. 3. Lehko nas zméšajo tiste reči, katerih vzrokov ne spoznamo. 4. Bog je, ki celi svét (*pass.*) vlada. 5. Podlaga vsakega dejanja je pravica, brez ktere ni nič¹⁵ pohvalno. 6. Bog je, čegaver¹⁰¹ previdnost ves svét vlada (*pass.*). 7. Achilles, ki njegove⁹⁹ dela Homér slavi, bil je izvrsten junak v trojski vojski (boju). 8. Poljodelec sadí pogosto drevésa, katerih sadja⁶¹ sam nikdar ne ugleda²⁴. 9. Neumno⁵³ je grajati óne,¹⁰⁰ katerih pridnosti²⁴ ne poznamo. 10. Krepost je zmirom ta ista, i v tēh,¹⁰⁰ ktere ljubimo, i v tēh, ki so nam neprijatelji. 11. Hánibal, s⁹⁰ katerim je bil bit trd boj, pri Zami je preobladan od Scipiona. 12. Smrt, s katero ima⁵⁷ spanje veliko podobnost, tēm¹⁰⁰ ni strašna, katerih je življenje čisto gréha (*abl.*)

~~~~~

Peti razdélek.

~~~~~

Numeralia.

[Slovnica §§. 76—80.]

§. 58. Cardinalia.

1. *Massilia ex tribus oppidi partibus mari alluitur.* 2. *Collis³¹ radices duabus ex partibus flumina subluunt.* 3. *Erant apud Romanos trigemini Horatii, tres apud¹⁶ Albanos Curatii.* 4. *Ex omnibus saeculis vic tria aut quatuor nominantur paria amicorum.*

¹⁰¹ Kterege ali čegaver v slov. Gl. 28.

5. *Thales sapientissimus inter septem fuit.* 6. *Elēphas altus est duodecim¹⁰² pedes¹⁰³ vel quatuordecim.* 7. *Quaedam bestiōlac unum tantum diem¹⁰² vivunt.* 8. *Duodequadragesima¹⁰³ annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius.* 9. *Saturni stella triginta fere annis¹⁰⁴ cursum suum conficit; Jovis stella eundem annis duodecim conficit.* 10. *Milites aggērem latum pedes trecentos,¹⁰² altum pedes octoginta castruunt.* 11. *Saguntus civitas longe opulentissima fuit Hispaniae, sita passus mille ferme a mari.* 12. *Saeculum spatium centum annorum (slov. z od) est.* 13. *Hortensius primum in foro dicit undeviginti annos¹⁰² natus.* 14. *In duobus amicis unus animus est.* 15. *Sex vel septem horae¹⁰³ satis sunt ad somnum; somnus duarum vel trium horarum non satis est.* 16. *Muri Babylōnis ducentos pedes alti, quinquaginta pedes lati fuerunt.*

1. Led je uže štiri prste¹⁰² debel. 2. Šest ali sedem ur¹⁰³ je dosti spavati vsakdan. 3. Dvé jako⁸⁰ mogočni mésti, Karthagina in Numantija, bili sta plén Scipionov. 4. Rimljani izbirajo vsako leto dva konsula. 5. Leto se deli na dvanajst mésecev.¹⁰³ 6. Romulus in Remus postavita, osemnajst¹⁰² lét¹⁰³ imajoča, mésto Rim. 7. Vojvoda napravi obkop, pet¹⁰² črévljev¹⁰³ globok, petnajst črévljev širok in sto črévljev dolg. 8. Volščani se vojskujejo (vojsko peljejo) sedemnajst lét z Rimljani. 9. Konsul Lutatius odpelje 300 ládij¹⁰³ na Sicilijo; Afričani nasproti (jih) oborožijo štiri sto. 10. Štirje so létni (léta) časi. 11. Mnoga so dela jednemu človeku težka, dvéma ali trém pa¹⁶ lehka. 12. Romulus postavi (naredí) sto starešín.¹⁰³ 13. Štiri so strani svetá (néba): séver, jug, vzhod, zahod. 14. Smrt Leonide in (onih) tristo Sparčanov bila je slavna. 15. Hánnibal je bil skozi⁵⁰ petnajst lét v Italiji. 16. Od mlaja do mlaja je kakih (blizo) 29 dní.¹⁰³

¹⁰² Da se naznani razprostiranje v prostoru in času, stóji akusativ brez predloga na vprašanja: kako visok? kako globok? kako širok? kako dolg? kako debel? kako daleč? kako dolgo? (koliko časa?) kako (koliko) star? (koliko lét imajoč, natus -a -um?)

¹⁰³ Latinski brojniki glavni in delivni (*numeralia, cardinalia et distributiva*) ne zahtévaju genitiva kakor slovénski (v nom. in akus.) od pet dalje, temuč beseda, ktera stoji v slov. v genitivu, mora se skladati z brojnikom v padežu, in ako stóji brojnik v nom., mora stati praedikat v plur. (ter se v spolu in osebi ravnati po tem subjektu). N. pr. sto nas je bilo, *centum (nos) fuimus*; deset vojakov je bilo ranjenih, *decem milites vulnerati sunt*. — To isto veljá tudi za *multus*, veliko, mnogo; *quot*, koliko (njih); *tot*, toliko (njih).

¹⁰⁴ Na vprašanje: za koliko časa? v kolikem času? kdáj? stóji v lat. a bl. brez predloga.

§. 59. Na dalje.

1. Romulus decem et octo annos¹⁰² natus urbem exiguam in Palatino monte constituit. 2. Dionysius quinque et viginti annos natus dominatum occupat. 3. Persis ab altero latere montium³¹ jugis clauditur, quod in longitudinem mille et sexcenta stadia¹⁰³ in latitudinem¹⁶ centum et septuaginta procurrit. 4. Stadium centum viginti quinque nostros efficit passus, hoc est, pedes¹⁰³ sexcentos viginti quinque. 5. Prima aetas populi Romani sub regibus fuit prope ducentos quinquaginta per⁵⁰ annos. 6. Caesar a lacu Lemanno ad montem Juram millia passuum¹⁰⁵ decem murum fossamque perducit. 7. Quadringenti octoginta octo anni sunt a condita Urbe ad Appium Claudium consulem. 8. Fines Helvetiorum in longitudinem millia passuum ducenta et octoginta patent. 9. Unus Cato mihi est pro centum millibus hominum. 10. Aesculapii templum quinque millia passuum ab Epidauris distat. 11. Una et viginti litterae Latinae sunt. 12. Mille equites et viginti tria millia peditum in castris erant.

1. Hamilkar, vodja Karthaginski,²⁸ premaga se¹³ na morji, ter izgubi štiri sto ladij,¹⁰³ Rimljani (jih) pa izgubé dvé in dvajset. 2. Zemlja svoj ték okoli solnea dokončá v¹⁰⁴ 365 dnéh in blizo 6 urah. 3. V jednom dněvu pobijejo Rimljani trideset tisóč¹⁰⁵ sovráznikov. 4. Za (= pod) Servija Tullija bilo 83 tisóč meščanov Rimskih. 5. 73 ladij Karthaginskih vjame (*pass.*)³⁸ pod Lilybéjem konsul Kátul, 143 (jih pa) utopí (*pass.*). 6. Narod Rimski je bil pod kralji 243 lét.¹⁰² Kraljuje namreč Rómulus 37 lét, Numa Pompilius 43, Tullus Hostilius 32, Ankus Martius 24, Tarkvinius Priskus 38, Servius Tullius 45 in Tarkvinius Ošabni 25. 7. Léto ima 12 mésecev, 52 tédnov, 365 dní. 8. 9000 Athéncev¹⁰⁵ in 1000 Plathaejanov premaga pri Márathonu 100.000 Persov. 9. Stari Rim ima sedemdesetera¹⁰⁶ vrata in 19 trgov.

§. 60. Ordinalia.

1. Deligere parentes prima naturae lex est. 2. L. Quinctius Cincinnatus sexto decimo die⁴³ dictaturam deponit. 3. Tricesimo die triginta talenta attica Pompejo solvuntur. 4. Secundum bellum punicum finitum est septimo decimo anno.⁴³ 5. Tarquinius Priscus trigesimo octavo imperii anno per³⁸ Anci filios occiditur. 6. Olympiade centesima quarta decima Sysippus fuit et cum eo Alexander Magnus.

¹⁰⁵ Mille je nesklanljiv adjektiv, ter ne zahtéva gen.; ali v plur. je *millia*, -ium itd. substantiv, ter zahteva genitiv.

¹⁰⁶ Pri subst. samo v plur. navadnih stojijo v slov. brojniki ločivni, a v lat. glavni (*cardinalia*). N. pr. petera vrata, quinque portae.

7. Roma condita est Olympiadis³¹ sextae anno tertio; post Trojae excidium quadragesimo tricesimo secundo. 8. Anno trecentesimo decimo quinto ab Urbe condita Fidenātes contra Romanos rebellant. 8. Cicero natus est anno Urbis sexcentesimo quadragesimo septimo, die tertio mensis Januarii in oppido Arpino; interfectus¹⁶ est jussu M. Antonii a Popilio anno Urbis septingentesimo quarto. 9. Clodius ex Sicilia septimo die Romam⁷⁵ venit. 10. Septem reges Romani fuerunt; primus fuit Romulus, secundus Numa Pompilius, tertius Tullus Hostilius, quartus Ancus Martius, quintus Tarquinius Priscus, sextus Servius Tullius, septimus¹⁶ et ultimus Tarquinius Superbus. 11. Romulus rex erat ab anno septingentesimo quinquagesimo quarto ante Christum natum usque ad annum septingentesimum decimum septimum. 12. Tertium bellum contra Carthaginem suscipitur sexcentesimo et alitero anno ab Urbe condita, anno¹⁶ quinquagesimo primo post secundum punicum peractum.

1. Ninus je bil prvi kralj Assyrski.²⁸ 2. Prva konsula Rimska sta bila Junius Brutus in Tarkvinius Kollatfnus. 3. Izvrstni so bili zakoni Nume Pompilija, drugega kralja Rimskega. 4. Grki osvojijo v desetem letu⁴³ Trojo s prvaro.³³ 5. Léta⁴³ 23. Punske vojske (boja) izroči se Kátulu armada proti Afričanom. 6. Po (post) smrti Kodra, sedemnajstega kralja, odpravijo Athénci kraljevsko čast ter izberó archonte (vladárje) léta⁴³ 116. od prilike po (post) razdoru Troje (= po razdejáni Troji). 7. Drakon da Athéncem postave prvega léta⁴³ 39. olympiade, Solon pa¹⁶ trétjega léta šest in štiridesete. 8. Bitka pri (ad) Chaeronéji, (v) kateri je (bila) Graecija premagana od Filippa, kralja Macedonskega, bila je v tretjem letu⁴³ sto in desete olympiade. 9. Léta⁴³ 540 po sezidanji Rima (= od sezidanja mesta) pošljeta se Lucius Aemilius Paulus in Publius Terentius Varro proti Hannibalu. 10. Tri so bile vojske (boji) punske, trétja bila je naj krajša. 11. Léta⁴³ 538. od kar Rim stoji (= od sezidanega mésta) bil je Hannibal premagovavec Rimljanov pri (ad) Kannah. 12. Numa Pompilius bil je kralj Rimski od léta 717. pred rojstvom Kristovim (= pred Kristom rojenim) tje do léta 672., Tullus do 640., Ankus do 616., Priskus do 578., Servius do 534., Tarkvinius Ošabni pa do 510.

§. 60 b) Distributiva.

1. *Hominis digiti articulos habent ternos, pollex binos.* 2. *Copiae nostrae unis castris tenentur, hostiles vero binis.*^{106b)} 3. *Post*

^{106b)} Pri substantivih samo v plur. navadnih, in pri substantivih, ki imajo v plur. drugi pomèn, nego v singul., stoje v latinskem distributiva (delivni) namesti glavnih brojnikov; samo da se velí uni -ae -a, mesto singuli -ae -a, in trini namesti terni. N. pr. tri pisma, *trinae literae*; jeden tabor, *una castra*. Gl. ¹⁰⁶.

*Romuli mortem Romae*¹⁰⁷ per quinos dies senatores imp̄erant. 4. *Agri vejentani septena juḡera*¹⁰³ plebi dividuntur. 5. *Caesar et Ariovistus praeter se denos ad colloquium adducunt.* 6. *Luna vicēnis diebus septēnisque et tertiā diei parte perāgit spatia eādē, quae Saturni sidus allissimum triginta annis.*¹⁰⁴ 7. *Mausōli sepulcrum patet ab austro et septentrione sexagenos ternos pedes.* 8. *Legat Augustus praetorianis militibus singula millia nummorum, cohortibus urbānis quingēnos, legionariis trecēnos nummos.* 9. *Dentes tricēni bini viris attribuuntur.* 10. *Multi camēli singula, alii bina tubēra in dorso habent.* 11. *Pater meus trinas*^{106b}) *literas a fratre suo habet.* 12. *Plurima insecta senos pedes habent, alia octonos, alia centēnos et plures.*

1. Volkulja povrže po pet mladih. 2. Po pét ráli polja (= njive) razdeli se ljudstvu. 3. Vójdova odpélje tri légije v tri^{106b}) zimovnike. 4. V Rimu¹⁰⁷ sta bila po dva konsula na léto (= letna). 5. Zapovednik izpláčuje vojákom po 15 sestercijev.¹⁰³ 6. Stótniki zapovedujejo (vsak) sto vojníkom. 7. Vojníkom se (vsakih) sedem dní po štiri vagáne žita in po 20 sestercijev¹⁰³ daje (= podeljuje). 8. Zidovi Babylonski bili so po 200 črévljev visoki,¹⁰² turni pa po 10 črévljev viši⁸² od ozidja. 9. Zemlja se zasuče okoli solnea (vsakih) 365 dní. 10. Apríl, junij, september in november imajo po 30 dní, ostáli meseci pa razun februarja po 31. 11. Mesto ima tri turne, kterih dva sta visoka po 268 črévljev. 12. V posameznih rimskih legijah bilo je po 5000 pešcev in po 300 konjnikov. 13. Meja mati ima jedno^{106b}) pismo od mojega brata, in tri od moje sestre. 14. Raki imajo po osem nóg,¹⁰³ ptíči pa po dve krili.

§. 60 c) Numeralia adverbia.

1. *Vix ter in anno nuncium audimus.* 2. *Taedet me eādē audire millies.* 3. *Aestus bis affluunt bisque remeant vicēnis quaternisque semper horis.*¹⁰⁴ *Lunae curricūlum conficitur intēgris quater septēnis*^{106c}) *diebus.* 5. *Bis Jani templum post Numae regnum clausum erat: semel post Punicum primum perfectum bellum, iterum post bellum Adriaticum.* 6. *Dacia decies centēna*^{106c}) *millia passuum in circuitu tenet.* 7. *Omnis insūla Britannia est in circuitu vicies centum millia passuum.* 8. *Omnis Gallia, quae saltu Pyrenaeo Alpibusque et monte Gēbenna fluminibusque Rheno et Rhodāno continetur, patet circumitu ad bis et tricies centum millia passuum.* 9. *Terra lunam magnitudine quinquagies vincit.* 10. *Ter terna*^{106c}) *sunt novem; quater quaterna sunt sedēcim; quinquies quina sunt viginti quinque.* 11. *Aēr octingenties levior es quam aqua.*

^{106c}) Pri množitvi se rabi v latinskem navadno distributivum. N. pr. 3 krat 4 je 12, ter quaterna sunt duodēcim.

1. Dvakrat dá, kdor hitro dá. 2. Njiva se vsako léto ne orje jedenkrat, ampak trikrat ali štirikrat. 3. Marius, dobitnik Jugurthe in Germanov, bil je sédemkrat kónsul. 4. Komaj petkrat v létu slišimo glás (sporočilo). 5. Komu (*acc.*) se ne gábi to isto réč šeststokrat slišati? 6. Aedíli podelé ljudstvu 20krat po 100.000 vagánov pšenice. 7. Od zemlje tje do méseca je 20krat 100.000^{106c)} stádijev, od méseca pa tje do solnea 8000krat 100.000. 8. Naša se zemlja razprostira naj dalje od vzhoda proti zahodu, t. j. od Indije do stolpov Hérkuljévih 85krat po 100.000 korákov. 9. Glás (= zvók) je 2000krat hitréjši, nego ték naj hitréjših kónj. 10. 8krat 8^{106c)} je 64; 9krat 9 je 81; 10krat 10 je 100; 20krat 20 je 4000.

II. Polledje, 17/283 Šesti razdélek.

Verbum esse et composita.

[Slov. §. 98, 99.]

1. Indicativus.

§. 61. Praesens in perfectum.

1. *Proximus sum egömet mihi.*⁸⁸ 2. *Pulvis et umbra sumus.* 3. *Satis tuti estis, si Deus vobiscum*⁹⁰ *est.* 4. *Ego miserior sum quam tu, qui es miserrimus.* 5. *Equidem non fui securus.* 6. *Magná fuit quondam capitis reverentia cáni.* 7. *Pompejo litërae tuae perjucundae fuërunť.* 8. *Ego atque tu omne illud tempus uná fuimus.*³⁴ 9. *Vos conjunctissimi fuistis mecum*⁹⁰ *et sentiñtíā*⁵⁴ *et voluntáte.* 10. *Tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti.* 11. *Ibi fere est victoria, ubi concordia.* 12. *Tullus Hostilius non solum Numae dissimilis, sed ferocior etiam (še) Romülo*⁸² *fuit.* 13. *Talis Romae*¹⁰⁷ *Fabircius, qualis Aristides Athënis fuit.* 14. *Multi nunc sunt paupëres, qui olim divites fuërunť.*

1. Dosti si varen (zaklonjen), ako je Bog s teboj.⁹⁰ 2. Tebi smo pó ljubezni naj bliži. 3. Jaz sem (od svoje strani) zadovoljen s svojo osódo. 4. Da si ravno nismo učeni, vendar nismo nevédni.

¹⁰⁷ Iména mést, trgov, vasí in manjih otokov zlasti grških, če se sklanjajo po I. ali II. deklinaciji v singularu, stoje na vprašanje kjé? v genitivu (kar je prav za prav stari *casus loci*); ako se pa sklanjajo po III. deklinaciji, ali pa ako se navadna samo v pluralu, pa se stavljajo na vprašanje kje? v ablativ; v slovenskem nam rabi v ali na (z lok.). Gl. 75 in 176. [II. §. 74.]

5. Mi smo nesrečniji od vas,⁸² ki ste vrlo nesrečni. 6. Jaz sem bil kriv (= vzrok) tvoje žalosti. 7. Niste oni, ki ste (ko) déčki in mladéniči bili. 8. Vedno smo bili zadovoljni s svojo⁴⁹ osódo. 9. Velikrat si z nami⁹⁰ skupej bil. 10. Čaplja, žerjav, štokrlja so blatne (= prstonóge) ptice. 11. Hánnibal je bil naj slavniši vojvoda Karthaginski.²⁸ 12. Filippus in sin njegov Aleksander bila sta naj bolj sloveča kralja Macedónska.²⁸ 13. Kóraks in Lísias sta³⁴ sta bila iznajdnika in prvaka govorništva.

§. 62. *Imperfectum et plusquamperfectum.*

1. *Eram*¹⁰⁸ *cum Stoico Diodoto.* 2. *Tu dominus, tu mihi frater eras.* 3. *Servi úsdem moribus*⁷⁴ *erant, quibus domini.* 4. *Vos bene cauti eratis et memores mei.* 5. *Captivi militum praeda fuerant.* 6. *Cato major diutissime senex fuerat.* 7. *Henri ego cum patre meo in silva eram, ubi antea nunquam fueram.* 8. *Romulus fortissimus rex erat, quamquam antea inter pastores semper fuerat.* 9. *Nos pueri eramus, nunc adolescentes sumus.* 10. *Ingenium quondam fuerat pretiosius auro.* 11. *Brutus non acrior vindex libertatis fuerat, quam deinde custos fuit.* 12. *P. Considius, qui in exercitu L. Sullae et M. Crassi fuerat, rei militaris (slov. z v) erat peritissimus.* 13. *Nos omnes tristes eramus, nam tu tristis eras.* 14. *Propter frigora frumenta in agris matúra non erant.*

1. Kedar sem bil¹⁰⁹ siromak, bil si ti sam siromaku (= siromaka) prijatelj. 2. Vi ste mi bili prijatelji, vi bratje. 3. Nekdaj bili so¹⁰⁸ venci čast bogov. 4. Vi ste bili déčki, zdaj ste pa¹⁶ mladéniči. 5. Lani (= v⁴³ prejšnjem letu) bil sem bolen; popred nikdar nisem bil bolen bil. 6. Vi ste bili vedno bili priporočniki mira. 7. Bili ste vnéti branivci svobode bili. 8. Aeneas in Anténor bila sta védno bila svetovalca mirú. 9. Sparčani in Rimljani sta bila¹⁰⁸ pobojna naroda. 10. Bili smo léni bili; zato smo bili nevédni. 11. Za menój je bila Aegína, pred menoj pa Mégara.

¹⁰⁸ *Imperfectum* rabi v lat. v glavnih stavkih, tudi v oziravnih (relativnih), kedar se naznanja, da se je kako dejanje ali čin opetoval ali ponavljal, torej: zlasti, kedar se opisujejo nékdanje navade, šege, običaji, ustano ve in podobne stvari celih narodov, ali pa navade in šege, z jedno besedo značaj posameznih ljudi.

¹⁰⁹ *Imperfectum* v lat. stoji v odvisnem stavku, ako je v glavnem stavku kak pretekli čas (*imperfectum, perfectum historicum, plusquamperfectum*), ter je dejanje stavka odvisnega istočasno z dejanjem stavka glavnega. V slov. rabi *perfectum* imperfektivnih (nedovršnih) glagolov (durativnih, iterativnih in frekventativnih).

§. 63. *Futurum (I.) et exactum (II.).*

1. *Profecto tunc beāti erimus, quum cupiditatum*¹¹⁰ *erimus expertes.* 2. *Tua sum: conjux semper Ulixis ero.* 3. *Tu Menelāē, quam multis*²⁷ *flebilis ultor eris.* 4. *Donec felix eris, multi tibi erunt amici.* 5. *Si aliqua in re Verri similis fuero, quis mihi erit amicus?* 6. *Qualis in*⁷¹ *alios fuēris, tales hi in te erunt.* 7. *Si in hac vita semper virtutis studiosi fuerimus, etiam post mortem beati erimus.* 8. *Actio recta non erit, nisi recta fuērit voluntas.* 9. *Qui boni fuērint, ū aliquando felices erunt.* 10. *Si semel aegrōtus fuēris, valetudo tibi carior erit, quam adhuc fuit.*

1. Resnično boš tedaj sréčen, kedar boš (*fut. ex.*) brez (= nedeléžen) poželénj. 2. S tebjó⁹⁰ bom varen. 3. Pošteni ljudjé bodo védno sréčni. 4. Hudobnež ne bode nikoli sréčen. 5. Kakoršen bom (*fut. ex.*) do (= proti)⁷¹ drugih; taki bodo drugi do mene. 6. Namóč mi bo všeč, ako bote (*fut. ex.*) v tej réci tako natančni, kakor ste v drugih. 7. Kakoršna bode (*fut. ex.*) vaša pridnost, mladeniči, taka bo tudi vaša plača. 8. Zdaj ste néžnim sadikam podobni, érez (*post*) nékaj (= mnogo) let¹⁰³ pa plodnemu drévju⁶¹ ne bodete nepodobni. 9. Izvrstna déla duhá bodo kakor duša, brezsmrtna.

II. *Conjunctivus, imperativus, infinitivus et participium.*§. 64. *Praesens et perfectum.*

Si sanis, sis animo
1. *Qualis sit*¹¹¹ *animus, animus ipse nescit.* 2. *Prae gaudio, ubi sim, nescio.* 3. *Te oro et obsecro, ut*¹¹² *semper fragilitatis humanae sis memor.* 4. *Si non ipso honesto movemur, ut boni viri simus, callidi sumus, non boni.* 5. *Tu quam gratus erga me fuēris,*¹¹¹ *ipse existima.* 6. *Quam pauperes fuērint*¹¹¹ *Aristides et Epaninondas, omnes scitis.* 7. *O dii immortales! non intelligunt homines, quam magnum vectigal sit*¹¹¹ *parsimonia.* 8. *Vita aliorum sit*¹¹³ *nobis*

¹¹⁰ Genitiv zahtévajo nekteri pridévniki, ki sicer nimajo popolnega smisla (*adjectiva relativa*); v slov. stoji éasih tudi genitiv, veči del pa kak predlog, n. pr. v (v lok.), za (z instr.) idr.

¹¹¹ V odvisnih vprašanjih (*quaestio indirecta*) stoji v lat. vézni naéin (*conjunctivus*). Nam rabi tukaj znanivni naéin (*indicativus*) bodi si s élenkom da, bodi si brez njega; véasih tudi pogojni (*conditionalis*) naéin ali pa dopustni (*concessivus* = z da in brez da).

¹¹² Véznik (*conjunctio*) *ut*, da, da naj, sklada se v lat. z konj.; ravno tako tudi *ne*, da ne, da naj ne.

¹¹³ Konjunktiv *praesentis* stoji v lat. v glavnih stavkih velikrat tam, kjer Slovéncem rabi imperativ — ali pa optativ ali željni naéin, zlasti v I. osebi plur., velikrat tudi v III. osebi sing. in plur.

magistra. 9. *Quum*¹¹⁴ *sis mortalis, quae sint mortalia, cura.* 10. *Malus homo nunquam tuus amicus sit.*¹¹³

1. Kdo ne vé, kolika da je¹¹¹ moč v čutih? 2. Od veselja ne vémo, kjé da smo.¹¹¹ 3. Bogovi vedó, ktere reči da so največe. 4. Ako te dobro samo ne gane, da¹¹² si dober, (to) si zvit, ne pa dober. 5. Premislite sami, kako da ste bili hvaležni proti⁷¹ nam. 6. Ni mi neznano, kake misli⁷⁴ da si prej bil proti meni, in (kake) da si zdaj. 7. Neverjetno je, kolika da je moč vesti. 8. V šoli ste, ne da¹¹² ste leni, ampak da ste pazljivi in pridni. 9. Poslušni smo roditeljem in oblastim, da¹¹² bodemo (*praes.*) Bogu dopadljivi. 10. Kolika da¹¹² je bila armada Hannibalu, ni nikakor dognano med pisavci. 11. Prosim in rotim vas, da¹¹² se vedno spominjate človeške slabosti.

§. 65. *Imperfectum et plusquamperfectum.*

1. *Quis pauper esset, si*¹¹⁵ *omnes homines essent benefici?* 2. *Non erat dubium, qua essem erga Coelum voluntate.*⁷⁴ 3. *Utinam*¹¹⁶ *minus vitae cupidi fuissetus!* 4. *Senes si*¹¹⁵ *nulli fuissent, nullae omnino civitates essent.* 5. *Si ejusdem rei essemus*³⁴ *studiosi ego atque tu, omne tempus una fuissetus.* 6. *Etsi mihi nunquam dubium fuit, quin*¹¹⁷ *tibi essem*¹¹⁸ *carissimus, tamen quotidie magis id perspicio.* 7. *Quum*¹¹⁹ *esset in Italia bellum, tam prope a Sicilia, tamen in Sicilia non fuit.* 8. *Utinam mitior esses.* 9. *Themistocles Scriphio euidam in jurgio respondet: Nec hercule, inquit, si ego Scriphius essem, nobilis fuisset, nec tu, si Atheniensis esses, clarus unquam*¹⁹² *fuisset.* 10. *Homines miserrimi essent, si animi essent mortales.*

¹¹⁴ *Cum* (ali *quum*) *causale* (vzročni), ker, t. j. kedar poméni vzrok kakemu dejanju, zahtéva vselej konjunktiv; v slov. stoji indikativ.

¹¹⁵ Lat. *si* se slovéni z ako, ko, če in kondicionalom, ali z da in indikativom, ako stoji glagol pri *si* v konjunktivu *imperfecti* ali v konjunktivu *plusquamperfecti*. Ravno tako se slovéni tukaj tudi *nisi* ali z ako ne, ko ne, če ne in kondicionalom, ali pa z da ne in indikativom; n. pr. *Si essem*, ko bi bil, da sem. Gl. ¹⁶¹.

¹¹⁶ V željnih (optativnih) stavkih stoji v latinskem jeziku *conj.*, in to *conj. praes.*, in *perfecti*, ako je izpolnitev želje mogoča, a *conj. imperf.* in *plusquamperf.*, ako se godi, ali pa se je užé zgodilo protivno temu, kar se želi. Pogosto se začénjajo taki stavki s členkom (*particula*) *utinam* (o da, Bog daj da, o ko bi lé). V slov. rabimo tukaj kondicional, indikativ, ali pa koncessiv (dopustni način).

¹¹⁷ Veznik *quin*, da ne, zahtéva konjunktiv, kakor *ut* in *ne*. Za izrazé dvomljenja znači *quin* da.

¹¹⁸ Latinski konjunktiv *imperfecti* slovéni se včasih s indikativom *praes.*, včasih tudi s koncessivom *praesentis*.

¹¹⁹ *Cum* ali *quum* dopustni (*concessivum*) če ravno, ako ravno, če tudi, dasiravno, zahtéva vselej konjunktiv.

1. Nikoli nam ní bilo dvombe (dvomno), da¹¹⁷ smo¹¹⁸ ti vrlo dragi. 2. Dobro si védel (nisi bil nevedóč), kolika da je¹¹¹ moja ljubezen (do) tebe. 3. Ko bi bili (vi) vendar manj častí željni bili.¹¹⁶ 4. Srečniši bi (ti) bil, da¹¹⁵ si manj pohlepen na (*genit.*) denár. 5. Ni bilo dvomiti (dvomno), kake (ktere) da smo bili misli⁷⁴ proti tebi. 6. Ko bi bil¹¹⁶ (tí) le marljivši v svojih⁴⁹ delih (opraviilih)! 7. Mnogi ljudjé bili bi sréčniši, da so (ko bi bili)¹¹⁵ zadovoljni s svojo osódo. 8. Naprédek mnogih učencev v védah bil bi bolji, da¹¹⁵ niso bili v družbi nemarnih. 9. O da je bil¹¹⁶ Alcibiades z vrlinami (krepostmi) duha domovini koristniši!

§. 66. *Imperativus, infinitivus et participium.*

loc. 1. *Li este, qui esse debētis.* 2. *Inter convivās esto sermōne (slov.) z v) modestus.* 3. *Ventūrae memōres jam nunc estōte senectae.* 4. *Amicitia regi Antiocho cum populo Romano esto.* 5. *Censōres binī sunt, magistrātus quinquennium⁵⁰ ius esto: reliqui magistratus annui sunt.* 6. *Lycurgi temporibus Homērus fuisse traditur.¹²⁰* 7. *Dii nunquam nati sunt, si quidem aeterni sunt futūri.¹²¹* 8. *Saepe ne utile quidem est scire, quid futūrum sit.¹²²* 9. *Semper sorte tuā⁴⁹ contentus esse debes.* 10. *Pax esto inter nos, ut Deo atque hominibus grati simus.* 11. *Estōte fidi usque ad mortem, et vestra erit corōna vitae aeternae.* 12. *Este procul lites et amārae proelia linguae!*

1. Bódi pazljiv, učenec. 2. Spominjaj se užé sedaj prihodnje starosti. 3. Vedno bódite zadovoljni s svojo⁴⁹ osódo. 4. Blagor državljanov bódi kónsulom naj viši zakon. 5. Homér, se pripoveduje,¹²⁰ da je bil slep. 6. Nismo taki, kakoršni (oni, kateri) smo dolžni biti. 7. S pámetjto (duhom) vidimo tudi prihodnje reči. 8. Sprejetih dobrót se spominjajte vse žive dni (skozi célo življénje)! 9. Prija-

¹²⁰ Glagoli *dicere, tradere, narrare, perhibere, prodere* in podobni skladajo se v pass. z nominativom in infinitivom, ter se ujémljejo v broju in osebi s tem nom.; slovénijo se pa tako le: pravijo da, vele da, govori se da, pripoveduje se da itd. z indik. N. pr. *Dicimini (vos) aegri fuisse*, pravijo, da ste bili (vi) bolni. *Credēris dives esse*, misli se (mislijo) da si bogat.

¹²¹ Deléznik prihodnjega časa tvorni (*participium futuri activi*) s *sum* (*conjugatio periphrastica act.*) slovéni se z glagoli: imam, kanim, namérjam, hočem, morem, nakanil sem itd in infinitivom. N. pr. *futurus es*, imaš biti, kaniš biti, boš. — Ravno tako brez *sum*.

¹²² *Part. futurus -a -um* v zvézi s *sim* in *essem* rabi Latinom mesti *conj. futur. act.* ki ga sicer manjka jeziku latinskemu, Mi rabimo *futurum* z da ali pa brez da. Gl. ¹⁵⁵ in ¹⁵⁹.

telstva naj bodo brezsmrtna, sovražtva pa smrtna. 10. Negotovo je, kaj da bode¹²² jutri. 11. Dobrih se naukov védno spominjajte, da¹¹² vam bodo (*praes.*) koristni. 12. Vsa naša dejanja naj bodo pravična, vse naše beséde resnične.

III. Composita glagola esse.

§. 67. *Absum, adsum, desum, insum, intersum.*

1. *In animo hominis inest moderātor cupiditātis, pudor.* 2. *Adērat mecum⁹⁰ cuncius equester ordo.* 3. *Quid interest inter per-jūrum et mendācem?* 4. *Campus Marāthon ab Athēnis circiter millia passūm decem abērat.* 5. *Inter primum et sextum M. Valerii Corvi consulātum sex et quadraginta anni interfuerunt.* 6. *Inopiae pauca desunt, avaritiāe omnia.* 7. *Si aliqua in re Verri similis fuēro, non magis mihi deērit inimicus, quam Verri defuit.* 8. *Edictum erat, ut ab urbe abessem¹¹⁸ mille passus.* 9. *Utinam in meo gravissīmo casu affuisses!* 10. *Adestōte omnes animis, qui adestis corporibus.* 11. *Rationem rei familiāris (slov. z na) ūta habere debes, ut illiberalitātis avaritāeque obsit suspiciō.* 12. *Honestum etiāsi in alio cernimus, tamen nos movet, atque illi, in quo id inesse videtur,¹⁷¹ amicos facit.* 13. *Multi nunc absunt, qui olim adērant, et post nonnullos annos multi alii abērunt.* 14. *Judica, quid intersit inter levem civem et inter constantem, severum et gravem.* 15. *Pecunia mihi saepe defuit; sed nunquam mihi deērit animus laetus.*

1. Pravi boli manjka besedî (= manjkajo besede).⁸¹ Athéno so bile od polja Marathóna blizo 10.000 korakov oddaljene. 3. Bili so z nami⁹⁰ vse starešine in vitezi navzočni. 4. Kamillus se nepričujoč za⁵¹ diktátorja postavi (*dico.*)⁸ 5. Bili smo zraven bili v vaši naj hujši (naj teži) nezgodi. 6. Ni dvombe,⁸¹ da¹¹⁷ smrt zbog kratkosti življenja nikdar ni zelo daleč (oddaljena). 7. Ukazano je bilo, da¹¹² naj bodo (*imprf.*) vsi meščani v mestu navzočni. 8. Dokler boš sréčen, ne bode ti manjkalo prijateljev (*nom.*)⁸¹ 9. Milujem (jih), katerim manjka kreposti (*nom.*)⁸¹ 10. Nič ne bódi¹¹³ dalje (oddaljeno) od tebe, kakor trdosrénost. 11. Kolikokrat sem bil jaz poleg, tolikokrat je tebe (*nom.*)⁸¹ manjkalo. 12. Ako bote jedenkrat v (*dat.*) bitki (*intersum, fut. ex.*), ne bote nikoli željni vojske (boja). 13. Siromakom ne pomagati (manjkati), dasiravno si bógat, (to) je gréh. 14. Velikrat so telesa učencev pričujoča, duše (so jim) pa nepričujoče.

§. 68. *Absum, prosum, praesum, subsum, supersum.*

1. *Oratori multum prodest juris civilis scientia.* 2. *Id prodest, quod satis est; obest supervacaneum.* 3. *Ex proelio circiter millia*

*hominum*¹⁰⁵ centum et triginta superfuērunt.¹²³ 4. Numa Pompilius non minus civitatī quam Romulus profuit. 5. Somnus moderātus fesso corpori prodērit. 6. Metuo,¹²⁴ ne artificium tuum tibi parum prosit. 7. Non temēre fama existēre solet, quin¹¹⁷ aliquid subsit. 8. Atheniensibus erant decem practōres, qui¹²⁶ exercitui praecessent: in iis Miltiādes. 9. Nescio, an ei profutūrus sim,¹²² quem admoneo. 10. Septem fuisse dicuntur¹²⁰ uno tempore sapientes; hi omnes praeter Milesium Thalem civitatibus suis praefuērunt. 11. Pericles quadraginta annos praefuit civitatī Atheniensium. 12. Sedāre non valent praesentia mala praeteritae voluptātes. 13. Nihil vobis⁸⁸ prodestis, si deestis patriae. 14. Interesse societatibus malōrum bonae famae multum obest.

1. Preziraš se, ako ni sebi⁸⁸ ni drugim ne¹¹ koristiš. 2. Lenoba je duhom vselej škódovala, pridnost pa koristila. 3. Malo¹⁰³ jih je preostalo, ki so se bili boja (*dat.*) udeležili (*intersum*). 4. Kakor so zakoni nad (*dat.*) poglavarstvu (oblastmi), tako so poglavarstva nad narodom. 5. S preveč spanjem ne boš hasnil ne telésu ne duhu. 6. Bojmo se, da¹²⁴ vam bo vaša zvijača kaj malo pomagala (*praes.*). 7. Strah me je (bojim se), da¹²⁴ jih je po (iz) bitki le malo¹⁰³ (živih) ostalo. 8. Ne vém, jeli sem ti (kaj) koristil¹¹¹ s svojim⁴⁰ naukom. 9. Koristiti imaš¹⁰ kar¹²⁷ naj več (premnogim) ljudem. 10. Hannibal je bil v Hispaniji po očetovi smrti vsem konjnikom na čelu. 11. Naj več ljudem ni nič drago, razun kar koristi. 12. Dobri bodo zmirom koristili drugim. 13. Neprijatelj nam dostikrat niso škódovali, ampak koristili. 14. Nesrečnim ljudem pomagati (koristiti) (*perf.*), velika je tolažba.

¹²³ V slov. stoji glagol v singul. Gl. 103 in 105.

¹²⁴ Za glagoli *metuo*, *timeo*, *vereor* (bojim se), tudi za *periculum est* (bati se je), stoji *ne*, ako človek želi, da se kaj ne zgodi, a *ut*, kedar želi, da se kaj zgodi; v slov. je večidel narobe, t. j. *ne* = da, a *ut* = da ne. N. pr. *vereor, ut mature venias*, bojim se, da ne prideš o pravem času. Namesti lat. *praesentia* in *imperfekta conjunctivi*, rabi tu Slovencem velikrat *futurum*.

¹²⁵ Konjunktiv *praesentis* se slovēni včasih s kondicionalom *praesentis*. N. pr. *audeam*, upal bi si.

¹²⁶ *Qui* = *ut* (*ii*).

¹²⁷ Kar pred superlativom se latini s *quam*. N. pr. kar naj večī, *quam maximus*.

Sedmi razdélék.

Conjugatio pravilnih glagolov.

[Sl. §. 101.]

I. Indicativus activi.

§. 69. Praesens.

1. *Mortem ut finem miseriarum exspecto.* 2. *Excellentissimi fuerunt, ut nos iudicamus, Persarum reges Cyrus et Darius, Hy-staspis filius.* 3. *Quae nocent, docent.* 4. *Vivit post funera virtus.* 5. *De malis nostris tu prius audis, quam nos.* 6. *Ne Jupiter quidem omnibus placet.* 7. *O dii immortales! ubinam gentium sumus? in qua urbe vivimus? quam rempublicam habemus?* 8. *Dicit Socrates, vir sapientissimus: Ego nihil scio, praefer id, quod nihil scio; sed multi homines id quodque nesciunt.* 9. *Triumphii nomine cadunt ad septemtrionem, ortu vero ad occasum.* 11. *Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo.* 12. *Certant inter se hirciniae, victa saepe morte finit vitam.* 13. *Impudens est, qui pro beneficio non gratiam, sed mercedem postulat.* 14. *Condiunt Aegyptii mortuos et (eos) domi servant.* 15. *Cedri excelsae non crescunt in patria nostra.* 16. *Oves nobis praebent lanam.*

1. Kaj sódite o Cyru in Darju, kraljih Perzovskih? 2. Država se dobro nahaja, ako so državljani oblastim, oblasti pa postavam pokorne. 3. Če sta tí in Tullia zdrava, dobro je; jaz in Cicero sva zdrava. 4. Sréčno živíjo samo (edini) oni,¹⁰⁰ kateri dobro in pošteno živíjo. 5. Za (= o) vaše nesréče slišimo pred nego vi sami. 6. S kačami štoklja hrani mlade. 7. Zakaj ne končate vojske (boja),²⁴ ki domovini prinaša ni slave ni haska? 8. Jako poštuje in cenim Pomponija Attika. 9. Jedi začinjamo s soljó, obed sam pa z osoljenimi pogóvori. 10. Pri Homérju mnogo beremo posebni modrosti starca Néstorja. 11. Tácitus in Sallustius se odlikujeta po kratkosti izraza. 12. Mésec dobiva svetlost od solnca. 13. Po letu⁴³ počivamo pod senčnatim hrastom. 14. Krepost ne rodi le prijateljstva, ampak ga tudi ohrani.

§. 70. Perfectum (logicum, pravi).

1. *Frequenter iudicavi,¹²⁸ frequenter in consilio fui.* 2. *Quam multos divini supplicii¹²⁹ metus a scelere revocavit.¹²⁸ Natura oculos*

¹²⁸ *Perfectum logicum* (pravi) znači, da je kaj izvršeno ali dokončano z ozirom na sedanost, ali da še trpi v svojih posledicah. N. pr. *Epistolam scripsi*, list sem spisal, t. j. list je gotov. *Roma condita est*, Rim je sezidan, t. j. še stoji. (Navadno se more pri takih stavkih v mislih dodati dosedaj, doslej, danes, letos, ta teden ali kaj takega).

¹²⁹ Slov. od z genit.

loc. vestivit¹²⁸ tenuibus membrānis. 4. Mithridātes, qui uno die¹⁰⁴ totā Asiā (slov. s po) tot cives Romānos trucidāvit, annum jam tertium et vicesimum regnat. 5. Praebuisti¹²⁸ saepe nobis materiam jocōrum. 6. Magnos habuimus assiduosque imbres. 7. Librum tuum in manus resumpsi. 8. Scripsi, ut debui, diligenter. 9. Reipublicae servīri semper, nunquam mihi. 10. Omne fere genus, bestiārum Aegypti consecravērunt. 11. Proba vita via est in coelum et in coctum cōrum, qui jam vixērunt. 12. Multi nunquam tubārum sonum nisi in spectaculis audivērunt. 14. Si quando urbs nostra liberalibus studiis floruit, nunc maxime floret. 15. Tu saepissime curam et angorem animi mei sermōne³³ et consilio levasti tuo. 16. Sallustius scripsit bellum Jugurthinum, Caesar suas in Gallia res gestas. 17. Ea jucundissima amicitia est, quam morum similitudo conjunxit. 18. Majores ex minima tenuissimaque republicā maximam et florentissimam nobis reliquērunt. 19. Levis est fortuna, cito reposita, quae dedit.

1. Ljudjé s čim¹³⁰ so (si) več⁴⁵ pridobili, s tem več željjo. 2. Užé dolgo nismo nič od (o) vas slišali. 3. Mnogo (reči) si me dobro naučil. 4. Vsi stari narodi so bili kraljem pokorni. 5. Kdó je kdaj brez nevarnosti, brez boli, brez radosti živel? 6. Užé davno nam (k nam) niste nič pisali. 7. Vi glasa trobe nikdar niste slišali razun v gledišču. 8. Továrišev¹³¹ smo védno imeli. 9. Pogostoma smo sodili, pogostoma bili v séjah. 10. Natura je dála jelenom rogovile (razrásčene rogove). 11. Titus Livius, Caesarja Augusta vrstnik, spisal je zgodovino (déla) naroda Rimskega. 12. Ti si /Go-
spod, céli ta svét ustvaril in z brezbrojnimi rečmi ukrasil. 13. Mnogi ljudjé so z ošabnostjo svojo slavo ogrdili. 14. Vi predragi roditelji, ste me redili in oblačili.

§. 71. Perfectum (historicum, pripovedni).

1. Tullus Hostilius bellum Albānis indicit,¹³² quod trigeminorum, Horatorum et Curiatorum, certamine finivit. Idem Veientes et Fidenātes bello superavit; urbem ampliavit adjecto Coelio monte.

¹³⁰ Quo — eo (hoc), quanto — tanto pri komparativu se slovéni s čim — tém, s čim — s tém, kar — to, kolikor — toliko, tudi s: ko ali če. N. pr. Vinum quo vetustius, eo melius est, bolj ko je vino staro, bolje je.

¹³¹ Akusativ stoji v latinskem, kedar je v slovenskem genit. oddéle (genit. partitivus) pri glagolih transitivnih, ter ni naravnost izrečena beséda, ki bi genit. zahtévala (n. pr. nekaj, nekoliko, mnogo itd.) N. pr. imamo prijateljev (amicos).

¹³² V pripovedovanju tega, kar se je zgodilo, rabi v latinskem pretekli čas (perfectum historicum, pripovedni), zlasti ž pripovedovanju važniših dogodkov; v slov. pa perfectum glagolov dovršnih in vršivnih (verba perfectiva et durativa). N. pr. kralj je 30 let kraljeval, rex triginta annos regnavit.

2. *Tarquinius Priscus numerum senatorum duplicavit, Circum Romae¹⁰⁷ aedificavit et Capitolium inchoavit. Superavit idem etiam Sabīnos et agros eorum⁹³ urbis Romae territorio adjunxit.* 3. *Tarquinius Collatinus et Tricipitinus in exitium regum conjurāvunt eorumque exsilio necem Lucretiae, conjugis et filiae, vindicaverunt.* 4. *Lycurgus, qui Lacedaemoniorum rempublicam temperavit, leges suas auctoritate Apollinis Delphici confirmavit.* 5. *Tyriorum gens literas prima aut docuit aut didicit.* 6. *Romulus trecentos armātos ad custodiam corporis habuit.* 7. *Matrōnae annum,⁵⁰ ut parentem, Brutum luxerunt.* 8. *Ante Deucaliōnis tempora Athēnae regem habuere Cecrōpem. Oppidum Cecrops a se appellavit Cecropiam, quae nunc est arx Athēnis.¹⁰⁷ Huic successit Cranaus, cujus¹⁰¹ filia Atthis regioni nomen dedit. Post hunc Amphictyon regnavit, qui primus Minervae urbem sacravit et nomen civitatī Athēnas dedit.*

1. Ankus Marcius se je sréčno boril z⁷³ Latīni. 2. Numa Pompilius razdelil je leto na dvanajst mésecev. 3. Rimljani so imeli prvega leta⁴³ pet kónsulov: Junija Bruta in Tarkvinia Kollatina, Valerija Publicolo, Spurija Lukretija in Horatija Pulvilla. 4. Prva kónsula bila sta Junius Brutus in Tarkvinus Kollatinus. Ali Tarkvinus ni bil po volji (ni se dopadel) narodu zbog svojega imena, ter sé je izselil iz mésta. Na njegovo mesto so izbrali Valerija Publikolo za⁵¹ kónsula. Potlej sta se jeden drugega ubila v vojski, ki jo⁹⁹ je kralj Tarkvinus mestu napravil (vzbudil), konsul Brutus in Aruns, sin Tarkvinijev. Zdaj si je vzel Valerij Spurija Lucretija, in po¹³³ njegovi smrti Horatija Pulvilla za⁵¹ továriša. 5. Athenci so Cimóna ne lé v boju, ampak tudi v miru dolgo pogrešali. 6. Demósthenes je z védno vajo zadržke nature premagal, ter naj veči govornik postal. 7. Dátis in Artaférnes sta svoja krdela na poljano Marathónsko odpeljala. 8. Karthaginci so Hánnibala nazaj domú poklicali. (*consido - sibi statum*)

§. 72. Imperfectum.

1. *Pythagóras omnibus temperantiam commendabat,¹³⁴ quae est mater virtutum omnium.* 2. *Amābam Appulejum Saturninum laudabamque ejus ingenium.* 3. *Nimiam habēbas tui¹³⁵ fiduciam.* 4. *Romanis cuncta maria terraeque patēbant.* 5. *Socrātes non tum hoc,*

¹³³ Po (z lok.) = post (z akus.).

¹³⁴ Lat. *imperfectum* se sloveni s perfektom glagolov imperfektivnih, zlasti iterativnih in frekventativnih. Gl. ¹⁰⁸.

¹³⁵ V slov. v ali na (z akus.).

¹³⁶ *Cum ali quum*, kedar, ko (t. j. kedar znači vzrok in čas ob jednem), zahtéva v imperfektu in pluskvamperfektu večí dél konjunktiv. V slov. rabi indikativ.

tum illud, sed idem dicēbat semper. 6. Vobis fidem habēmus, propterea quod nunquam vestram tegebātis sententiam. 7. Es libertus mihi, propterea quod serviēbas liberaliter. 8. Haec ego scribēbam horā⁴³ noctis nonā. 9. Zenōnem, cum¹³⁶ Athēnis¹⁰⁷ essem, audiēbam frequenter. 10. Aegyptiī corpora mortuorum condiēbant et domi servābant. 11. Ex Nestōris linguā melle⁸² dulcior fluebat oratio. 12. Atticus non fortunae, sed hominibus solēbat esse amicus. 13. Valerius quotidie cantābat, erat enim scenicus. 14. Ad Caesārem eodem tempore⁴³ legati ab Aeduis et Treviris veniēbant.

1. Rimljani so izbirali¹⁰⁸ vsako léto po dva izmed⁷⁰ žláhtnikov za⁵¹ konsula,³⁴ ki sta bila pri njih naj viša oblastnika. 2. Védno sem ti zaupaval, zato ker nisi nikdar svoje misli skrival¹⁰⁹ in zatajeval. 3. Zakáj si govoril¹⁰⁸ sedaj to, sedaj óno. 24. Nikdar nismo mnénja svojega skrivali. 5. Lácedaemonci bili so mogočni, dokler so zakoni Lykurgovi veljáli. 6. Pomponija Attika cénil sem in ljubil neizrečeno. 7. Ob času⁴³ vojske (boja) je bil¹⁰⁸ tempel Janov odprt. 8. Dionysius, tirán Syrakuski, naučil je svoje hčere briti; in tako so podbrivale devíce brado in (strigle) lasé očetu (genit). 9. Prevelika srepóst Dionysijevega ní se dopadala Diónu. 10. Nekdanji Rimljani in Grki mazali so (si) lasé. 11. Júpiter je potesal z migom obrvi céli Olymp. 12. Persje so kažnjevali nehvaléžnost s smrtjo. 13. Ob času Cicerónovem so déčke imenitnih Rimljanov grški sožnji podučavali in izurjevali.

§. 73. Plusquamperfectum.

1. Longius, quam destinavēram,¹³⁷ tempus in urbe consumpsi. 2. Cajus Junius aedem Salūtis, quam censor¹³⁸ locavērat, dictātor dedicavit. 3. Loca amœna Asiae ferōces militum Romanorum animos mollivērant. 4. Caesar munēribus et epūlis multitudinem imperitātam lenivērat. 5. De rebus nostris diu tacuerāmus. 6. Socii spectātōres se otiosos praeuērant¹³⁹ Leuctricae calamitātis. 7. Caesar in summo jugo collis duas legiones, quas in Gallia citeriōre conscripse-

¹³⁷ Plusquamperfectum v lat. rabi v odvisnih stavkih, kedar se naznanja dejanje, ki je pred preteklo ali končano bilo, nego je dejanje glavnega stavka nastopilo, ako je v glavnem stavku kak pretekli čas (imperfectum, perfectum historicum, plusquamperfectum). V slov. rabi tukaj perfectum ali plusquamperfectum glagola perfektivnega, véasih tudi durativnega (n. pr. kraljevati). [II. §. 149. 2.]

¹³⁸ V slov. ko, kot.

¹³⁹ Glagoli, ki pomenjajo pokažem se, n. pr. praeeo (me), praesto (me) etc., zahtévajo v lat. dva akus. (objecti in praedicati); v slov. stojí praedikat v nom. ali pa v akus. s členkom ko ali kot, velikrat tudi brez njega. N, pr. pokažem se milostljiv, praeeo me clementem,

rat, in aciem instruxit. 8. Mettius Fuffetius, duax Albanorum, invidiosus erat apud cives, quod bellum solo trigeminorum certamine finivērat.¹³⁷ 9. Erat Tarquinio cognōmen Superbi, quod moribus meruērat. 10. Helvetii, quō per angustias in fines Sequanorum copias suas transduxerant, Aeduōrum agros devastābant. 11. Non est sapientis¹⁶⁷ dicere: non putāram. 12. Phormio Peripateticus, qui nunquam castra, nunquam hostem vidērat,¹³⁷ praecepta de re militāri dabat.

1. Zakāj nisi hrama posvetil, ki si ga bil (kot) censor sezidal? 2. Caesarjevi darovi in gostbe bile so potolažile neskušeno množco. 3. Dolgo nisem bil nič zašlišal o rimskih zadēvah. 4. Konsul Marko Nobilior bil je odpeljal Ennija v Aetólijo. 5. O svojih rečéh bili ste dolgo molčali. 6. Rimljani so Furija Kamilla, ki je bil domovino od Gallov osvobodil, imenovali drugega Rómula. 7. Marius se ni pobil z Germani, dokler ni (pred kakor je) bil dobro izuril svojih vojnikov. 8. Menenius Agrippa je z básnijo, ki jo je bil o želodeu in drugih délih človeškega telesa povedal, spuntano ljudstvo umiril. 9. Persje so bili oborožili veliko floto. 10. Bili smo zaslužili kazen; ali oče nam je odpustil (dál odpuščenje). 11. Filippus je bil sovražnike z nepričakovanim napadom poplašil. 12. Kájus Dušlius bil je prvi na morju (= s floto) premagal Poene. 13. Rómulus je brata ubil (zato), ker je bil nasip preskočil.

§. 74. Futurum (I.), I. et II. conjugatio.

1. Cantābit vacuus coram latrone viator. 2. Tuorum meritorum (slov. iz na) erga me memoriam conservābo. 3. Memoriam nostri (slov. z na) pie inviolatēque servabitis. 4. Multi homines domus aedificant, quas nunquam habitābunt. 5. Erunt omnia facilia, si valēbis. 6. Si in omnibus innocens fuero, quid mihi inimicitiae nocēbunt? 7. Non modo patienti, sed etiam lubenti animo⁴⁷ religiōni parēbo. 8. Plus apud nos recta ratio valēbit, quam vulgi opinio. 9. Legi divinae et humanae omnes parēbunt. 10. Persa quidam in colloquio dixit ad Spartanos:¹⁴⁰ Solem prae jaculōrum multitudīne et sagittārum non videbitis. Cui¹⁴¹ e Spartanis unus: In umbra igitur, inquit, pugnabimus. 11. Fata servis regna dabunt, captivis triumphos. 12. Saguntum Carthaginenses circumsēdent; mox Carthaginem circumsēdebunt Romanae legiones. 13. Donec eris felix, multos numerābis amicos; Tempora si fuērint nubila, solus eris.

¹⁴⁰ V slov. dativ brez predloga.

¹⁴¹ V slov.: a njemu.

1. Pošteni ne bódo nikdar skrivali resnice. 2. S pohlévnostjo boš laglje doségel, kar želiš, nego z upornostjo. 3. Izgledi bódo pri mnogih več zmogli, kakor nauki. 4. Prave prijatelje bóte imeli za⁸³ tovariše v (*genit.*) vseh rečéh. 5. Ne lé s potrpežljivim, ampak tudi z dragovoljnim srcem bomo poslušni zakonom božjim. 6. Spomén na (*genit.*) te bomo ohranili pobožno in neoskrunjeno. 7. Sovrážniki bodo njive pridnih poljedélcev pustošili. 8. Ako bote Boga ljubili in zapóvedi njegove držali, bote védno sréčni in zadovoljni. 9. Slavci bodo kmalu v senénatih gajih prepévali. 10. Lažnivemu človeku ne boš nikoli verjél (*véro* imel). 11. Zlénostjo boš sam sebi⁹⁵ škodoval. 12. Dobremu človeku bodo vsi naklónjeni. 13. Kdor⁹⁸ je dolgo služil, bode lahko slušal in pametno zapovedoval.

§. 75. Na dalje. *III. et IV. conjugatio.*

1. *Certa dicent ii, qui sapientes sunt.* 2. *Contumeliam si dices, audies.* 3. *A quo plurimum sperant homines, ei potissimum inservient.* 4. *Num libertinis atque etiam servis serviemus?* 5. *Vobis⁸⁸ viam in coelum munietis, si semper cum virtute vivetis.* 6. *Ego non parēbo dolōri meo, nec iracundiae serviam.* 7. *Veniet tempus mortis, et quidem celeriter, sive retractabis, sive properabis.* 8. *Quum haec leges, consules habebimus.* 9. *His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quinto dabo.* 10. *Is demum vir erit, cujus¹⁰¹ animum nec prospera, nec adversa infringent.* 11. *Quem alienum fidelem invenietis, si vestris hostes fueritis?* 12. *Vir bonus non faciet, quod turpe est.* 13. *Anni maximos dolores lenient.*

1. Zaničeval vas bom, ako bote znanosti zaničevali. 2. Kdo bo zmirom brez nevarnosti, brez boli, brez veselja živel? 3. Sprevideli boste, kaj da¹¹¹ nepremagljivi Germani premorejo s hrabrostjo. 3. Psovke ako bote govorili, bodete (jih) slišali. 4. Hudobneži si bodo kazeni navlékli s svojo krivico. 5. Zmirom bom govoril resnico, todá ne bom vsega vsem povédal. 6. Mnogih očí in ušesa bodo (na) te pazile (čuvale.) 7. Od kogar naj več (*acc.*) upamo, temu bomo najpred (osebno) služili. 8. Célo boš stvar od začetka slišal. 9. Ako boš poželénja telesna⁷⁹ premagal, boš naj hujše svoje⁴⁹ sovrážnike premagal. 10. Boga ne boš nikdar goljufál. 11. Ljudjé bodo vselej bolj vérovali očém, nego ušesom. 12. V knjigah Grkov in Rimljanov bomo našli mnoge spodbade na (*genit.*) krepost. 13. S trudom bódemo vse zadržke nadvládali.

§. 76. *Futurum exactum (II).*

1. *Si te rogavēro¹⁴² aliquid, nonne respondebis?* 2. *Parva ni servaveris,¹⁴² amittes majōra.* 3. *Quum omnes audivēro, tibi scribam*

¹⁴² *Futurum exactum* (ali II.) se sloveni v odvisnih stavkih veči dél s praes. glagola perfektivnega, véasih tudi z fut. glagola durativnega, n. pr. *si habuero*, ako bom imel ali ako dobim. Gl. 149.

meam sententiam. 4. Plura scribam, si plus otii habuero. 5. In posterum nisi adhibueris modum, ego adhibebo. 6. Mortem⁴⁰ non exultescent, qui bene vixerint.¹⁴² 7. Responde ad ea, quae de te ipso rogāro. 8. Si quis semel falsa dixerit, postea fidem nullam inueniet. 9. Tu, si tibi placuerit liber, curabis, ut et Athenis¹⁰⁷ sit et in ceteris oppidis Gracciae. 10. Nisi nives iter nostrum impediverint, propediem ad vos veniemus. 11. Nemo laudabit hominem, qui miseris auxilium negavit. 12. Amicum, quem probaris, summopere honora. 13. Ut sementem feceris, ita metes. 14. Ego si bonam famam mihi⁸⁸ servaero, sat ero dives.

1. Ako vas kaj vprašamo,¹⁴³ kaj (jeli) ne bote odgovorili? 2. Vojniki se bodo borili, ko tabor utrdijo.¹⁴³ 3. Več bomo pisali, ako bomo imeli (*fut. ex.*) več časa. 4. Vedno bomo zdravi, ako bomo v vséh rečéh méro iméli.¹⁴² 5. Ne boš manj nedóljen, ako vse izrečem. 6. Vi, ako se vam bodo naše knjige dopadle, bote poskrbéli, da¹¹² jih bode (= bodo — *praes.*) i v Rimu i v ostalih mestih Italijskih. 7. Ako kónsula ugledam¹⁴³ ali praetorja, bom vse storil, s čimer se navadno (*soleo* z *infin.*) čast daje (ima): skočil bom s konja, glavo odkril, s pota se ognil. 8. Prijatelji, ki (si) jih pridobimo¹⁴³ z bogastvom, ne pa s krepostjo, ne bodo cenili nas, ampak naše bogastvo. 9. Nevédni bodo ostáli, ki se v mladosti nič ne nauče. 10. Silno (težko) se boš pregréšil, mladenič, ako (v) nemarnosti in lenosti naj lépsi čas mladosti potratíš.¹⁴³ 11. Ako se bote koristnih rečí naučili, bodete lahko našli kruha (*živež*).

II. Indicativus passivi. [Sl. §. 102.]

§. 77. Praesens.

1. Dei providentiā mundus administrātur. 2. Nulla spe, nullo timōre sollicitor, nullis rumoribus inquitōr. 3. Ex omnibus saeculis vix tria aut quatuor nominantur paria amicorum. 4. Vir bonus es, si naturā, non poenā arcēris ab injuria. 5. Lepōres etiam parvo strepitu terrentur. 6. Dentibus manditur, extenuātur et mollitur cibus. 7. Vos a delectatiōne omni negotiis impedimini. 8. Abducuntur homines nonnunquam magnitudine pecuniae ab institutis suis. 9. Injuriae speciosius beneficiis vincuntur, quam mutui odii pertinaciā

¹⁴³ Futurum exactum (ali II.) rabi v lat. jeziku v odvisnih stavkih namesti slov. praes. redko kedaj futura glagolov perfektivnih, to je, kedar je dejanje odvisnega stavka dovršeno pred dejanjem glavnega stavka, ter stoji v glavnem stavku futurum ali imperat. To biva zlasti v stavkih pogojnih, časovnih in oziravnih (kondicionalnih, temporalnih in relativnih).

pensantur. 10. Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. 11. Quae de Hercule vel Saturno traduntur, fabulosa sunt. 12. Exercentini in multis artibus. 13. Aliorum damno docemur.

1. Dober človek se odvraca po³³ naravi, ne pa po kazni od krivice. 2. Po izgledih se naj bolje podučujemo. 3. Jedí se začinjajo s soljo, obéd sam pa z osoljenimi pogóvori. 4. Časih nas zabava od opravił odvraca (zadržuje — *pass.*) 5. S pogostno vajo se obladajo pravila vséh učiteljev. 6. Težko se izkoreninijo napake, ki so z nami⁹⁰ vzrasle. 7. Ptice varuje (*pass.*) perje⁶¹ od mraza in dežja. 8. Mésec se suče (giblje) okoli zemlje. 9. Srca mladéničev so mehka in slaba, ter se lahko v (*abl.*) zanjke ujamejo. 10. Dobri nas ne prezirajo (*pass.*). 11. Mnogi vas (*v*) učenosti prekosijo (*pass.*). 12. Z zobmi se jedí žvéčijo, drobijo in mečijo. 13. Spomladi⁴³ se polja s cveticami oblácijo.

§. 78. Imperfectum.

1. In communibus miseris hac tamen specula oblectabar. 2. Comitium apud Romanos locus in foro erat, (in) quo comitia celebrabantur. 3. Viris bene meritis apud Athenienses victus in Prytanēo praecebat. 108 4. Antiquissimis temporibus gentes sub regum imperio vivebant; horum arbitrio, non certis legibus tenebantur. 5. Ad tuam utilitatem a nobis coercebaris. 6. Ego et Pompejus quasi pignora reipublicae retinebamur in urbe. 7. Labore in venatu, sudore, cursu, fame coena Lacōnum condiebatur. 8. Quoties felicitatis causa et initium fuit, quod⁹⁸ calamitas vocabatur! 9. A Diodoto cum in aliis rebus, tum studiosissime in dialectica exercebar. 10. In urbe Persepoli sepeliebantur reges Persarum. 11. Pericles vectigal publicum, quo antea milites et remiges alebantur, cum urbano populo divisit.

1. Pri starih Rimljanih so se gosí o trošku državnem na Kapitoliju redile.¹⁰⁸ 2. S ktero ste se nádico v obéh nadlógah tolašili (razveseljevali). 3. Od Lucija Krassa si bil ti neizrečeno čislan. 4. Pri nekdanjih Aegypčanih so se trupla mrtvih balsamovavala in domá hranjevala. 5. Vedno boš tiste spoštoval, ki so te odhranjevali in podučevali (*pass.*). 6. Dalje sem bil zadržavan v mestu, nego sem bil sklenil ostati. 7. Pri Lacedaemoncih bila je néka vrsta ljudi, ki se se Helótje imenovali.¹⁰⁸ 8. Pri starih Grkih in Rimljanih bili so nékdaj mrličí sežigavani. 9. Pésniki so se nékdaj z bršljanom, potlej z lovoriko ovenčávali. 10. Ob času Cicerónovem bili so dečki imenitnih Rimljanov od grških soznjev podučavani in urjeni.¹⁰⁸ 11. Efésani so posebno častili¹⁰⁸ (*pass.*) Díano, ktere hram je Heróstratus zažgál. 12. Po zvestobi prijateljev bili smo dolgo podpirani.

§. 79. Futurum (I.).

1. Numerabuntur sententiae, non ponderabuntur. 2. Ut salūtas, ita resalutabere.⁹ 3. Nullā re ab officio deterrebimur.¹⁴⁴ 4. Qui precibus non movetur,¹⁴⁴ mīnis non movebitur. 5. Naturā,³³ non poenā arcebuntur boni viri ab injuria. 6. Virtutis honos nullā oblivione delebitur. 7. Mocrōre prorsus consumēris, amice! 8. Pecunia consumētur in¹⁴⁵ agrorum emptionibus. 9. Libri tui et legentur a me diligenter et custodientur diligentissime. 10. Nihil est virtūte⁸² amabilius,⁸¹ nam homo eā ornatus, ubicunque erit, a nobis diligētur. 11. Omnes aliquando sopiēmur morte, ejus autem vincūla non in aeternum nos vincient. 12. Res familiāris diligentīā et parsimoniā conservabitur et augebitur. 13. Nunquam pericūlum sine periculo vincētur. 14. Vir bonus ab honesto nullā re deterrebitur,¹⁴⁴ ad turpia nullā re invitabitur.

1. Dokler boš živel, ne bodeš se osvobodil od³⁷ straha. 2. V obēih nesrēkah bomo vėdno s kakim upom tolaženi (razveseljevani). 3. Ako si dober človek, bodeš po³³ naravi, ne pa po kazni odvračevan od krivice. 4. Ne bote se z zaklādi osvobodili od skrbi. 5. Poštene ljudi, kjer koli bodo, bomo mi spoštovali (pass.). 6. Prošnje in solzė bodo vas lahko omėčile in pomirile (pass.). 7. Naj hrābriši vojāki bodo (v) vėdnem miru onemogli in omehkūžili se. 8. Reči dobrega človeka ne bodo brezsmrtniki nikoli v nėmar pustili (pass.). 9. Junaštvo Sparčanov bode se zmirom veličilo (slavilo). 10. Hudobne ljudi bo do zadnjega zdihljeja vėst pekla (grizla — pass.). 11. Spomin slovečih in dobro zaslužnih mōž ne bo v pozabo prišel (z nobeno pozabo ne bo obsūt). 12. Starost nas ne bode zadrževala (pass.) krepost izvrševati.

§. 80. Perfectum.

1. Patria et parentes sunt, quorum beneficiis maximis obligati sumus. 2. Caudino proelio Spurius Postumus et Titus Veturius consules superati sunt. 3. A Servio Tullio rege census Romanorum habitus est. 4. Multa et jucunda consuetudine conjuncti sumus inter nos.⁸⁸ 5. Prima solis defectio a Thale praedicta est. 6. Veneno assumpti sunt Hannibal et Philopoemen. 7. Postea custoditus sum a te, tu a me observatus. 8. Mardonius, satrapes Xerxis, cum ducentis millibus¹⁰⁵ peditum et viginti millibus equitum a Pausania fugatus est. 9. Duae urbes potentissimae, Carthago atque Numantia, ab eodem Scipione sunt deletae. 10. Bellum Peloponesiacum anno⁴³

¹⁴⁴ Slov. dām se (z inf.). Gl. 9,

¹⁴⁵ Slov. na (z akus.).

quadringentesimo quarto ante Christum natum finitum est. 11. Datum est Neptūno maritimum omne regnum. 12. Cicero pater patriae appellatus est, quod urbem ab incendio et interitu eloquentiā suā liberaverat.

1. Furius Kamillus, ki je bil domovino od Gallov osvobodil, bil je drugi Rómulus imenovan. 2. Konjniki Rimski bili so dva dni⁵⁰ udržani od jedí in stréhe. 3. Antónius je bil za⁸³ sovražnika domovine držan in razglašen. 4. Sicilija se je nékdaj morda Italije držala (bila zvezana z Italijo). 5. Borba je trpéla (se vlékla) tje do večera. 6. Očí so od nature s tankimi kožami prepréžene (= obléčene).¹²⁸ 7. Zemlja je odéta s cvetjem, rastlinami, drév-jem, žiti. 9. Boj, ki ga⁹⁹ je bil Tullus Hostilius napovédal Alblijanom, končal se je z borbo Horátijev in Kuriátijev. 9. Themístokles je bil od očeta izdedínjen. 10. Filippa, kralja Macedonskega, prekosil je (*pass.*) sin (njegov) Aleksander (v) bojni slavi. 11. Athene je Perikles z naj lépšimi umétnimi déli ukrasil (*pass.*). 12. Solon je (*pass.*) dál državi Athénski postáve.

§. 81. *Plusquamperfectum.*

1. *Nunquam animus Pelopidae placatus est in⁷¹ Alexandrum Phracum, a quo erat violatus.* 2. *Romulus et Remus in iis locis, ubi educati erant, urbem condidērunt.* 3. *A consulibus L. Genucio et Q. Servilio census iterum habitus est. Primus a Servio Tullio rege habitus erat.* 4. *Multifarius aliquando augebimini bonis vos, qui in hac terra omni miseriarum genere exerciti eratis.* 5. *Ego a patre deductus eram ad Scaevolam et a senis latere nunquam discedebam.* 6. *Urbs Lacedaemoniorum non erat munita muris, sed praesidium quaerebatur in fortissimis civibus.* 7. *Pater Castici Sequani, qui regnum in sua civitate habuerat, a senatu populoque Romano amicus appellatus erat.* 8. *Orbem jam totum victor Romanus habebat nec satiatus erat.* 9. *Romani saepe victi erant ab Hannibale; sed tandem Hannibal a Romanis victus est.* 10. *Romani a Graecis eruditi erant artibus¹⁴⁶ et literis.*

1. Palatín, na katerem je bil odgojen¹³⁷ sam, naj préj je utrdil Romulus. 2. Nikoli niso se vaša srca potolažila proti⁷¹ ónim, kateri so vas bili razžalili (*pass.*). 3. Nikoli se nismo oddaljevali (odstopali)¹⁰⁸ od strani Scaevole, h kateremu nas je bil oče odpe-ljal (*pass.*). 4. Brata³⁴ Rómula in Rema bila je naj préj volkúlja hranila (redila — *pass.*). 5. Po Caesarjevih gostbah (pojédinah) in darovih bila se je neskušena množca pomirila. 6. Caesar je na

¹⁴⁶ Slov. v (z lok.),

naj višem vrhu hriba dvé legiji, ki sta se bili v tostranski Galliji naj zadnje nabrali, v bojni red postavil. 7. Grki so bili Rimljanom, kateri so jih bili preobladali (*pass.*), učitelji umétnosti in znanstev. 8. Velik je dél mésta Korintha, ki so ga⁹⁹ Rimljani razdejáli (*pass.*), potlej spet sezidan. 9. Mnoge narode bili so Perzje premagali (*pass.*), ali Perzje sami bili so premagani od Grkov.

§. 82. Futurum exactum (II.)

1. *Hoc vobis dictum erit.* 2. *Flos nisi carptus erit,*¹⁴³ *mox cadet ipse.* 3. *Si condemnatus eris, non istam pecuniam quinquennio*¹⁰⁴ *consumes in*¹⁴⁵ *statuis.* 4. *Hic liber, honori Agricolae, soceri mei, destinatus, professione*³⁰ *pietatis aut laudatus erit aut excusatus.* 5. *Res, cum*¹⁴⁷ *haec scribēbam, erat in extrémum deducta discrimen.* *Brutus enim Mutinae*¹⁰⁷ *vix jam sustinēbat; qui si conservatus erit, vicimus.* 6. *A bonis omnibus defendar, etiā si a malis neglectus ero.* 7. *Nemo judicabitur, antēquam accusatus erit.* 8. *Si hostes patriae fugāti erunt, omnes domus et viae floribus ornabuntur.* 9. *Quae sata erunt, ea metentur.* 10. *Oppida vestra bene munita erunt, si vos ipsi viri fortes eritis.* 11. *Si quando cinctus ero a certis amicis nec amplius ab invidis et malevōlis stipatus, tunc me felicem*⁸³ *habēbo.*

1. Ako boš (za) kaj vprašan, kaj (jeli) ne boš odgovóril? 2. Ako vas sam Bog ne osvobodí¹⁴³ (*pass.*) od spón telesnih,⁷⁹ vám ne bo mogel pristop v nebo dovoljen (odprt) biti. 3. Védno bote zdravi, ako bote v vséh rečéh mero iméli (rabili — *pass. fut. exact.*) 4. Previdni vojvoda ne bo začénjal bitke,²⁴ dokler mu se vojniki ne izurijo (predno se izurijo).¹⁴³ 5. Ko¹⁴⁷ se trume na jedno mesto zberó,¹⁴³ poslal se bóde dél vojske v⁷⁵ Albo. 6. Ko¹⁴⁷ se tabor dovolj utrdí,¹⁴³ bódo vojniki přecej v boj izpeljani. 7. Mladénič, ki bo dobro odgojen,¹⁴³ bode dober glas roditeljev svojih s poštenjem svojega življenja potrdil. 8. Ako se naše navade (nravi) poboljšajo,¹⁴³ bodo se tudi časi hvalili. 9. Ako se tem ljudem dar podelí (dá),¹⁴³ bodo molčali. 10. Ako nikogar ne bom razžalil (*pass.*),¹⁴³ ne bodem sam od nikogar žaljen.

III. Conjunctivus activi.

§. 83. Praesens. I. conjugatio.

1. *Persaepe evenit,*¹⁴⁸ *ut utilitas cum honestate certet.* 2. *Quid cogites de adventu tuo, scribe ad nos.* 3. *Ut jugulent homines,*

¹⁴⁷ *Cum* ali *quum* *temporale*, t. j. kedar pomenja zgol čas, ne pa ob jednom tudi vzroka, sklada se v vseh časih z indikativom, zlasti če stoji v glavnem stavku *tum*. Slovéni se: kedar ali ko, t. j. takrat kedar, ali ondaj kedar. Gl. 114, 119 in 125, 136

¹⁴⁸ Za glagoli *fit*, *accidit*, *evēnit*, *contingit* (pripetí se, dogodí se), latini se slov. da z *ut*.

surgunt de (v) nocte latrones. 4. Ita vivere debemus, ut in omni re rectam conscientiam servemus. 5. Hanc veniam, vehementer cupio, ut impetres. 6. Jam non habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. 7. Incertum est, quo te loco¹⁴⁹ mors expectet; itaque tu illam omni loco expecta. 8. Peto a vobis, judices, ut¹⁵⁰ innocentium calamitatem levetis et in Sexti Roscii causā periculum, quod omnibus intenditur, propulsētis. 9. Ornamus corpus, ornemus¹¹³ etiam animum. 10. Di tibi dent,¹¹³ quod optes. 11. Justitiam adversus infimos servemus.¹¹³ 12. Delphini tantā interdum vi e mari exiliunt, ut¹⁵¹ vela navium transvolent.

1. Kaj (jako) pogosto se dogaja, da¹⁴⁸ se strasti (želje) z umom⁷⁷ bojujejo. 2. Silno želim, da¹⁶⁸ dobimo to dovoljenje. 3. Váruj se, da ne¹⁵² obupaš koj nad (o) svojo¹⁶ rešitvijo. 4. Kako močno da¹¹¹ te ljubim, ní ti neznano. 5. Ne vém, zakáj da¹¹¹ v naj vážniših rečéh mnoge ljudi ne veseli domači jezik. 6. Ljudje se kaznujejo, ne ker so se pregrešili, temveč da ne¹⁵² bi nanóvo grešili.¹⁵⁵ 7. Užé ne vémo (nimamo) kaj da¹¹¹ bi vam ali zaúpali¹⁵⁵ ali pripovedovali. 8. Obdarjeni smo z unom, da¹⁵² resnico iščemo. 9. Bog nam zapoveduje, da naj¹⁵¹ ljubimo vse ljudi, ne le prijatelje, ampak tudi neprijatelje. 10. Bog naj¹¹³ nas čuvá (ohrani). 11. Življenje svoje z dobrim deli olepšajmo,¹¹³ da si večno bogastvo pridobimo (pripravimo).

vitalium explorare

§. 84. Na dalje. II. conjugatio.

Quid⁴⁰ timeas, scio. 2. Curate, ut valeatis. 3. Sol efficit, ut omnia floreat.¹⁵³ 4. Impetrabis a Caesare, ut tibi abesse liceat.¹⁵³ 5. Dubito, num idem tibi suadere, quod mihi, debeam. 6. Est Regulo tam mobile ingenium, ut plurimum audeat, plurimum timeat.

¹⁴⁹ Pri substantivu *locus* se na vprašanje kje? *in* (v, na) veči dél izpušča ter stavlja ablativ brez predloga (zlasti ako ima stati v slov. po z lok.).

¹⁵⁰ Da se latini z *ut cum conjunctivo*, a da ne z *ut non cum conj.*, kedar izražuje naslédke tega, kar je rečeno v glavnem stavku. Navadno se nahaja v glavnem stavku, ali se vsáj more v mislih dodati jedna od teh-le beséd: *tam, ita, sic, adeo* (takó), *is, talis, ejusmodi* (ták, takov), *tantus* (tolik), *tantum* (toliko). — *Ut consecutivum* (poslédieni).

¹⁵¹ Da se latini z *ut cum conj.* v odvisnih podbujavnih stavkih, t. j. kedar se more zameniti z *naj*, da *naj*, da *bi*, ali pa z imperativom; ravno takó tudi da ne z *ne c. conj.*, kedar se more postaviti namesti njega da *naj* ne, *naj* ne, da ne *bi*, ali pa imperativ. Gl. ¹¹².

¹⁵² Da se latini z *ut c. conj.*, kedar znači namero ali namén na vprašanje zakaj? iz kterega namena (*ut finale*, namerni); a da ne z *ne c. conj.* — Slov. rabi *indic. praes.*, *indic. fut.* ali pa *condit. praes.*

¹⁵³ *Conj. lat.* se sloveni ali s *indic.* brez da, ali *indic.* z da, ali pa z kondicionalom, ali pa s koncessivom.

7. *Cura, ut valeas et nos ames.* 8. *Habeo quid⁴⁰ timeam, quid optem, quid etiam in posterum destinem.* 9. *Cum praecipitur, ut¹⁵¹ nobismet ipsis imperemus, hoc praecipitur, ut ratio coërceat temeritatem.* 10. *Non quaero, quam multos libros, sed quam bonos habeas.* 11. *Amemus¹¹³ patriam, parcemus senatui.* 12. *Nemini invadeat,¹¹³ qui cupit esse beatus.* 13. *Nescis, insane, nescis, quantas vires virtus habeat; nomen tantum virtutis usurpas; quid ipsa valeat, ignoras.* 14. *Praeclarum illud est, si quaeris, rectum quodque et verum, ut eos, qui nobis carissimi esse debeant, aeque ac nosmet⁸⁸ ipsos amemus.*

1. Česa⁴⁰ da se bojíte, vémo. 2. Nič ne vidim, česar⁴⁰ bi se bál.¹⁵⁵ 3. Gléj (skrbi), da¹⁵⁴ te kar¹²⁷ naj pred vidimo. 4. Ne morem povédati, kako da mi se Tuskulán dopada. 5. Zmérnost pomirjuje želje, ter naréja, da¹⁵⁴ so té pameti pokorne. 6. Da bi le¹¹⁶ vsi državljani domovino ljubili in zakonom bili pokorni. 7. Véste, česa⁴⁰ da se bojímo,¹¹¹ kaj da želimo, kaj da tudi za napréj nemérjamo. 8. O ko bi¹¹⁶ vsak človek sam sebe premagoval (sam sebi zapovedoval) in poželenje (želje) brzdal! 9. V mestu ostanimo.¹¹³ 10. Roditelje spoštujmo, Boga⁴⁰ se bojmo, postavam bodimo poslušni! 11. Sin naj bó¹¹³ pokoren očetu! 12. Vest nas opominja, da naj bómo (*praez.*) zakonom poslušni. 13. Zavračajte¹¹³ od sebe⁹⁵ zlobnike (hudobnike), da samim sebi ne¹⁵² škódujete.

§. 85. Na dalje. III. et IV. conjugatio.

1. *Non dubito, an tibi scribam.¹²⁵* 2. *Caesar copias suas in proximum collem subducit, ut aciem instruat.* 3. *Nunquam tam male est Siculis, quin aliquid facite et commode dicant.* 4. *Ego a te peto, ut scribas aliquid; jam pridem enim conticuerunt tuae litterae.* 5. *Tanta vis prohibitatis est, ut eam vel (tudi, celo) in eis, quos nunquam vidimus, vel quod majus est, in hoste etiam diligamus.* 6. *Vos oro atque obsecro, iudices, ut attente bonaque cum venia mea verba audiatis.* 7. *Cura, ut omnia sciam, sed maxime, ut valeas.* 8. *Amemus¹¹³ patriam, pareamus senatui, praesentes fructus negligamus, posteritatis gloriae serviamus.* 9. *Caepio Brutus dat operam, ut proconsul⁶⁴ provinciam Macedoniam, Illyricum et totam Graeciam defendat, custodiat incolumenque conservet.* 10. *Peto a vobis, iudices, ut audacium sceleri resistatis, innocentium calamitatem levetis et in Sexti Roscii causa periculum, quod omnibus intenditur, propulsetis.* 11. *Edimus, ut vivamus; non vivimus, ut edamus.* 12. *Semper jus vincat,¹¹³ nunquam utilitas.* 13. *Discipulus obediat praeceptori.* 14. *Aures habetis, ut audiatis.*

¹⁵⁴ *Ut (da) e. conj. stoji tudi za glagoli: curare, facere, efficere, operam dare (truditi se) in podobn.*

1. Starešinstvo skléne (štarešinstvu se dopade), da ti, o Lentulus, kralja Ptolemaeja nazáj odpélješ. 2. Skorej bomo vojsko izpeljali iz tábora, da (jo v) red postavimo. 3. Starešinstvo odloči (starešinstvu se dopade), da naj¹⁵¹ mnénje svoje ob kratkem izrečem. 4. Gléjte (skrbite), da¹⁵⁴ tudi poštene sovražnike spoštujete. 5. Glej, da ne¹⁵² stróžeš (služiš) jézi. 6. Ko bi vendar¹¹⁶ vsi ljudjé sprevideli, kako mnoge reči da ne vedó. 7. Trudi se (daj [si] truda), da¹⁵⁴ kot poglavár obraniš, obváruješ in neokvarjene ohraniš provincije. 8. Oduščaj drugim mnogo, a nič sebi. 9. Nisem tako neumen, sodniki, da ne bi vedel,¹⁵⁵ kaj o smrti Klódijevi mislite (čutite). 10. Po pravici prosiš in rotiš sodnike, da naj¹⁵¹ pazljivo poslušajo tvoje beséde, hudodelstvo káznijo in nesrečo nedolžnih zlájšajo. 11. Nobedna ból ni tolika, da¹⁵⁰ ne bi¹⁵⁵ je dolgost časa zmanjšala. 12. Bog je dál ljudém um, da ga¹⁵⁶ spoznavajo, ter dobro od zla razločujejo. 13. Naj bomo od hudobnežev v némar puščani.¹¹³ 14. Bodi marljív, da (si) duh v³³ védah izобразиš. 15. Mi smo na tej zémli, da Bogú služimo.

§. 86. *Imperfectum. I. et II. conjugatio.*

158 1. *Papirus Cursor edixit Fabio Rulliano, quem exercitui imponēbat, ne cum hoste pugnāret.*¹⁰⁹ 2. *Caesar Aeduis concessit, ut Bojos in finibus suis collocārent.*¹⁰⁹ 3. *Hiēro Syracusanus ut pacem a Romanis impetrāret, dedit argenti talenta ducenta.* 4. *Romani Vejos ita prorsus delevērunt, ut postea ne vestigia quidem hujus urbis restārent.*¹⁰⁹ 5. *Pisistrātus non fuit quidem civibus suis utilis, sed ita eloquentiā floruit, ut literis doctrināque praestaret.* 6. *Pythagōras et Pythagorēi nunquam dubitārunť, quin*¹¹⁷ *ex universa mente divinā delibātos animos haberēmus.* 7. *Marcelli, Scipionis, Mummii domus quum*¹¹⁹ *honore*³³ *et virtūte florēnt, signis*¹⁵⁷ *et tabulis pictis erant vacuāe.* 8. *Hunc ego virum, cum*¹³⁶ *simul studerēmus,*¹⁵⁸ *arcte familiariterque dilexi: ille meus in urbe, ille in recessu contubernālis.* 9. *Diogēnes disputabat, quanto*⁸⁴ *regem Persarum fortanā superaret.*¹¹⁸ 10. *Utinam virorum fortium atque integrorum cōpiam haberetis!* 11. *Vituperavimus te, ut mores tuos emendares.*

¹⁵⁵ Ako je v glavnem stavku *pras.* ali *futur.* ali *imperat.*, rabi v odvisnem stavku *conj. praes.* ali pa *perfecti*, kakor je užé smisel.

¹⁵⁶ On, njega (ga), njemu (mu) itd. latini se v namernih (finalnih) stavkih, odvisnih (indirektnih) vprašanjih in v konstrukciji *accusativi cum infinitivo* (gl. ¹⁹⁸), ako se ozira na subjekt glavnega stavka v sing. in plur. s *sui, sibi, se.*

¹⁵⁷ Slov. genitiv brez predloga. Gl. 37.

¹⁵⁸ *Imperfectum conjunctivi* sloveni se v odvisnih stavkih velikrat z *indicativom* in to časih *praesentis*, časih pa *perfecti*.

1. Caesar je opomnil Divitiáka, da naj¹⁵¹ se za napréj vsake sumnje⁴⁰ váruje (ogiblje).¹⁰⁹ 2. Vojvoda je prosil in rotíl vojnike, da naj ne¹⁵¹ obupajo¹⁰⁹ precej nad (= o) svojim rešenjem. 3. Dosti dolgo bilo bi življenje, ko bi se vse (célo) dobro obrnilo. 4. Koliko ste dali talentov,¹⁰³ da mir zadobíte¹⁰⁹ od Rimljanov? 5. Mnogi ljudjé manj često bi grešili, ko bi pomislili, kako da je Bog pravičen. 6. Starešinstvo je sklenilo (starešinstvu je dopadlo), da bi kónsula imela¹⁰⁹ naj više poveljstvo ne dalje nego jedno lóto.⁵⁰ 7. Pomišljaj sem si, ali (*num*) bi tebi imel to svétovati, kar sebi?⁹⁵ 8. Učitelj te je opominjal, da¹⁵¹ ponašanje svoje popravi (= popraviš).¹⁵⁹ 9. Demóstheneš se je trudil na⁴⁷ vso moč (= *plur.*), da bi domovino otél¹⁵⁹ od pogube. 10. Da si (= ko bi bil)¹¹⁵ prijatelj resnice, ne bi (trdovratno) ostal v zmóti. 11. Agrippa je opoménil Attika, da naj¹⁵¹ sebe svojim ohrani.¹⁵⁹ 12. Ljudjé bili bi sréčniši, ko bi želje (svoje) krotili.

§. 87. Na dalje. *III. et IV. conjugatio.*

1. *Senatui placuit, ut breviter sententias diceremus.* 2. *Ariovistus postulavit a Caesare, ut praeter se denos ad colloquium adducerent.* 3. *Laelius et Scipio saepe ad Catonem veniebant, ut ejus de senectute sermones audirent.* 4. *Nihil habebam, quod scriberem.* 5. *Romulus ut novam urbem prius legibus munit, quam moenibus, edixit, ne quis¹⁶⁰ vallum transiret.* 6. *Leges Lycurgi id maxime spectabant, ut laboribus erudirent juventutem.* 7. *Ego a patre ita eram deductus ad Scaevolam, ut, quoad liceret, a senis latere nunquam discederem.* 8. *Si virtutem solam coleremus, non viveremus in tot tantisque curis.* 9. *Si meo consilio obedires, non tam diu dormires.* 10. *Mos apud Romanos hic epularum fuit, ut deinceps, qui accubarent, canerent ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes.* 11. *Omnes fere civitates Graeciae adversus Persas duces⁵¹ delegerunt Athenienses, quo facilius (eos) repellerent, si forte bellum renovarent.* 12. *Senatus decrevit, uti¹⁵¹ decem legati regnum, quod Micipsa obtinuerat, inter Jugurtham et [et] Adherbálum dividerent.*¹⁵⁹

1. Bilo je mnénje Hortensijevo, da naj Léntul kralja Ptolemaeja brez armade nazáj odpelje.¹⁵⁹ 2. Pythija je Athéncem naravnost zapovédala, da naj si Miltiáda vzamejo za⁵¹ vodjo. 3. A.

¹⁵⁹ Ako je v glavnem stavku kak pretekli čas (*imperfectum, perfectum historicum* [pripovednil], *plusquamperfectum*), stóji v odvisnem stavku *conj. imperfecti* ali pa *plusquamperfecti*; *plusquamperfecti* se vé da lé ondaj, kedar se je dejanje odvisnega stavka dogodilo pred nego dejanje glavnega stavka.

¹⁶⁰ *Ne quis* [v finalnih stavkih] namesti *ut nemo (ut nullus)*,

Caecino sem zmirom tako cénil, da nisem z nobednim človekom ljubezniviše živel.¹⁵⁹ 4. Numa Pompilius da sirove ljudi po bogočastju ukroti,¹⁵⁹ jako je mnoga svetišča postavil. 5. Mnogo (roč) ne bi (vi) védeli, ko bi¹⁶¹ vas drugi ne učili in ne izobraževali. 6. Ljubili smo Pompéja, predno smo védeli, koliko⁸⁴ da¹¹¹ se odlikuje¹⁵⁸ z umom (talentom) svojim. 7. Zakáj se nisi trudil (dajal [si] truda), da provincije (kot) poglavar obraniš,¹⁵⁹ obvárúješ in neokvarjene ohraniš? 8. Athénci so vprašali Apóllona, kako da naj¹¹¹ bi se (= sebe) branili proti (= od) Persijanom. 9. Lykurgus, óni jako ostri zakonodajavec Lacedemonski, želézne je vpeljal denarje, da bi lakomnost ljudsko zmanjšal. 10. Imenitni Rimljani so pošiljali¹⁰⁸ sine svoje v Athéne.⁷⁴ da bi se tam svobodnih umetnj⁴⁰ učili.

§. 88. *Perfectum. I. et IV. conjugatio.*

1. *Scire cupio, quae te Attici literae delectaverint.* 2. *Nullus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit, quam Samnites.* 3. *Non is es, Catilina, ut te aut pudor a turpitudine, aut metus a periculo, aut ratio a furore revocarit.* 4. *Ne¹⁵² ignores, quid ego in tuis literis desideraverim, scribam aperte, sicut et mea natura et nostra amicitia postulat.* 5. *Datis in aciem peditum¹⁰⁵ centum, equitum decem millia produxit, proeliumque commisit, in quo tanto⁸⁴ plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplicem numerum hostium profligarint.* 6. *Primi Italiae cultores Aborigines fuere; quorum rex Saturnus tantae justitiae¹⁶² fuit, ut nemo sub illo servierit.* 7. *Nemo hominum⁷⁰ tam bonus fuit, ut nunquam peccarit.* 8. *Nunquam tam crudelēs fuimus, ut joci causā ullum animal vexaverimus.* 9. *Tantum fuit odium Eteoclis et Polynicis, ut ipsa mors illud non finierit.* 10. *Tam prospera erat Attici valetudo, ut per annos triginta medicinae non indigerit.* 11. *Ea fuit Mithridatis magnitudo, ut non sui tantum temporis, verum etiam superioris aetatis omnes reges majestate superaverit.*

1. Da vém, kaj da si v mojem listu pogrešal, piši odkritosrčno, kakor naše prijateljstvo išče (= turja). 2. Vsi véste, zakáj da sem hišo svojo z večimi branili zavároval in utrdil. 3. Kdo ne

¹⁶¹ V kondicionalnih (pogojnih) stavkih (*si, nisi*) stoji *imperfectum* in *plusquamperfectum conj.*, ako se sedaj godi, ali se je pa uže zgodilo protivno temu kar se pripoveduje. N. pr. *parum sciremus, nisi audissemus alios*, t. j. slišali smo ter nekaj znamo. gl. 115.

¹⁶² Genitiv v zvezi s kakim adjektivom v lat. često izražuje, kakošna je kaka oseba ali stvar; nam rabi tukaj ali tudi genitiv ali pa adjektiv. N. pr. *Homo magnae sapientiae*, človek velike modrósti ali zlo moder. — *Genitivus qualitatis* (kakosti ali kakovosti). Gl. 74. [II, 46.]

vé, kako mnogi ljudjé da so v vseh časih strégli (= služili) slavi ali (pa) denárju? 4. V bitvi Marathónski odlikovali so se toliko (o) junaštvu Athénei, da so deséterno (= desetkrat toliko) število sovražnikov preobladali. 5. Povéjte nam, kako da sta Brutus in Kollatínus Rim od gospodovanja kraljev osvobodila. 6. Tolika je bila hrabrost Sparčanov, da¹⁵⁰ niso nikdar mésta svojega z obzidjem utrdili. 7. Saturn je bil tako pravičen, da niso pod njim ljudjé robovali. 8. Ne morem ti povedati, kako da¹¹¹ me je tvoj list razvesélil. 9. Kako željno (s kolikim hrepenénjem) da smo te užé dolgo pričakovali, morem komaj povédati. 10. Kaj da ste vsak dan slišali, imate na večer spét premisliti. *conteronore vesperre*

§. 89. Na dalje. II. et III. conjugatio.

1. *Non dubito, quin¹⁶³ habuerit vim magnam semper oratio.*
 2. *Quis nunquam dubitavit, quin in republica nostrā primas partes eloquentia tenuerit semper, secundas juris scientia?* 3. *Scis, quantopere summum illum virum suspexerim dilexerimque.* 4. *Antonius is est, qui¹⁶⁴ semper senatus iudicium et auctoritatem contempsit.* 5. *Caesar Divitiaco ostendit, quae⁴⁵ in concilio Callorum separatim quisque de Dumnorige apud se¹⁵⁶ dixerit.* 6. *Nostris ex libris perspicies, et quae gesserimus et quae dixerimus.* 7. *Qui mortales initio Africam habuerint,¹¹¹ fama varia est.* 8. *Socrates adeo contempsit mortem, ut lacto vultu venenum biberit.* 9. *Nulla gens tam fera est, cujus (= ut ejus) mentem non imbuerit Dei (slov. v z akus.) opinio.* 10. *Britanniam qui mortales initio coluerint, parum compertum est.* 11. *Cogita, quae ego de te, Metelle, in senatu egerim, quae in concionibus dixerim, quas ad te literas miserim.*

1. Vés, česa⁴⁰ da sem se bál, kaj da upal, kaj da za napréj odločil. 2. Saturnus se pripoveduje, da¹²⁰ je bil tako pravičen (= tolfke pravičnosti),¹⁶² da niso pod njim ljudjé ni robovali¹⁵⁹ ní lastnine imeli, temveč (da) je bilo vse vsém občno. 3. Vem, kako močno da¹¹¹ si védno brata mojega spoštoval in čislal. 4. Taki (óni) ste, da¹⁵⁰ ste védno starešinstvo in veljavo njegovo prezirali. 5. Kaj da smo vsak dan slišali, govorili, délali, na večer spet premišljavamo (= navajeni smo premisljati). 6. Nikdar ne dvomi, da¹⁶³ so v Athénah¹⁰⁷ véde in plemenite umetnje naj bolj cvetle. 7. Caesar razodéne Divitiaku, kaj da so v skupščini Galli rekli o Dumnórigu. 8. Negotovo je kdáj in kjé da je živel Homér. 9.

¹⁶³ *Quin*, da (gl. N7) stoji za nikavnimi izrazi: *non est dubium, non dubito, nemo dubitat, quis dubitat?* tudi stoji *quin* (slov. da ne) za izrazi: *paulum abest, haud multum abest* (manjka) in podobn.

¹⁶⁴ *Qui* = *ut (is)*,

Nihče ni tako dober, da bi bil védno brez grehov živel.¹⁵⁵ 10. Kdo je tako dober, da bi bil védno izpolnjeval zakone (= pokoren bil¹⁵⁵ zakonom). 11. Kaj da je Cicero v starešinstvu razpravljaj, kaj da je v skúpsčinah govoril, dosti vam je znano.

§. 90. *Plusquamperfectum. I. et IV. conjugatio.*

1. *Themistócles cum¹¹⁴ in epúlis recusasset lyram, habitus est⁸³ indoctor.¹⁶⁵* 2. *Consilium, ratio, sententia nisi in senibus essent, non summum consilium majóres nostri appellassent senátum.* 2. *Duodequadraginta annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius, quum¹³⁶ quinque et viginti natus annos¹⁰² dominatum occupavisset.* 4. *Nos omnes fere nihil scirémus, nisi audivissémus alios.* 5. *Nisi Ilias fuisset, idem tumúlus, qui corpus Achillis tegit, etiam gloriam sepelivisset.* 6. *Manius Curius quum¹³⁶ de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho triumphasset, in vita rustica consumpsit extrémum tempus actatis.* 7. *Carthago dirúta est, quum stetisset annos sexcentos septuaginta duos.* 8. *Quum venissem Athénas,⁷⁵ sex menses cum Antiócho philosopho fui.* 9. *Dionysius quum fanum Proserpinae Locris¹⁰⁷ expúlavisset, navigábat Syracúsas.⁷⁵* 10. *Si minus erravisset, notus minus esset Ulixes.* 11. *Si de tuo luctu prius audivissem, ad eum meas litéras accommodavissem.* 12. *Si audivissémus, in quo pericúlo essetis, statim ad vos advolassémus.* *advolare prohibet*

1. Ko¹³⁶ je Porsena, kralj Etruskovski, poskušal¹⁵⁹ Tarkvinije v mesto nazáj pripeljati ter je bil (o) prvem napadu Jankul zavzél, rešil je Horatius Kokles mésto. 2. Jaz bi bil drugač sodil,¹⁶¹ ko bil pri (= v) sodbi navzočen bil. 3. Kaj bi mi znali, ko bi nas drugi ne bili podučevali (= izobraževali)? 4. Vsi (vi) ne bi nič védeli, da¹⁶¹ niste drugih slušali (= slišali). 5. Vsi so védeli, kako da je bil Caesar srca neizkušene množce pomiril. 6. Da¹⁶¹ ste (= ako bi bili) prosili, bili bi dobili, kar vam je treba. 7. Ko bi ne bil Maecénas pésnika Horatija²⁴ častil, ne bi bil tá hvale (*plur.*) njegove⁹³ (v) ljubkih pésmih popeval (= slavil). 8. Sokrates je pred smrtjo v tamnici mnogo⁴⁵ o brezsmrtnosti duše govoril, ko¹³⁶ je bil čašo smrtno (= smrti) izpraznil, ter je pustil dušo v naročju (= med objémi) slednikov svojih.

¹⁶⁵ Komparativ se prestavlja časih tudi s pozitivom, dodavši mu: nékaj, nekoliko, malo, precèj, prevèč, pre—, če nima pri sebi *quam* ali pa ablativa *comparationis* (gl. 82). N. pr. *Altior*, nekoliko visok, malo visok, previsok, [II. 95.]

§. 91. Na dalje. II. et III. conjugatio.

83 1. Caesar docēbat, ut¹¹¹ omni tempore totius Galliae principatum Aedui tenuissent. 2. In ipsa Graecia philosophia tanto in honore nunquam fuisset, nisi doctissimorum contentionibus dissensionibusque viguisset. 3. Hunc ego si in praefectis habuissem, quem tu me hominem⁸⁸ putāres. 4. Plura scripsissem, nisi tui festinārent. 5. Utinam Catilina omnes secum suas copias eduaxisset! 6. C. Gracchus si diutius vixisset, vel paternam vel avitam gloriam aequāvisset. Eloquentiā (slov. z v c. loc.) quidem nescio, an habuisset parem neminem. 7. Num si virilem animum habuissetis, terga vestra vidisset hostis? 8. Alexander quum¹³⁶ interemisset Clitum, familiārem suum, vix a se manus abstinuit. 9. Si semper bene vixisses, mortem⁴⁰ nunquam metuisses. 10. Scipio militum virtutem collaudāvit, quod¹⁶⁶ eos non eruptio hostium, non altitudo moenium, non munitissima arx deterruisset, quominus transcendērent omnia perirumpereque. 11. Nomen Thucydidis vix exstaret, nisi scripsisset historiam. 12. Magna esset multorum virorum gloria, nisi perdidissent illam exitu vitae.

1. Jugurtha se je bál jéze⁴⁰ starešinstva, ko bi poslancem ne bil pokoren (*plusquamperf.*). 2. Káj bi (vi) o nas mislili (= sodili), ko bi bili (mí) tega človeka za⁸³ tovariša iméli? 3. O da¹¹⁶ si Katilina, vse továriše svoje s seboj⁹⁰ iz mésta izpeljal! 4. Več bili bi (mi) o svojih zadévah pisali,¹⁶¹ ko bi ne bil listar hítel. 5. Tvoja pamet (spomin) bila¹¹⁶ bi jakša, ko bi jo bil (ti) pridniše uril (= vadal). 6. Mnogi ljudje bili bi sréčniši, da¹⁶¹ so (= ako bi bili) v vseh rečéh mero iméli. 7. O ko bi bil (ti) lé mnénje svoje⁴⁹ odkritosréno (= svobodno) izrékel! mánj bi bil (ti) i sebi⁹⁵ i meni škódoval. 8. Ko bi ne bil preménil obléke (*plur.*)²⁴ Kodrus, kralj Athénski, ne bi ga bili sovražniki umorili. 9. O da ste (= ko bi bili) postavam pokorni bili! 10. Sréčno bi (ti) živel, da nisi¹⁶¹ zapustil póta²⁴ čédnosti. 11. Imena mnogih móž ne bi bila znaña, da niso¹⁶¹ knjíg pisali. 12. Nikdar ne bi bil Hérkules prišel k bogovom, da si ní pota k njim s krepostjo utrdil. 13. Athénci so Miltiada ko¹³⁶ je bil z modrostjo (= previdnostjo) in junaštvom Kserksa premagal pri Marathónu, kaznili z globo (= denárjem).

IV. Coniunctivns passivi.

§. 92. Praesens. I. conjugatio.

1. Nunc vides, quibus fluctibus jactemur. 2. Nemo est tam fortis, quin rei novitate perturbetur. 3. Nemo prudens puni, quia

¹⁶⁶ Quod, da, ker, se sloveni sploh z indik.; s konjunkt. se nahaja samo ondaj, kedar pisavec neče kaj izreči kot svoje mnenje, temveč kot mnenje koga drugega. — Slov. češ da, češ ker, ker dejal je itd. (z indik.). [II. 188.]

*peccatum est, sed ne peccetur. 4. Ursi per hiemem tam gravi somno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitentur. 5. Caesar Aeduarum principes graviter accūsat, quod ab iis non sublevētur.*¹⁶⁶ *6. Auget Antonius furorem in dies; in statua Caesāris, quam posuit in rostris, inscripsit PARENTI OPTIME MERITO ut non modo sicariū,*⁸³ *sed jam etiam parricidae judicemini. 7. Milites nostri fortes sunt, non ut ipsi laudentur,*¹²⁵ *sed ut patria ab hostibus liberetur. 8. Mirum est, ut*¹¹¹ *animus agitatione motūque corpōris excitetur. 9. Parentum*¹⁶⁷ *est curāre, ut libēri bene educantur. 10. Lex est apud Rhodios, ut, si qua rostrata in portu navis deprehensa est, publicetur.*

1. Podvrgujemo se zakonom, da se rēd države obdrži (= ohrani). 2. Ne vem, zakáj da mnogih ne veselí (*pass.*) v naj važ-nějših stvaréh domači jezik. 3. Nisi tako srčen, da te ne bi¹⁵⁰ nova rēc zmétla¹⁵⁵ (zmešala (*pass.*)). 4. Gléjte (skrbite), da¹⁵⁴ vas hvalijo in ljubijo (*pass.*) vsi pošteni. 5. Želimo, da¹⁶⁸ nas v tej réči podpirate (*pass.*). 6. Ne vém povédati, kako namoč da me vselej veselijo (*pass.*) tvoji listi. 6. Kdo bō dvomil, da¹⁶³ se po previdnosti Božji veseljni ta svēt ravná (upravlja). 7. Poglavarstva morajo (na to) glédati, da¹⁵⁴ vsi postave spolnjujejo (*pass.*). 8. Gléj (skrbi), da se ne¹⁵² razglasís za⁸³ sovráznika domovine. 9. Zakoni zahtévajo da¹⁶⁸ se pravica spolnjuje tudi proti najnižim (naj dolénjim). 10. Dobri ljudjé si prizadévajo (trud dajo), da¹⁵⁴ se slabo vedēnje (= nravi) mladeničev poboljša.

§. 93. Na dalje. II., III. et IV. conjugatio.

1. Tribūni plebis postulant, ut sacrosancti⁸³ habeantur. 2. Parete praeceptorī, ut in literis bene exerceamini. 3. Gallinae avesque reliquae pennis fovēt pullos, ne¹⁵² frigōre laedantur. 4. Leges breves sunt, ut facile ab imperitis teneantur. 5. Poētae ita sunt dulces, ut non legantur modo, sed etiam ediscantur. 6. Digni sunt amicitia,¹⁶⁹ quibus in ipsis inest causa, cur diligantur. 7. Mali homines multa scelēra non committunt, quod metuent, ne¹²⁴ puniantur.

¹⁶⁷ Genitiv z glagolom *esse* (v tretji osebi singul.) in s kakim infinitivom se slověni takó, da se doda: lastno, navada, značaj, znamenje, dolžnost, stvar ali kaj podobn.; ali pa se prestavi z glagolom *morem*, *imam* itd. ter se déne lat. genit. v slov. nom., n. pr. *liberorum est colere parentes*, dolžnost otrok je (otroci so dolžni, otroci imajo) roditelje spošтовati. [II. 49. 2]

¹⁶⁸ Tudi za glagoli: *rogare*, *petere*, *cupere*, *optare* etc. prosim, molim, želim itd. stojí *ut* (da, da naj) s konj.; velikrat tudi *ne* (da ne, da naj ne, da nebi) s konj., zlasti za prvimi tremi.

¹⁶⁹ *Dignus in indignus* (vreden in nevreden) zahtevata v lat. ablat. a v slov. genit.

8. *Non hic est locus, ut multa dicantur.* 9. *Una est ars ratiōque pictūrae, dissimillimūque tamen inter se Zeūsis, Aglaōphon, Apelles.* 10. *Id tantum emātur,¹¹³ quod opus est.* 11. *Tanta vestra est virtus, ut ab omnibus colamini.* 12. *In schola sumus, ut literis et artibus crudiāmur.*

1. Gléj da ne¹⁵² bóš držan (*praes.*) za⁸³ nespámetnika. 2. Né vém, ktere da te reči zadržujejo (*pass.*) resnico govoriti. 3. Ako Grki čitajo (*pass.*) Grke, kaj je vzrok, da (*cur*) se ne bi naši od naših čitali?¹⁵⁵ 4. Hudoben človek mnogih hūdobij²⁴ ne storí, ker se bojí, da¹²⁴ nebi bil kažnjen. 5. Postave mórajo biti kratke, da jih nevédni (neskušeni) lahko (v) pameti (spominu) držé (*pass.*). 6. Várujte se da¹⁵² vas želje (strasti) od kreposti ne spéljejo (*pass.*). 7. Ni dvombe (dvomno),⁸¹ da¹⁶³ se države po vérnosti državljanov in po pravičnosti vladarjev obdržujejo (skup držé). 8. Homér je tako ugoden (sladek), da se ne samo bere, ampak tudi na pamet učí. 9. Naši ste učenci, ne da¹⁵² se kaznjujete, ampak da se odgájate (omikujete). 11. Bodi priden, da se (v) znanstvih izobražiš. 12. V šoli smo, da nas poučujejo (*pass.*).

§. 94. Imperfectum.

1. *Lex erat apud Romanos, ut alter consul ex plebe crearetur.* 2. *Nave¹⁷⁰ primus in Graeciam Danaus advēnit, quum antea rati-bus navigarētur.* 3. *Romāni bene cognovērant, quibus artibus imperium terrarum obtinerētur.¹⁵⁸* 4. *Romani coloniās sic idoneis in locis collocārent, ut esse non oppida Italiae, sed propugnacūla imperii viderentur.¹⁷¹* 5. *Utinam ego tertius vobis amicus⁶⁴ adscriberer!* 6. *Hannibal Carthaginem, patriam suam, metu,⁴⁶ ne¹²⁴ Romanis traderetur, reliquit.* 7. *Miltiādi, qui Athenas totamque Graeciam liberavit, talis honos tribūtus est, ut in decem praetorum numero prima ejus imago poneretur.* 8. *Erat lex apud Taurōs, inhumanam et feram gentem, ut hospites Diānae immolarentur.* 9. *Caligula imperator palam deplorare solebat de conditione suorum temporū, quod¹⁶⁶ nullis calamitatibus publicis insignirentur.* 10. *Tanta copia divitiarum in regno Xercis fuit, ut, quum¹¹⁹ flumina multitudo consumerentur, opes tamen regiae superessent.¹⁵⁸* 11. *Solon lege constituit, ut, qui exsilem recepisset¹⁷² in exsilium mitterētur.* 12. *Gorgiae Leontino tantus honos habitus est a Graecia, ut (ei) uni ex omnibus non inaurāta statua sed aurea statuerētur.*

¹⁷⁰ V slov. na ali v (z lok.).

¹⁷¹ Kakor *dicere, tradere etc.* v *pass.*, zahtéva tudi *videre* v *pass. nom. c. inf.* Nam rabi navadno: *vidi se, želí se, dozdéva se, da z indik. N. pr. (Vos)videmini aegroti esse, zdí se da ste (vi) bolni, gl. 120.*

¹⁷² V slov. *praesens* dovršnega glagola.

1. Lacedaemonci so skrbéli, da¹⁵⁴ se (jim) otroci z délom (trudom) utrdijo. 2. O ko bi¹¹⁶ vse ljudi natura od krivice odvrčala (*pass.*). 3. Da bi vas lé nobedna réč ne speljala (*pass.*) od pota édnosti! 4. Njive nebi plodov nosile (rodile), ko¹⁶¹ se nebi orale in rahljále. 5. Caesar je dobro védel, kako (na kak način) da se dá⁹ neskušena množca utolažiti.¹⁵⁹ 6. S Hásdrubalom je narod Rimski ponovil pogodbo, da naj bóde meja obéh držáv réka Ibér in se Sagúnčanom svoboda ohrani. 7. Romul je ptujcem zavétje dál (odprl), de bi se število prebivaveev Rima povékšalo.¹⁵⁹ 8. Mnogi ne bi bili ganjeni po révščini drugih, da niso¹⁶¹ (ako ne bi bili) sami réveži bili. 9. Athénci so želeli, da¹⁶⁸ se njihovo (*suus*) mesto utrdi. 10. Tolika je bila govornost Cicerónova, da so bili velikrat naj trdosrčniši poslušavci ganjeni.¹⁵⁹ 11. Da¹⁶¹ drugim odpuščate, (to) bi se tudi vam odpuščalo. 12. Bil je zakon pri Rimljanih, da naj se mrlíči iznotraj mésta ne pokopujejo.

§. 95. *Perfectum.*

1. *Adeo excellere Aristides abstinentiã, ut unus cognomine justus sit appellatus.* 2. *Caesar Divitiãcum commonefacit, quae in concilio Gallorum de Dumnorige sint dicta.* 3. *Haec cum¹¹⁴ ita sint, quid est, quod¹⁷³ de Archiae civitate dubitetis, praesertim quum aliis quoque in civitatibus adscriptus fuerit?* 4. *Toto proelio, quum¹¹⁹ ab hora septima ad vespèrum pugnatum sit, aversum hostem nemo vidit.* 5. *Incredibile est, quantae hostium copiae a Romanis parvã saepe manu fusae sint, quot¹⁰³ urbes illi munitissimas cepèrint.* 6. *Accusati sitis¹¹³ a malis; ab omnibus bonis laudati estis.* 7. *Quis tam perfectus est, ut virtus ab eo nunquam neglecta sit?* 8. *Pauci vestrum⁷⁰ tam bene obediverunt parentibus, ut nunquam puniti sint.* 9. *Non constat inter auctores, quo anno⁴³ Troja a Graecis eversa sit.* 10. *Quam atrociter cum Catilina pugnatum sit, exitus docuit; nemo enim hostium pugnam reliquit.* 11. *In historia desideratur, ut in rebus gestis declarètur, non solum quid actum aut dictum sit, sed etiam quomodo.*

1. Titus, sin Vespasiánov, bil je v vsaki vrsti kréposti tako preéuden, da¹⁵⁰ je bil imenován (*perf.*) ljubézen in radost élovéskega rodú. 2. Véš, kako močno da smo te vsi cénili in ljubili (*pass.*). 3. Ne vé m, ali (jeli)¹¹¹ te je narav od té krivice odvrnila (*pass.*). 4. Kaj da se je vsak dan slišalo, govorilo, délalo, navajen sem na

¹⁷³ *Est quod, est cur, quid est quod (ali cur), nihil habeo quod ti izrazi zaktévajo konj. N. pr. est quod gaudeam, imam se zakaj veseliti; quid est quod (ali cur) doleas? Kaj je vzrok da si žalosten? zakaj se žalostiš?*

večer premišljati. 5. Antonij je takošen, da¹⁵⁰ se ni po nedolžnem držal in razglasil za⁸³ sovražnika domovine. 6. Ne vém s kterimi rečmi da ste bili zadržani mnénja svoja⁴⁹ odkrito (svobodno) izreči. 7. Kdó ne vé, kdo da je Aemóno razdejál (*pass.*)? 8. Neverjétno je, kako namóč da¹¹¹ so bila sreca poslušavcev po govornosti Demósthenuvi ganjena. 9. Malo je manjkalo, da¹⁶³ ní mésto Rim pod cesarjem Nerónom pogorélo (po požaru uničeno bilo, *perf.*). 10. Ktero stranko da sem zmirom v državi branil, in po kterih možéh da sem bil podpiran, ne bo tebi, Kvintus, neznano. 11. Naj ste izurjeni¹¹³ v jeziku latinskem; v grškem jeziku izurjeni niste. 12. Premisli, kaj sem o tebi, Metellus, v starešinstvu razpravljál (*pass.*), kaj v skupščinah govoril (*pass.*).

§. 96. *Plusquamperfectum.*

1. *Cum*¹³⁶ Troja a Graecis expugnata et vastata esset, Aeneās in Italiam venit. 2. A multitudine cum usque in Capitolium deductus essem, maximo clamore atque plausu in rostris¹⁷⁴ collocatus sum. 3. Si Alexandro longior vita data esset, oceanum manus Macedonum transvolasset. 4. Erravisset semper, nisi ab amico in rectam viam revocatus essem. 5. Nisi Hannibal civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos fortasse superavisset. 6. Lacedaemonii, ac si victoria esset promissa, ductori Leonidae intrepide paruerunt. 7. Dionysius tyrannus quum Syracusis¹⁷⁵ pulsus esset, Corinthi¹⁰⁷ ludum aperuit. 8. Themistocles praedixit collegis, ut ne prius Lacedaemoniorum legatos dimitterent, quam ipse esset remissus.¹⁷² 9. Democritus cum interrogatus esset, cur omne patrimonium patriae donasset, respondet: Ne curā terrestrium rerum¹⁷⁶ a studio philosophiae et coelestium rerum avocer. 10. Iter Persarum magis impeditum esset, si urbes Graeciae bene munitae essent. 11. Non contempti essetis ab omnibus civibus, nisi leges a vobis neglectae essent. 12. Quum clades apud Cannas Romanis nunciata esset, forum omnesque viae plangore completae sunt. 13. Munivissent Spartani urbem, nisi satis munita esset fortitudine civium.

1. Aristídes se je udeléžil bitve (*dat.*) na morju (pomorske) pri Salamíni, ko¹³⁶ so ga poklicali bili (*pass.*) nazaj v domovino. 2. Ne bili bi te zasmehóvali (*pass.*), ko bi bil (tí) molčál. 3. Brez

¹⁷⁴ Glagoli, ki značijo postaviti, dejati, položiti (*collocare, ponere, statuere etc.*) zahtévajo na vprašanje kam? v lat. abl. z *in*, a v slov. akus. z v ali na. [II. 68.]

¹⁷⁵ Imena mést, trgov, vasí in manjih otokov, zlasti grških, stojíjo na vprašanje odkod? v abl. brez predloga; v slov. se stavlja pred nje predlog iz, s ali z (z genit.).

¹⁷⁶ Slov. za (z akus.)

dvombe bile bi pri Salamíni Persje premagovavci bili, da¹⁶¹ jih ní (ko bi ne bila) množ in veličina ládíj bila ovirala (*pass.*). 4. Ko¹³⁶ so bili Vejani ponóvili (*pass.*) vojsko (boj), bil je Furius Kamillus izbrán (*dicere*) za⁵¹ diktátorja. 5. Po zakonu Silvána in Karbóna podeljevalo (*dare*) se je državljanstvo ónim,¹⁰⁰ ki so bili v zavez-
adscip *resna*
 nih državah (za državljane) vpisani bili (*conj.*). 6. Ko se je bila Lydija preobládala in kraljestvu Persovskemu pridružila, oblégel je in osvojil Cyrus Bábylon. 7. Ko bi bilo življenje toliko držyljanov oteto bilo, ne bi se bil nihče na sovražnika razsrdil (razhudil). 8. Vrata méstna se nebi bila zaprla, da ní (ako ne bi bil) Hánibal pred vrati bil. 9. (Vi) bi bili opoménjeni bili, da¹¹⁵ niste mére držali (rabili). 10. Mnogi ne bi bili razžaljeni bili da,¹¹⁵ niso sodržavljanov svojih prezirali.

V. Imperativus, infinitivus, participia activi et passivi.

§. 97. Imperativus activi et passivi.

1. Libéra te⁸⁸ metu¹⁷⁷ mortis. 2. Tu si uno in loco es futúrus,¹²¹ crebras a nobis líteras exspectato.¹⁷⁸ 3. Censores bini sunt¹⁷⁹ magistratum quinquennium habento: reliqui magistratus annui sunt. 4. Terra si tibi parva, ut est, ita videtur, coelestia semper spectato,¹⁷⁸ illa humána contemníto. 5. Impius ne audéto¹⁷⁹ placáre donis iram deorum. 6. Virgínes Vestales in urbe custodiunt ignem foci publici sempiternum. 7. Hominem mortuum, inquit lex in duodécim tabulis, in urbe ne sepelito neve uríto. 8. Dic, quanta sit solis magnitúdo, quae forma terrae. 9. Flectere¹⁴⁴ monitis parentum. 10. Lex erat Solónis: Oratio, qua laudantur ii, qui in proclíis necati sunt, quotannis eodem die recitator. 11. Movemini¹⁴⁴ precibus nostris. 12. Athenis¹⁰⁷ erat lex Solónis: Ii, qui invíte peccaverunt, non in foro sed privatim officíi sui admonentor. 13. Regio imperio¹⁸⁰ duo sunt iique consúles appellantor; nemini parento, illis salus populi suprema lex esto. 14. Lex erat Solónis: Qui exsúlem recepérít, ipse mittitor in exsilium; nam leges civitatis ab eo spernuntur. 15. Ritus familiae patrumque servantor. 16. Solónis lex erat: Qui in bello occuberunt, publice sepeliuntor. 17. Nemo laudátor a nobis, nisi bonus; omnes mali vituperantor.

¹⁷⁷ Slov. od z genit.

¹⁷⁸ Imp. I. je singulativnega, imp. II. iterativnega pomena.

¹⁷⁹ Imperat. II. (*future*) stoji sosebno v zakonih ali postavah, pogodbah, ukazih, zapovedih, in pravilih za življenje, t. j. kedar je zapoved ali prepoved nekako bolj splošne veljave (v slov. imper. imperfektivnih, zlasti iterativnih in frekventativnih glagolov).

¹⁸⁰ T. j. viri. gl. 74.

1. Reci, kaj da se je zgodilo, ničesar ne taji. 2. Gléj (stóri), da¹⁵⁴ boš imel (*praes.*) hrabro (veliko) srce in dober up. 3. Mnogo poslušavaj, toda govorivaj malo. 4. Jednemu naj se ne daje vse. 5. Otroci naj stariše svoje spoštujejo. 6. Bogateci naj siromakom na (*dat.*) pomoč hodijo.¹⁷⁹ 7. Od države bivatej podpirani. 8. Naj te podučí (*pass.*) izgled drugih. 9. V Rimu bil je zakon: Nihče naj se v méstu nepokopuje, ali sežiga. 10. Vsi nesrčniki naj bodo slišani in podpirani. 11. Hudobnežev nikakor (na nobeden način) ne podpirajte. 12. Z védami in umetnijami naj se ne bistrí lé um (talent), ampak tudi značaj naj se izobražuje. 13. Vzemi (izpelji) s seboj, Katilina, vse svoje (továriše), očisti mésto. 14. Zakon je bil pri Rimljanih: Brezbožniki naj ne⁷ drznejo blažiti z darovi jéze Božje. 15. Zakon je bil pri Rimljanih: Kdor se pri (v) tatvini zasači, naj se bičuje, in s pečine Tarpejske prekucne (v globočino). 16. Glédajte védno nebeške reči, prezirajte pozemeljske (človeške). 17. Velikrat drugim, sebi⁹¹ nikoli ne odpuščaj.

§. 98. *Infinitivus pectivi. Nominativus cum infinitivo.*

1. *Quid est aliud Gigantum more⁴⁷ bellare¹⁸¹ cum diis, nisi naturae repugnare?* 2. *Mater timidi flere non solet.* 3. *Profecto nihil est aliud bene et beate vivere, nisi honeste et recte vivere.* 4. *Osiris aratrum invenisse traditur.¹²⁰* 5. *Difficillimum est facere, quod omnibus placeat.* 6. *Non satis est ad bonam vitam paravisse^{*} divitias.* 7. *Solamen miseris²⁶ socios habuisse^{*} malorum.* 8. *Epimínides puer, aestu et itinere fessus, septem et quinquaginta annos in specu dormisse dicitur.¹²⁰* 9. *Principibus placuisse^{*} viris, non ultima laus est.* 10. *Bovis tanta fuit apud antiquos veneratio, ut tam capital esset bovem necavisse^{*} quam hominem.* 11. *Hamílcaris perpetuum odium in⁷¹ Romanos maxime concitasse videtur¹⁶⁹ secundum bellum punicum.* 12. *Quum Xenocrátes interrogatus esset, cur semper fere siceret, respondit: Quia me aliquando poenituit dixisse^{*}, sed tacuisse nunquam.* 13. *Quid praeceptum est in rebus humanis? Vitia vicisse,^{*} hac⁸² nulla major est victoria.* 14. *Multi sunt, qui urbes, qui populos habuerunt in potestate, paucissimi, qui se.*

1. Nikdar ní koristno grešiti,⁵³ ker je vselej sramotno. 2. Naj boljšim se dopasti ní májhepa slava (hvala). 3. Roditelje ljubiti prva je postava nature. 4. Črta (mržnje) Syrakušanov ní škušal

¹⁸¹ Infinitiv je ali subjekt kakega stavka ali pa objekt (predmet) kakega glagola — na vprašanje káj? *infinitiv subjecti* ali *infinitiv objecti*.

* *Infinitiv perfecti* se slovéní z veznikom da (rédko kdaj z ako) in indikativom. Oseba se tu ravna po smislu stavka. (Časih je v slov. subjektu temu lat. infinitivu človek). Bolj rédko rabi tu v slov. infinitiv glagola perfektivnega. N. pr. *laudasse*, da sam hvalil, da si hvalil itd., pohvaliti.

Dion z odjenljivostjo³³ potolažiti, ampak s trdosrčnostjo (ostrostjo) zatreti. 5. Navadi se resnico i govoriti i slišati. 6. Mila (žalostna) je beséda, da (*inf.*) sem imel in nič nimam. 7. Užé sedem ur⁵⁰ spati (*inf. perf.*) je dosti. 8. Zadovoljni smo, da (*inf.*) smo tvoje napáke odkrili; kazni ne zahtévamo. 9. Dobrohotnost somésčanov vidi se da¹⁷¹ si sprilizovanjem pridobil. 10. Kónsul Varro, se govori,¹²⁰ da se je pri⁵² Kannah s Karthaginci tako nesréčno bil zavoljo srda Junóninega. 11. Otéti (*inf. perf.*) meščana v bitki bila je pri Rimljanih naj večá slava (hvala). 12. Aegypčani, se pripoveduje,¹²⁰ da niso mrličev séžigali, ampak balsamovali. 13. Trojo, se pripoveduje¹²⁰ da so Grki deset let obsédali.

§. 99. *Infinitivus passivi.*

1. *Fortis et constantis*¹⁶⁷ *est non perturbāri in rebus aspēris.* 2. *Et monere et moneri proprium est verae amicitiae.* 3. *Nusquam audiri benignius solco, quam in senatu.* 4. *Quid prodest multos vincēre luctatione, ab iracundia vinci?* 5. *Malis displicēre est laudāri!* 6. *Res familiāris quaeri debet iis rebus, a quibus abest turpitudō; conservari autem diligentia et parsimonia.* 7. *Aqua calida lavari Hispani post secundum bellum punicum a Romanis didicerunt.* 8. *Amāre et amāri hominibus et animalibus jucundum est.* 9. *Puniri debetis, si peccatis.* 10. *Odiūm vel precibus mitigari solet, vel communi utilitate³⁰ depōni, vel vetustate sedari.* 11. *Multi jam esse latini libri dicuntur¹²⁰ scripti inconsiderāte ab optimis quidem viris, sed non satis eruditis.* 12. *A probis probari et ab improbis improbari aequa laus est.*

1. Sramotno⁵³ je biti hvaljen od zlih ljudi. 2. Homér je zaslúžil z veličino dela in lepoto (lesketom) pésmi (*plur.*) biti sam (jedini) imenovan pésnik. 3. Jaz in Pompejus, se je dozdevalo,¹⁷¹ da se¹³ kot zastavi države v méstu zadržujeva. 4. Dober človek se vzdržuje (navajen je odvrčan biti) po naravi, ne po strahu od krivice. 5. Ugodno⁵³ je od dobrih in modrih ljudi hvaljen biti. 6. (V) ljubezni dati se⁹ prekositi jako je grdo. 7. Nobedna trudnost ne smé¹⁹⁴ dolžnosti in zvestobe ovirati (*pass.*). 8. V³³ védnem miru so navajeni vojaki onemoči in se pomehkužiti. 9. Rómulus in Remus, veli se,¹²⁰ da sta bila naj prej od volkulje hranjena. 10. Hérkules, se pripoveduje,¹²⁰ da je bil od Chiróna odgojevan in podučevan. 11. Ta mi se knjiga vidi,¹⁷¹ da je brez premíslika spisana. 12. Le strah, zdi¹⁷¹ se, da vas je od krivice odvrnil (odstrašil). 13. Zasmehovan biti od neumnežev⁴⁴ nikakor ni pogrдно za²⁷ poštenega moža. 14. Po nedolžnem kašnjen biti silno žali (žalostí) človeško srce. 15. Pri nekdanjih Aegypčanih, se pripoveduje,¹²⁰ da so se mrličí balzamovali.

§. 100. Accusativus cum infinitivo.

1. Sentimus calere ignem,¹⁸² nivem esse albam,¹⁸³ dulce mel.
 2. Socrates dicebat¹⁸⁴ se¹⁵⁶ multas res nescire. 3. Istrorum gentem, fama est¹⁸⁵ originem a Colchis ducere. 4. Improbitas improbum nunquam sinit acquiescere. 5. Chabrias praestare honestam mortem turpi vitae existimavit. 6. Perspicuum est¹⁸⁵ naturam nos a dolore abhorrere. 7. Pompejos, celebrem Campaniae urbem, desedisse terrae motu audivimus. 8. Socrates iudicibus respondit sese¹⁵⁶ meruisse, ut amplissimis honoribus et praemiis decoraretur. 9. Nunquam audivimus Aegyptios violasse felem vel crocodilum, quae animalia apud ipsos deorum instar coluntur. 10. Thucydides non negat fuisse famam,¹⁸⁵ Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse. 11. Omnes antiquas gentes regibus paruisse notum est. 12. Non rectum est minori parere majorem. 13. Male vivunt, qui semper se victuros esse credunt. 14. Sperat adolescens diu se¹⁵⁶ victurum esse. 15. Plerique amicos eos potissimum diligunt, ex quibus sperant se¹⁵⁶ maximum fructum esse capturos.

1. Kdor po krivem prisega, zadostno kaže, da¹⁸⁵ se ljudi 184 boji,¹⁵⁶ Boga pa zaničuje. 2. Pythagoras je učil, da duše sicer ostanejo, ali da se iz telés v (druga) telesa selijo. 3. Da¹⁸⁵ je vsem vaše usmiljenje odprto, spodobno je. 4. Znano je, da mrličii ne čutijo. 5. Res je da¹⁸⁵ je narod Rimski vse narode presegel (v) hlabrosti. 6. Cicero pripoveduje, da se je Kato (kot) starec učil Grškega jezika.⁴⁰ 7. Augustus, pravijo¹⁸⁶, da ni dalj kakor sedem ur spaval. 8. Pravijo, da¹⁸⁶ je Pyrrhus, kralj Epirski, od Hérkula izhajal. 9. Znano je, da se je Hánibal jako hlabro bil z Rimljani. 10. Kdo ne vé, da se je Nerva naj pravičnejšega¹³⁹ in naj

¹⁸² Ako ima dobiti infinitiv kak določen subjekt, devlje se ta subjekt veči del v akus. (gl. ¹²⁰ in ¹⁷¹). Ta konstrukcija (skladanje) se zove *constructio accusativi cum infinitivo*. Slovenem rabi tukaj veznik da z nom. subjekta in določnim glagolom (v indikativu, včasih tudi v kondicionalu — *verbum finitum*).

¹⁸³ Ako je praedikat stavka, kateri se ima v lat. postaviti v *acc. c. inf.*, kak *nomen* (substantiv ali adjektiv), mora se tudi v akus. dejati.

¹⁸⁴ *Acc. c. inf.* stoji na vprašanje kaj? (tudi česa? itd.), ako stavek z veznikom da visi od kakega glagola *sentiendi* ali *declarandi*. *Verba sentiendi* so glagoli, ki pomenjajo kako misel ali čut, a *declarandi*, ki se z njimi razodéva ta misel ali čut. N. pr. *sentio, cogito, spero, dico, nego, ostendo, significo etc.* Tukaj se da ne more zameniti z da naj, naj ali imperativom.

¹⁸⁵ *Acc. c. inf.* stoji za nekimi izrazi, katerih pomèn je isti, kakor glagolov *sentiendi* ali *declarandi*, n. pr. *opinio est, spes est, fama est etc.* na vprašanje kakov? kakošen? kaj?

¹⁸⁶ Pravijo da, pripovedujejo da itd. se latini z *dicunt, tradunt, narrant etc.* in *acc. c. inf.* ali pa tako, kakor je rečeno v ¹²⁰,

blažega vladarja skazal? 11. Hudobno živé, ki ménijo, da¹⁵⁶ bodo zmirom živéli. 12. Kserkses se je nádejal, da¹⁸⁴ bo¹⁵⁶ s trumami svojimi lahko preobladal Grško. 13. Hannibal je upal, da¹⁵⁶ bo v kratkem času imel glavno mesto Italije v svoji pésti (róki) in oblasti. 14. Nadejam se, da bodo vsi moji slavi stregli (služili).

§. 101. Na dalje.

1. *Jam ab initio Faustulo spes fuerat, 185 regiam stirpem apud se¹⁵⁶ educari.* 2. *Sentit animus se¹⁵⁶ sua vi, non aliena moveri.* 3. *Dilexi te, quo die te cognovi; neque a te diligi judicavi.* 4. *Solon rempublicam duabus rebus contineri dixit, praemio et poena.* 5. *Fulgētrum prius cerni, quam tonitrum audiri notum est. Nec mirum, quoniam lux sonitu velocior.* 6. *Xerxes se¹⁵⁶ a Themistocle non superatum, sed conservatum esse judicavit.* 7. *Constat ad salutem civium inventas esse leges.* 8. *Armorum crepitus et tubae sonitus auditos esse e coelo Cimbricis bellis⁴³ accepimus.* 9. *Philippum, Macedonum regem, rebus (v slov. v z lok.) gestis et gloria video superatum esse a filio.* 10. *Opinio erat, 185 libertatem Graeciae a Romanis restitutum iri.* 11. *Perbene sciebam his orationibus divitum et potentium iram conflatum iri.* 12. *Legationes rejectum iri puto.* 13. *Oraculum editum est Laio, regem Thebanorum, ab Oedipo filio interemptum iri.* 14. *Calchas auguravit bellum Trojanum decimo demum anno confectum iri.* 15. *Putabant se¹⁵⁶ beneficos visum iri.*

1. Ti ljubiš mene, in veš da¹⁸⁴ tebe ljubim (*pass.*). 2. Stojí (gotovo je), da se zemlja suče okoli solnea. 3. Cicero pravi, da je pregréha, da se meščan¹⁸² Rimski zvéže; hudodélstvo, da se bije, malo da ne očetomorstvo, da se ubije. 4. Nikdor ne bo tajil, da se po previdnosti Božji svét ohranjuje. 5. Znano je, da so Rimljani Kartháginu razdejáli (*pass.*). 6. Pomislite, da se ni čast ni modrost ne pridóbi brez upora in truda. 7. Znano je, da so bili prvi prebivavci mésta Rima držani za⁸³ polodivjake¹⁸³ in (tako) imenovani. 8. Stari pisavci pripovedujejo, da sta bila Romulus in Remus, počétnika mésta Rima, naj préj od volkulje dojena, potlej od Faustula odgojena. 9. Brutus je slišal, da mu (= njegov)¹⁸⁷ je brat od Tarkvinia ubit. 10. Cicero je zapovedal,¹⁸⁸ da se začétniki zarótč pomoré. 11. Dobro sem védel, da bo ta govor vaš srd utolažil (*pass.*). 12. Velika mi je nada,¹⁸⁵ da ti se bode praetorstvo podalj-

¹⁸⁷ *Pronomen njegov, njen, njih ali njihov, njun izražuje se v lat. s suis, -a, -um v indirektnih vprašanjih, finalnih stavkih in acc. e. inf. gl. 182, ako se nanáša na subjekt glavnega stavka.*

¹⁸⁸ *Pri glagolih jubere (zapovédati) in vetare (prepovédati) stojí na vprašanje káj? acc. e. inf. A v passivu zahtévata ta dva glagola momin. cum infin. V slov. rabi veznik da ali pa dat. e. inf.*

šalo. 13. Upamo, da¹⁸⁴ bomo po¹⁸⁹ smrti v nebó vzéti. 14. Pompéjus je rékel v zboru, da se bo vojska Caesarjova razkropila, prédén se armade (bojni redi) sprimejo (*conj. imperf.*). 15. Kserkses, kralj Persovski ní pričakoval, da¹⁸⁴ bo mala peščica Grkov njegove¹⁸⁷ neizmérne trume premagala (*pass.*).

§. 102. Participium praesentis activi.

1. Atilius Regulus contra Afros aciem instruxit et contra tres Carthaginiensium duces dimicans victor fuit. 2. Fabius Hannibalem, juveniliter exultantem, patientiã sua emollicbat. 3. Vae tibi ridenti, quia mox post gaudia flebis. 5. Multa petentibus desunt multa. 6. Qui erant cum Aristotële, Peripatetici dicti sunt, quia disputabant inambulantes in Lycœo. 7. Dum per patentia loca ducebatur agmen, apparuit hostis. 8. Latrantem stomachum bene lenit cum sale panis. 9. Homines magis defendenti, quam accusanti favent. 10. Jacet corpus dormientis, ut mortui; viget autem et vivit animus. 11. Effectus eloquentiae est audientium approbatio. 12. Flectitur¹⁴⁴ iratus voce rogante Deus. 13. Micantibus stellis coelum nocturnum ornatur. 14. Naufragio manum porrigamus,¹¹³ erranti viam monstrëmus, cum esuriente panem nostrum⁴⁹ dividamus. 15. Caesar simul legere, et recitantem audire et scribenti dictare solebat.

1. Lačni hrepené za jedjó (*acc.*). 2. Postava je volja Božja, dobro zapovedujoča, nasprotno pa prepovedujoča. 3. Cvetóče drévje in zelenéče se livade razveseljujejo ljudi. 4. Blodéčim pokaži pot. 5. Hännibal, pravijo,¹²⁰ da je plakáje zapustil Italijo. 6. Afrika redí tuléče leve. 7. Blodéčih ne smés¹⁹⁰ kaznjevati, ampak poboljševati. 8. Resnico govorečim bom lahko odjénjal. 9. Lehkomiselnost je lastnost cvetéčih lét (cvetoče dobe). 10. Mrlič spcéemu ni nepodoben. 11. Odurna zarés je vrsta ljudi, dobrote (usluge) oponašajočih. 12. Nobedna napáka ni hujša od⁸² lakomnosti, zlasti pri (v) knézi, državo vladajočih. 13. Neprijetna je dobrota tíčeča dolgo v (med) rokah dajočega.

§. 103. Participium futuri activi et conjugatio periphrastica activi.

1. Ignoramus, quo die quaque horã anima nostra e corpore migratura sit.¹⁹² Num id est exploratum, quomodo sese habiturum sit¹⁹² corpus, non dico ad annum, sed ad vespërum? 3. Tu, quid sis acturus et quid tibi placeat, pergratum (mihi) erit, si ad me

¹⁸⁹ Po (z lok.) = post (z akus.).

¹⁹⁰ Ne smém z inf. = non debeo z inf.

scripsēris. 4. Helvetiū ante profectiōnem frumentum omne, praeter quod secum⁹⁰ portaturi erant, combūrunt. 5. Imperaturus¹²¹ omnibus eligi debet ex omnibus. 6. Magna pars hominum est, quae navigatura de tempestate non cogitat. 7. Sapiens bona semper placitura laudat. 8. Furius Camillus populum migraturum Vejos⁷⁵ retinuit: sic et oppidum civibus, et cives oppido reddidit. 9. Horatius Cocles rem ausus est plus famae habituram ad (pri) posteros, quam fidē. 10. Ariovistus proelium commissurus praemisit equites, qui (ut ii) omnia explorarent. 11. Bellum scripturus sum,¹⁹³ quod populus Romanus cum Jugurtha rege Numidarum gessit. 12. Talis es, ut tuas laudes obscuratura¹⁹² nulla unquam¹⁹¹ sit oblivio. 13. Quae vita fuisset Priamo, si ab adolescentia scisset, quos eventus senectutis habiturus esset! 14. Quid timeam,¹⁹⁴ si aut non miser post mortem, aut beatus etiam futurus sum. 15. Graeci in convivii solēbant nominare, cui⁹⁸ poculum tradituri erant.¹⁹³ 16. Apes jam evoluturae consōnant vehementer.

1. Kdor hoče (kani)¹²¹ pisati zgodovino, mora biti svoboden od pristranosti. 2. Mnogim se kolēna trésejo, kedar imajo (namérjajo)¹²¹ javno govoriti. 3. Euklides Megarjan hotēč¹²¹ slušati Sókrata po⁴³ noči je hodil iz Mégare¹⁷⁵ v Athēne.⁷⁵ 4. Ne vémo, ktereга dne,⁴³ in ktere ure da bomo iz tega življenja šli (izstopili).¹⁹² Ariovist, Germanski knez hotel (namerjal) je célo Gallijo osvojiti. 6. Kserkses namerjáje podjarmiti Grško deželo, silno je vojsko zbrál. 7. (Njega), ki ima¹²¹ vsém zapovedovati, morate izmed (iz) vséh izbrati. 8. Perse, namerjajóče podvrēči célo Grško, Athēnci so pri⁵² Marathónu preobladali. 9. Povéjte roditeljem vse, kar ste naménjeni¹²¹ storiti. 10. Ni dvojbe (dvomno), da¹⁶³ se bodo duše dobrih po¹⁸⁹ smrti v stanovališče blaženih presélile.¹⁹² 11. Kserkses ni dvomil, da¹⁶³ bo Grke s svojimi četami lahko premagal.¹⁹⁵ 12. Káko bi bilo mnogim ljudém življenje bilo, da¹⁶¹ so od mladosti védeli, kak konec starosti da bodo iméli.¹⁹⁵ 13. Ní mi bilo neznano, kaj da boš odgovoril¹⁹⁵ in rekel.

¹⁹¹ Unquam se slovēni zavoljo nikavnice nullus z nikdar. gl. 11.

¹⁹² Particip. futuri activi v zvēzi s sim in essem rabi latinom namēsti conj. futuri activi, ki ga sicer manjka jeziku latinskemu. Mi rabimo neutrum fut. z da ali pa brez da. gl. 122, 155 in 159.

¹⁹³ O opisni spregi (conjugatio periphrastica) tvorni. Gl. Oblikosl. [§. 104.]

¹⁹⁴ V prašanjih dubitativnih (dvomiivih) ali deliberativnih (pretehtovavnih) stoji v latinskem konjunktiv (večidel praesentis) nam rabi kondicional, concessiv, ali pa futur periphrastnih glagolov. N. pr. quid faciam? kaj da storim? kaj bi storil ali kaj storim. — Coniunctivus dubitativus ali deliberativus.

¹⁹⁵ Particip. futuri activi s sim stoji, ako je v glavnem stavku praesens, futurum ali imperativ, sicer pa stoji z essem. gl. 155, 159 in 192.

§. 104. Participium perfecti passivi.

1. Roscius parricidii accusatus Ciceronem patrōnum⁶⁴ habuit. 2. Terra mutata non mutat genus aut mores. 3. Homo doctus in se semper divitias habet. 4. Paleraeque scribuntur orationes habitae jam, non ut habeantur. 5. Sapiens nullam amat voluptatem a virtute sejunctam. 6. Incōlae pagi Verbigēni sive timōre perterriti, sive spe salutis inducti, ad Rhenum finesque Germanorum venērunt. 7. Omnibus virtutibus instructos et ornatos tum sapientes,⁴¹ tum viros bonos dicimus. 8. Homines domicilia conjuncta, quae urbes dicuntur, moenibus sepsērunt. 9. Cimon saepe civi minus bene vestito suū amicitium dedit. 10. Venia est poenae meritae remissio. 11. Quid est turpius viro⁸² effeminato? 12. Militi armato, nihil secum praeter instrumenta belli portanti, quid invium, aut inexcuperabile est? 13. Parva saepe scintilla contempta magnum excitavit incendium. 14. Haec lex in amicitia sanciat^{ur},¹¹³ ut neque rogēmus res turpes, nec faciāmus rogāti. 15. Excitat auditor studium, laudatāque virtus crescit et immensum gloria calcas habet.

1. Lévi nasičeni so neškodljivi. 2. Epiktétus vprašan, kdo da¹⁵⁹ je bogat, reče (je rekel): Komur je³ dosti (to), kar ima. 3. Prmnoge velike in za (de) domovino dobro zaslužene može Athēnci so (zbog) izdaje tožili in obsodili (pass.). 4. Priče se izprašavajo (soleo z inf.) proti zatóžencem (zatoženim), ne pa proti obsojenim. 5. Helvečani po pomanjkanju vséh rečí nagnani (ganjeni) poslance so poslali k Caesarju zavoljo predaje (podaje). 6. Naj véce države bote našli od starcev obdržane. 7. Kserksa v bitki³³ pri Salamfni zmaganega zvijača je Themistoklova v Asijo nazáj pregnala. 8. Rimljani v³³ več bitkah razkropljeni (v bég zapojeni) od Hánribala, véndar niso sreca²⁴ zgubili. 9. Prusias, kralj Bithynijski, bil je Rimljanom zavoljo sprejéma Hánribala (sprejetega Hánribala) sumljiv. 10. Gozd se razléga od³⁰ tulenja ranjenega leva. 11. Poslál sem ti (= k tebi) list s svojo roko pisan.

§. 105. Participium futuri passivi et conjugatio periphrastipassivi. *ca*

1. Per⁸⁹ se virtus sine fortuna ponderanda¹⁹⁶ est. 2. Omnia vitia evitanda, omnes virtutes exercendae sunt. 3. Audendum est; fortes adjuvat ipse Deus. 4. Contemnendae res humanae sunt; negligenda mors; patibiles⁸³ et dolores et labores putandi. 5. Tantum cibi et

¹⁹⁶ Part. fut. pass. v nom. in akus. (t. j. acc. c. inf.) zmirom znači, da se mora, da se ima kaj storiti, da je tréba kaj delati, n. pr. parentes colendi sunt, roditelji se morajo (imajo) spoštovati, roditelje je (je tréba) spoštovati.

potionis adhibendum est, ut reficiantur vires, non opprimantur; nec vero corpōri soli subveniendum est, sed menti atque animo multo⁸⁴ magis. 6. Gloria, quae recte factorum plerumque comes est, non est bonis viris repudianda.¹⁹⁷ Homines, quibuscum nobis¹⁹⁷ vivendum est, diversissimi sunt ingenii⁷⁴ ac moribus. 8. Nobis¹⁹⁷ in omnibus rebus ordo quidam adhibendus est. 9. Omnem occasionem exercendae¹⁹⁸ virtutis arripere oportet. 10. Germanicus paucos dies classi reficiendae¹⁹⁸ insumpsit. 11. Himilco ab Hasdrubale didicit, quem admodum tractandum bellum in Hispania foret. 12. Hannibali¹⁹⁷ Alpes fuerunt trajiciendae, ut in Italiam perveniret. 13. E cavernis terrae ferrum elicimus ad⁶⁹ colendos¹⁹⁸ agros necessarium. 14. Vires nostrae cum rebus, quas tentaturi sumus, sunt comparandae. 15. Aesopus ob deformitatem culpatus: Non forma, inquit, sed mens adspicienda est.

1. Brezbožniki in lákomniki morajo¹⁹⁹ se držati za⁸³ nesréčne. 2. Moliti je treba,¹⁹⁹ da¹⁶⁸ je zdrava duša v zdravem telésu. 3. Kar sebi⁹⁵ pritrgaš, da drugim daruješ, to treba držati za⁸³ dobroto. 4. Góvora¹⁹⁹ priliznika ní poslušati, temveč ogibati se (ga). 5. Vse sem rekel, kar je bilo¹⁹⁹ reči o tej stvari. 6. Domovino tréba z orožjem braniti. 7. Čas nam je tréba modro rabiti. 8. Možjé, ki domovino hrabro branijo, imajo¹⁹⁹ se zmirom spoštovati. 9. Učencem Pythágorovim bilo je¹⁹⁹ pét lét molčati. 10. Slave,¹⁹⁹ ki je soglasna hvala dobrih, dobremu človeku ní treba zametavati. 11. Srečnemu možu je prezriati trude¹⁹⁹ in bóli. 12. Zagovarjanju

¹⁹⁷ Oseba, ktera ima (mora) kaj storiti, stoji pri participiju *fut. pass.* v dat. Slovenceem rabi ali nominativ z glagoli imeti, morati ali pa dativ z glagolom biti, tréba je in inf. (*act.*). Lat. nominativ se devlje v akusativ (časih v genit.). N. pr. *Gloria bono viro non est repudianda*. Slave ni treba dobremu človeku zametavati. Tudi: Slava dobremu človeku ni za zametovati. *Invidia hominibus timenda est*, ljudjé se imajo (morajo) zavisti bati; ljudem se je (treba) zavisti bati.

¹⁹⁸ *Part. fut. pass.* v gen., dat. itd. stoječi, sloveni se ali z infinitivom (ki ima svoj objekt v dotičnem padežu), ali pa s verbalnim subst. (na -anje, -enje), zlasti ako stoji kak predlog pred tem part. (in tukaj se stavlja subst. pri part. stoječi v gen.). N. pr. *Cupidius sum Platonis audiendi*, željen s'm poslušati Platona. *Cauti este in amicis eligendis*, previdni bodite v izbiranju prijateljev.

¹⁹⁹ Treba je, je, imam, moram, imam se, moram se z inf. latini se pogosto s *part. fut. pass.* in glagolom *esse* (*conjugatio periphrastica pass.*). Slov. gen. in akus. v aktivnem stavku stoječi jemlje se v lat. za nominativ *subjecti* ter se z njim sklada part. in glagol *esse*. A oseba, ki ima kaj storiti, naj užé bo v slov. v nom. ali v dativu stoji v lat. v dativu. Ako je glagol intransitiven, rabi od tega participija samo *neutrum sing.* s 3. osebo *sing.* glagola *esse*. N. pr. Sin ima mater spoštovati, sinu je (tréba) mater spoštovati, *filio mater colenda est*: treba je človeku delati, *laborandum est homini*. gl. 14.

prijatelj (zagovarjati se imajočim prijateljem) se Cicero nikoli ni umikal (manjkal). 13. Krepost ti je ljubiti,¹⁹⁹ a hudobnost izbegavati. 14. Timótheus Athéneec bil je zvéden v (*gen.*) vojaštvu in ne manj v (*gen.*) vladanju države.¹⁹⁸ 15. V izbiranju prijatelj treba je iméti (rabiti) naj večo prevídnost (marljivost). 16. Ciceron govori v drugi knjigi Tuskulanskih razpráv o prenašanju¹⁹⁸ bóli (*plur.*).

Osmi razdélek.

Verba III. conjugationis na -io.

§. 106. Activum.

1. *Nunquam recte faciet, qui cito credit.* 2. *Fugiāmus*¹¹³ *superbiam et arrogantiam.* 3. *Aequitas nunquam pariet bellum.* 4. *Minimum eripiet fortuna, cui minimum dedit.* 5. *Bestiae silvestres pro suo partu ita propugnant, ut vulnera excipiant, nullos impetus, nullos ictus reformident.* 6. *Prima amicitiae lex sit,*¹¹³ *ut ab amicis honesta petamus, amicorum causā honesta faciamus.* 7. *Magistratus donum ne capiunto neve danto.* 8. *Datis etsi non locum aequum videbat suis, tamen, fretus número copiarum suarum, configere cupiebat.* 9. *Melius est accipere injuriam quam facere.* 10. *Quem fructum ea mendacis percipiunt mendaces? Hunc, ut nemo ipsis credat.* 11. *Qui proficit in litteris et deficit in moribus, plus deficit quam proficit.*

1. Vojniki Antonijevi ujéli so bežéčega Ciceróna. 2. Nikoli ne bote práv délali, ako bodete lahko vérovali. 3. Sodnik naj dara niti prejémlje, niti daje. 4. Dobri ljudjé ne bodo nikdar storili, kar je sramotno. 5. Malodušni (strašljivi) so oni možjé, ki se ogibajo déla (izbegavajo trúd). 6. Ne ukazujte (*conj.*), kar préj sami sebi ne zapovéste. 7. Kar sréča ni dala, (tega)²⁴ niti (po sili) ne jemlje. 8. Mesec prejémlje svetlobo od solnca. 9. Nikomur ne očitaj (*conj.*) nizkega roda. 10. Kserkses, kralj Persovski, pisal je Leonidi (k Leonidi): „Pošlji orožje!“ Leonida je odgovoril: „Pridi in vzemi (ga; *capere*)!“

§. 107. Passivum.

1. *Otiū vitia negotio discutiuntur.* 2. *Opinionibus vulgi homines rapiuntur in errorem nec vera cernunt.* 3. *Specie recti saepe decipimur.* 4. *Quum praecipitur, ut nobismet*⁸⁸ *ipsi imperemus, hoc prae-*

cidat
cipitur, ut ratio coërceat temeritatem. 5. Apud Romānos patriae proditores de rupe Tarpeja dejiciebantur. 6. Epaminōndas Menelidi, qui Thebanos a bello revocabat: Fallis, inquit, verbo cives tuos, quod hos a bello revocas; otii enim nomine servitutem concilias. Nam paritur pax bello. 7. Imperator Galba, qui post Neronem regnabat, propter nimiam erga indignos facilitatem a plerisque despiciebatur. 8. Teuta, Illyriorum regīna, imperavit, ut legati Romani interficerentur. 9. Male se res habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecuniā. 10. Leges a victoribus dicuntur, accipiuntur a victis.

1. Vojske (boji) se počénjajo, da brez krivice živimo v miru. 2. Gléj (skrbi), da se moči telesne (telesa), z jedjó in pitjem krepíjo a ne zatirajo. 3. Jugurtho, kralja Numidijskega, Sulla ujame in v temnico vrže (*pass.*). 4. Vse reči se s čuti čutijo (*percipio*). 5. Posed kréposti nikoli ti ne bo (po sili) vzét. 6. V potrebi (nesréči) se najbolje spoznáva (*perspicit, soleo c. inf.*) zvestoba prijateljev. 7. Otcomorei so se pri Rimljanih v méh zašivali tér v réko metali (*dejicijo*). 8. Z videzom kreposti se ljudjé često slepíjo. 9. Poglavarji naj darov niti prejemljejo niti dajejo (*pass.*).
refus
uicent, inno

Deveti razdélek.

Verba deponentia.

§. 108. Verba deponentia. I. conjugatio.

1. Furiae agitant et insectantur impios. 2. Quae de Hercule vel Saturno narrantur, (ea) fabulosa⁸³ arbitror. 3. Nullam habet spem salutis aegrötus, quem ad intemperantiam medicus hortatur. 4. Mihi et gratias agebant boni viri et nomine²⁰⁰ tuo gratulabantur. 5. Verres cum pallio purpureo talarique tunicā versabatur in convivis. 6. Multorum te oculi et aures speculabuntur et custodient. 7. Sapientes viri nunquam gloriabuntur in divitiis. 8. Nos apud praecptorem nunquam jocari conabimur. 9. Magnitudinem animi tui semper solum admiratus semperque amavi. 10. Quamdiu mihi, consuli designato, Catilīna, insidiatus es, non publico me⁸⁸ praesidio, sed privatā diligentīā defendi. 11. Crudelissime puniebantur a veteribus servi, qui dominis suis insidiati erant. 12. Calchas ex passèrum numèro belli Trojāni annos auguratus erat. 13. Prae ceteris diis Romani Jovem venerabantur, Siculi Venèrem. 14. Homo nefarius

certe aliquando cum dolore flagitiorum suorum recordabitur. 15. Helvetii per angustias et fines Sequanorum suas copias transduxerunt et in Aeduorum fines pervenerunt, eorumque⁹³ agros populabantur.

1. Orel téra i preganja ostále ptice. 2. Ne slépo naključje, ampak Božja previdnost gospoduje v človeških rečéh. 3. Attikus se ní nikdar prilizoval mogočnemu Antóniju. 4. Platónu (*acc.*) se je čudil in (ga) ljubil Dion toliko, da mu se je ves (sebe celega) izročil. 5. Vi ste (si) bili mislili (domišljali si) zasédo (goljufijo); ali nobedna nevarnost ni pretíla. 6. Pri Persih so prorokovali¹⁰⁸ in napovedovali (prihodnje reči) magi. 7. Kmaló nam se boš radoval (srečo vóščil). 8. Nesrečnik se bo tolažil z upom boljih časov. 9. Dolgo je bil Katilína Cicerónu (po življenji) stregel. 10. Ko se na tej zemlji nekolikó časa pomudím,¹⁴³ bom na drugo mésto odšel. 11. Opominjaš (me), da naj govor več (im) prijateljem preberem; stóril bom (to), ker nagovarjaš. 12. Prijatelji so nagovarjali Daríja da naj Grško pod (v) oblast svojo spravi.¹⁵¹ 13. Mnogim pretíjalo, ki jednemu déljajo krivíco. 14. Ako boš izgléde dobrih posnémal, boš si veliko pohvalo zadóbil. 15. Syri so ribo kot Boga částili (*venčor*).¹⁰⁸

§. 109. Na dalje.

1. *Unum illud nescio, gratulerne²⁰¹ tibi, an timeam.* 2. *Tantus fuit terror Gallici nominis, ut multi reges ultro pacem ingenti pecuniá⁴² mercarentur.* 3. *Imitēmur¹¹³ Deum, qui ingratis quóque beneficia dat.* 4. *Quid nos consolaretur, si unquam bonis insidiati essemus?* 5. *Semper meditati sumus, ut eos aemularemur, qui optimi sunt.* 6. *Calumniari pejus est, quam rixari.* 7. *Romani legatos ad Antióchum regem miserunt, qui (ut ii) sub specie legationis regis apparatus specularentur.* 9. *Imprimis venerare Deum, venerare parentes.* 9. *Cum his versare, qui te meliorem facturi sunt.* 10. *Consolator miseros, ut Deus tui recordetur in calamitate.* 11. *Nulla minantis auctoritas apud liberos est.* 12. *Barbári signa procul conspicati (ab) oppugnatione desistunt.* 13. *Prima causa bellorum fuit libido dominandi.²⁰²* 14. *Cunctantem hortare.* 15. *Precaturi¹²¹ coelum contemulamur.* 16. *Lycurgi leges laboribus erudiunt juventutem, venando, currendo, esuriendo, sitiendo algendo, aestuando.* 17. *Pueris¹⁹⁷ sedulitas apum imitanda est.*

1. O da vsi ljudjé Boga posnémajo¹¹⁶ ter tudi nehvaléžnikom delé dobrote! 2. Vés, kako mnogih óči in ušesa te izpažujejo¹¹¹

²⁰¹ Konjunktiv v indirektnih vprašanjih, na ktera se odgovor z imperativom zahtéva, slovéní se s kondicionalom ali pa s koncessivom.

²⁰² V slov. genit. ali za (z instr.). gl. 68.

in stražijo. 3. Dion in Heraklides oborožila sta vojsko, da proti samosilniku Dionysiju boj začneta (poskusita).¹⁵⁹ 4. Ne vém (ti) povédati, kako namóč sem ti (*acc.*) se zmirom čudil,¹¹¹ in (te) spoštoval. 5. Bilo je Caesarju oznanjeno, da¹⁸⁴ so Helvéčani polja Aeduanov pokončali. 6. Ne bi se vi veselili, ko bi¹⁶¹ vam té nevarnosti pretile. 7. Orli so navajeni védno samí pléniti. 8. Furije, pripoveduje¹²⁰ se, da so dolgo (časa) Oresta podile in preganjale. 9. Fabius je bil od obotavljanja imenovan obotavljavec. 10. Óédnosti prednámcev moramo posnémati, ne napák. 11. Pregledúj lepoto nebá ter se boš čudil modrosti (*acc.*) Božji. 12. Ako se natúra upira, zastónj (prazen) je trud. 13. Ko bi¹⁶¹ bil ti mislil, kakor jaz, ne bi bil niti skušal rèči, kar si z mnogimi besedami rekel. 14. Hoteč (namérjen)¹²¹ velíkih reči (*acc.*) lotiti se (poskusiti), premišljúj, kdo da ti bo pomagal.

§. 110. *Verba deponentia. II. conjugatio.*

1. *Cura id, quod polliceris.* 2. *Ferrum tuctur principem; at melius fides.* 3. *Catilina sociis suis maria ac montes pollicitus est.* 4. *Dei opéra contemplans confitebère: Magna est Dei potentia et sapientia.* 5. *Amicum qui intuetur, tanquam exemplar intuetur sui.*²⁰³ 6. *Amici non solum colent inter se*²⁰⁴ *et diligent, sed etiam verebuntur.* 7. *Legem nocens veretur, fortunam innocens.* 8. *Graecarum civitatum pleraeque intuebantur, quid sibi*¹⁵⁶ *utíle esset.* 9. *Rex Hiéro pollicitus erat frumentum vestimentaque sese*¹⁵⁶ *legionibus consulis gratis esse praebiturum.*¹⁸² 10. *Ego exspectabo ea, quae polliceris, et erunt mihi pergrata, si solveris.*¹⁴³ 11. *Appius et caecus et senex tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imperium in*⁷¹ *suos: metuebant servi, verebantur liberi, carum*⁸³ *omnes habebant.* 12. *Eorum misereri oportet, qui propter fortunam, non propter malitiam in miseris sunt.* 13. *Nunquam verebimur peccata nostra fateri.* 14. *Deus nos tuetur et semper tuebitur.* 15. *Aeduarum legati ad Caesarem dixerunt: Ita omni tempore de populo Romano meriti sumus, ut paene in conspectu exercitus Romani nostri agri vastari, liberi in servitutem abduci, oppida expugnari non debuérunt.*¹⁹⁰

1. Bog váruje in ravna (vlada) zadéve vseh ljúdi. 2. Otroci spoštujejo stariše, sožnji se bojé gospodarja.⁴⁰ 3. Prijátelj prijatelja ne bo lé ljubil, ampak se (ga) tudi bál (sramoval). 4. Kaj si tovarišem svojim obljudil? 5. Cicero je bil imel velike (*bene*) zasluge

²⁰³ Slov. sebe samega ali od (z genit.).

²⁰⁴ *Reciprocum* (vzajemno zaimé): se med seboj latini se s predlogom *inter* in akus. dotičnega personalnega zaimena v plur.; n. pr. *amamus inter nos* (se med seboj), *amatis inter vos* (se med seboj), *amant inter se*.

za (de) domovino. 6. Meni se zdi vselej smrt onih grenka in pre-
zgodna, kateri kaj brezsmrtnega²⁰⁵ snujejo. 7. Ako se gréhov svojih
(acc.) izpovémo, bode se Bog nas usmilil. 8. Spoštovali ste rodi-
telje svoje; zato vas bodo tudi vaši otroci spoštovali. 9. Pogle-
dujem vséh lica in oči. 10. Ne po brambi postav, ampak stén
obvárovali smo (si) življenje. 11. Usmilil se vas bom. 12. Kaj (jeli)
se ne boš stářišev⁴⁰ bál (spoštoval)? ne naj boljšega, naj večega
Bogá? ⁴⁰ 12. Kar sem za (v) konsulovanja²⁰⁶ izpeljal, bom (kot)
privátnik vároval in pospeševal. 13. Po¹⁸⁹ zmagi Agesilajjevi pri⁵²
Koronéi so se báli Athenci, da nebi¹²⁴ spét padli (nazaj postavljeni
bili) v préjšnjo osódo sóžnosti. 14. Kar smo bili obljubili, izpolnili
smo; v naj vécih nevárnostih branili (varovali) smo domovino.

§. 111. Na dalje.

dubitum
1. Jam labōro, quomōdo ea tuear, quae mihi tuenda¹⁹⁶ sunt.
2. Si de tua in⁷¹ me voluntate dubitarem, multis a te verbis petē-
rem, ut dignitatem meam tuereris. 3. O virgo! miserēre mei, mise-
rere meorum! 4. Frustra rogatur, qui misererē nescit. 5. Intuemini
coelum, et reverebimini majestatem Dei. 6. Tuentor¹⁷⁹ censōres urbis
templa, vias, aquas, aerarium, vectigalia. 7. Te oramus, ut nos
liberosque nostros ita tuearis, ut amicitia nostra et fides tua postu-
labit. 8. Julianus militibus praetorianis pro imperatoria dignitate
ingentem pecuniae vim pollicebatur. 9. Patria tuenda,¹⁹⁶ leges reve-
rendae sunt. 10. In Cappadocia extrēma non longe a Tauro apud
oppidum Cybistra castra feci, ut et Ciliciam tuerer et Cappadociam
tenens nova finitimorum consilia impedirem. 11. Omnes tui misere-
remur, si peccatum tuum fatereris. 12. Atheniensis quidam factis
(slov. z v z lok.) strenuus, sed indisertus, cum¹⁹⁶ alius oratione 136
eloquentissimā multa pollicitus esset, dixit: At ego viri Athenienses,
faciam, quod iste magnifice pollicetur.

1. Ní ti bilo neznano, s kako (ktero) pravičnostjo in nese-
bičnostjo da¹¹¹ sem zavéznike branil (vároval) in pokrájino ravnal
(obskrbljeval). 2. Bodite nagnjeni, o bogovi, nedolžnosti, pomagajte
siromaštvu (zapuščenosti), usmilite se stárosti. 3. Naváda je ljudska,
da¹⁵⁰ v naglih in zopernih naključbah²⁰⁶ proti (acc.) nébu pogle-
dujejo. 4. Lehkoumen človek navajen je obétati, kar ne more

²⁰⁵ Adjektivni III. deklinacije, ako niso poméšani z adjektivni II. deklinacije, pri quid, aliquid, minus, tantum, quantum, multum, plus etc. ne stoje v genit. sing., n. pr. aliquid utile (nékaj koristnega); ali aliquid novi et utilis.

²⁰⁶ Na vprašanje kdaj? stoji abl. z in, če substantiv ne znači časa (gl⁴³), ampak káko dejánje ali lastnóst ali stán; n. pr. v mladósti — in adolescentia.

držati. 5. Várujte dostójnost, ki vam jo je Bog podétil pred ostalimi stvarmi. 6. Po izpovedbi se krivnja manjša. 7. Poslušajte, sodniki, ter se usmilité (vendar) enkrat zaveznikov! 8. Otroci so dolžni roditelje spoštovati. 9. Nikdor ne bo tajil, da Bog zemljo váruje, (a) morje ravná (= vlada). 10. Komu je neznano, káj da je Katilína obljubil továrišem in prijateljem svojim? 11. Poglejte zvézde neba, in ganjeni bodete od³³ veličanstva stvarnika svetá. 12. Izpovedati se ti je gréhov (*nom.*), da¹⁵² se te Bog usmili. 13. Nikdor ne dvómi, da¹⁶³ se ima (mora)¹⁹⁹ starost spoštovati.

§. 112. *Verba deponentia. III. declinatio. conjug.*

1. *Loquimur, ut sentimus.* 2. *Concordiã res parvae crescunt, discordiã maximae dilabuntur.* 3. *Non minus nostra sunt, quae animo complectimur, quam quae oculis intuemur.* 4. *Epicurus non erubescens voluptates persequitur omnes nominatim.* 5. *Cum Servius Tullius in domo Tarquini Prisci educaretur, flammae species caput ejus²⁰⁷ amplexa est.* 6. *Ad Octavium dedi literas: cum ipso nihil eram locutus.* 7. *Perfuncta²⁰⁸ respublica est hoc misero fatalique bello.* 8. *Hannibal quotiescunque cum Romanis congressus est in Italia, semper discessit superior.* 9. *Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.* 10. *Tarquinius Priscus pecuniã et industria dignitatem atque etiam Anci regis familiaritatem consecutus est.* 11. *Socrates cum¹³⁶ paene in manu jam mortiferum illud teneret poculum, locutus ita est, ut non ad mortem trudi, verum in coelum videretur¹⁷¹ ascendere.* 12. *Ea²⁰⁹ est profecto jucunda laus, quae ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt.* 13. *Praeteritum tempus nunquam revertitur.* 14. *Commõda, quibus²⁰⁸ utimur, lucmq;e, qua fruimur, spiritumque, quem ducimus, a Deo optimo maximo nobis dari atque impertiri videmus.*

1. Ko¹³⁶ je bil Krassus dogovoril, nastála je tišina. 2. Epicúrus je vsa veselja (slasti) po imenu napoménil (razlózil). 3. Nesréčno in pogubno (nevarno) vojsko²⁰⁸ smo dokončali. 4. Slépec ne vidi, glušec ne sliši, mutec ne govóri. 5. Léč se raztaja od³³ vročine solnea. 6. Po slogi je rasla država Rimska, po razdoru se je razpadala. 7. Naj drznejšim méščanom (*gen.*) orožje iz rók pada. 8. Sréča ljudi ne stojí (opira se) lé (na) resnici, ampak tudi (na) glásu. (dobrem iménu). 9. Vaše částí smo malo po malo po-

²⁰⁷ *ejus* = njegov ali mu. gl. 93.

²⁰⁸ Neki odložni glagoli (*deponentia*) zahtévajo abl.: *utor, fruor, fungor, potior, vescor*, in iz teh sestavljeni; v slov. z večino akus.

²⁰⁹ Ako je subjekt kakemu slov. stavku *demonstrativum* in *genere neutro sing.* z glagolom biti (*esse*) ali kakim drugim podobnim, mora se v lat. skladati v broju in spolu s praedikatom. N. pr. to so vrli púenci, *hi sunt boni discipuli.* [II. 12.]

sámezne doségli. 10. Kar um²⁰⁸ ima (rabi), to je bolje, nego kar (ga) nima (ne rabi). 11. Mnogi dobrote²⁰⁸ Božje naróbe (nápak) obróčajo. 12. Jedni so v²⁰⁶ boju, drugi v miru slavnost doségli. 13. Čislaj pobóžnost, ki vse kréposti (v sebi) zapopada. 14. Plato je v 81. létu⁴³ dobe svoje pišoč sklenil (umrl).

§. 113. Na dalje.

1. *Immerito major pars mortalium de brevitate vitae conqueritur.* 2. *Scythae lacte²⁰⁸ et melle vescabantur.* 3. *Ex avaritia factiones dissensionesque nascebantur.* 4. *Navis optime cursum conficit ea, quae scientissimo gubernatore²⁰⁸ utitur.* 5. *Sapientius ista loquemur inter nos⁸⁸ agemusque communiter.* 6. *Usitatae res facile e memoria elabuntur, insignes et novae manent diutius.* 7. *Nemo tibi sapientius suadebit te ipso⁸²: nunquam¹¹ labere, si te⁸⁵ audies.* 8. *Si naturam ducem⁶⁴ secutus eris, nunquam laberis.* 9. *Minturnenses C. Marium linquentem terram eam, quam servaverat, lacrimis votisque omnibus prosecuti sunt.* 10. *Qui unquam aut ludi aut dies lactiores fuerunt, quam cum in singulis versibus populus Romanus maximo clamore⁴⁷ et plausu Bruti memoriam prosequeretur?* 11. *Omnia, quae captae urbes patiuntur, passi sumus.* 12. *Homo toties moritur, quoties amittit suos.* 13. *Pompejus summos honores sine ulla commendatione majorum adeptus est.* 14. *Ex hac vita in aliam proficiscemur beatiorum.* 15. *Peccatis²¹⁰ irascimur, non peccantibus.* 16. *Antequam mori, multa mala perpessus eris.*

1. Ako koj odjadriš¹⁴³, bodeš nas v Leukadi¹⁰⁷ došel. 2. Bogovi ne uživajo ni jedi²⁰⁸ ni pijáč. 3. Kdáj bote to nesréčno in pogubno vojsko²⁰⁸ dovršili. 4. Stanovavci naj starše Germanije so želod²⁰⁸ (*plur.*) jédli.¹⁰⁸ 5. Nič se ne bojim; uživam, dokler smém (je dopuščeno); želim da¹⁶⁸ bi védno smel. 6. Sestra je objéla brata, in (pohlévno) prosila (za) pomilovanje sodnike (*gen.*) in narod. 7. Prijatelj me je objémal in s solzami oblijal. 8. Na (*ad*) to sem prišel, kar sva bila jaz in ti med seboj⁹⁸ o sestri na Tuskulánu govorila. 9. Ujémujem se s (*dat.*) teboj, ki se ne boš takó umétnosti (*acc.*) poprijel (objél), kakor so drugi navájeni (délati). 10. Nič ni ljubezujivišega⁸¹ od kreposti; kajti kedar to dosežeš,¹⁴³ bodo te vsi spoštovali. 11. Demóstheneš je držal (objemal) v³³ pameti mnoge verse ter jih izgovarjal na strme hribe s hitrim korakom⁴⁷ stopáje. 12. Rimljani vojeni od Julija Caesarja prekoráčili so Rén. 13. Pretekle ure se ne bodo nikdar povrnile. 14. Kar je bil jedenkrat zapámtil Themistokles, tega²⁴ ni nikdar pozabil. 15. Očétje naši so pomrli; tudi mi bomo umrli.

²¹⁰ Glagoli, ki poménjajo srditi se, jeziti se na koga, zahtévajo v lat. dativ; v slov. na z akus. ali nad z instr.

memoria complecti

§. 114. Na dalje.

1. Antonius a me postulat, ut clam colloquatur mecum. 2. Ratione et intelligentia²⁰⁸ utimur ad eam rem, ut apertis⁴⁵ obscura assequamur. 3. Quum Pompejus ex Asia reverteretur, Caesar jam in Galliam profectus erat. 4. Cum huic obsecutus sis, illi est repugnandum.¹⁹⁹ Divico, Helvetiorum legatus, monuit Caesarem, ut remisceretur et veteris incommodi populi Romani et pristinae virtutis Helvetiorum. 6. Si Hannibal post pugnam Cannensem Romam aggressus esset, tota potestas Romanorum forsitan esset collapsa. 7. Dulce⁵³ et decorum est pro patria mori. 8. Spes nos proficiscentes prosequatur. 9. Vincere scis, Hannibal, victoria²⁰⁸ uti nescis. 10. Caesar ex Hispania victor⁶⁴ reversus statim in Thessaliam adversus Pompejum properavit. 11. Militibus¹⁹⁹ in proelio aut vincendum aut moriendum est. 12. Injuriam vestram obliviscendo ulti sumus. 13. Magistratus sunt leges loquentes. 14. Omnes homines, qui student praestare ceteris animalibus, summam ope⁴⁷ niti debent, ne vitam ignavia transigant. 15. Senectus nra in cursu a tergo inssequens nec opinantes assecuta est. 16. Hominem mortuum in urbe ne sepeleto. 17. Nunquam irascere et iratus neminem unquam¹⁹¹ punire. 18. Nunquam obliviscitor, quanta bona a Deo nactus sis. 19. Injuria beneficis ulciscenda est. 20. Ante pugnam apud Zamam Hannibal adhortatus est milites, ut remiscerentur pristinae virtutis suae. 21. Deo²¹¹ nitere, ne labaris.

1. Ko¹³⁶ se je Caesar na pot spravljal v Gallijo, ni se bil še Pompéjus povrnil. 2. Ko¹³⁶ je bil Hannibal mésto Rim zastónj napadel, umaknil se je v naj skrajni kot Italije. 3. Znano je, kako da je Régulus vse muke Puncev srčno prestál. 4. Ker¹¹⁴ ste temu voljo spolnili, tréba se je¹⁹⁹ onemu upréti. 5. Tako drzno govóri s prijateljem, kakor s seboj.⁹⁵ 6. Pojdi iz mésta; vrata so odprta, odrini (pótuj). 7. Prizadévam si ti ugoditi. 8. Moramo¹⁹⁹ se potruditi, da premnogim koristimo. 9. Vsi ljudjé naj dolžnosti²⁰⁸ svoje izpolnjujejo. 10. Mislim, da¹⁸⁴ oni, ki so za⁶⁶ domovino dali življenje, niso nikdar prej smrti nego brezsmrtnost doségli. 11. Dolžnost¹⁶⁷ je mladeniča starše (ljudí) spoštovati in iz téh izbrati naj boljše in naj skušnejše, da¹⁵² se opira na (abl.) njihov⁹³ svét in veljavo. 12. Ne⁷ čudite se vsemu (acc.). 13. Ako te roditelji ali učitelji opominjajo (pass.), poslušaj (bodi pokoren). 14. Sókrates, pravijo,¹²⁰ da se ni nikoli jezil. 15. Ne bi bili (vi) tožili, ko bi¹⁶¹ bili dobili, kar ste úpali. 16. Tréba je truditi se, da¹⁵² pravo krépost doséžemo. 17. Kdo je kdaj doségel toliko krepost, da¹⁵⁰ ni nikdar padel? 18. Nikoli se ni treba¹⁹⁹ tožiti brez vzroka.

²¹¹ Slov. na (z akus.).

§. 115. Verba deponentia. IV. conjugatio,

1. Equidem illud molior, ut mihi Caesar concedat, ut²¹² absim.
 2. Aequa lege necessitas sortitur insignes et imos. 3. Frons, oculi, vultus persaepe mentiuntur, oratio vero saepissime. 4. Verum decus ex virtute sola exoritur. 5. Magnos homines virtute²¹³ metimur, non fortunā. 6. Praetores Romani quotannis provincias sortiebantur. 7. Cedet, exstructis in altum divitiis²⁰⁸ potietur heres. 9. Dion ejus partis²¹⁴ Siciliae potitus est, quae sub potestate Dionysii fuerat. 9. Deus nobis innumerabilia bona largitus est, et quotidie largitur. 10. Quum sortitus¹⁴² fueris bonum amicum, fac, (ut) eum tibi mutuo amore devincias. 11. Ad hominum commoditates et usus tantam rerum ubertatem natura largita est, ut ea, quae gignuntur, donata consulto nobis, non fortuito nata²¹⁵ videantur.¹⁷¹ Milites praedam partiti erant, et sortiebantur de singulis partibus. 13. Nihil unquam¹⁹¹ orietur et nihil ortum est sine Deo. 14. Delectationem convivorum non corporis voluptatibus,²¹³ sed coetu amicorum et sermonibus metizbar. 15. Imperium Graeciae fuit apud Athenienses, Atheniensium²¹⁴ potiti sunt Spartiatae, Spartiatas superavere Thebani, Thebanos Macedones vicērunt, qui ad imperium Graeciae brevi tempore adjunxerunt Asiam bello subactam. 16. Honesti viri nunquam mentientur.

1. Veselje (nasláda) ugája čutom našim. 2. Vse mériš po³³ svoji koristí. 3. Neizrečeno mi se prilizuje Appius. 4. Epikúroveci sódižo (méríjo) vse rečí, ktere imajo¹⁹⁹ ljudjé želéti, po³³ veselju. (slásti). 5. Vse bom poskúsil, in kakor se nadam, doségl. 6. Skopúhi ne bodo nikoli svojega blaga delili s siromaki. 7. Céle blagajnice Macedonske se je polástil Aemilius Paulus. 8. Ti si (si) s Lucijem Pisonom zakladnico razdélil. 9. Antonius in Oktavianus bila sta (si) po žrébu (sréčki) razdélila Rimsko cesarstvo. 10. V²⁰⁶ starosti ne boš téga délal, kar si v mladosti délal. 11. Ako se jedenkrat zlažeš,¹⁴³ ne boš potlej nič vére našel. 12. Natura je bila podelila starim Germanom krepke in velike živote. 13. Váruj se slásti, ki sicer počútkom stréžejo, toda nasproti duhu škódujejo. 14. Velike rečí (na se) jemljete, toda sréča vam ne bo nič podarila. 15. Drugi te bodo s to isto méro³³ merili, s ktero jih ti mériš. 16. Epaminondas nikdar ni lagal. 17. Kdo je kdaj nebá prostor izméril?

²¹² V slov. infinitiv.

²¹³ Slov. po (z lok.).

²¹⁴ Potior se sklada včasih tudi z genit. gl. 198. 208

¹¹⁵ esse se pri infinitivu perfecti in futuri često izpušča.

§. 116. Na dalje.

1. Quidam eripiunt aliis, quod (ut id) aliis largiantur. 2. Vides, quam suaviter voluptas sensibus blandiatur. 3. De me, causa nulla est, cur apud homines prudentissimos atque amicissimos mentiar. 4. Senatus decrevit, ut¹⁵¹ consules Galliam sortirentur. 5. Catilina reipublicae pestem molitus erat, ut ipse rerum²¹⁴ potiretur. 6. Nunquam blandiamur potentibus, ut nobis largiantur, quod meriti non simus. 7. Ummidius tam dives erat, ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se non unquam servo⁸² melius vestiret. 8. Epicurus nihil de dividendo et partiendo docet. 9. Quid interest inter perjurum et mendacem? Qui⁹⁸ mentiri solet, pejerare consuevit. 10. Experire omnia, sed age prudenter. 11. Ne audias blandientia verba malorum. 12. Brevi tempore ad fanum Herculis ex urbe tota (Agrigento) concurritur. 13. Hora⁸² amplius jam in demoliendo²⁰⁵ signo permulti homines moliebantur: illud interea nulla lababat ex parte. 14. Quoties aliquid conabere, te simul et ea, quae paras, metire. 15. Optime scimus, quod⁹⁸ experti sumus; si nihil experti essemus, nihil sciremus. 16. Exorta discordia civium reipublicae maxime pestifera fuit. 17. Etiam si peccaveris, tamen nunquam mentitor.

1. Jednim (po sili) jemljete, da drugim darujete. 2. Nikomur se ne slini (prilizúj), da ne¹⁵² bi lagal.¹⁵⁵ 3. Senát je odlóčil, da naj (za) provincije žrób vržemo.¹⁵⁹ 4. Kaj (je li) bi roditelji vse reči z⁷³ otroci delli, ko bi¹⁶¹ jih ne ljubili? 5. Déli radosti s prijátelji. 6. Lagáti je vselej sramotno (grdó);⁵³ ali naj grše, ko bi (ti) hotel (namérjal)¹²¹ lagati pri roditeljih in učiteljih. 7. Grki so se zlo iméli, ko¹³⁶ so se Sparčani polástili gospostva.²¹⁴ 8. Ljudjé imajo navado nevarnosti po (abl.) svoji bojázni mériti. 9. Vés, kak (kteri) dár govorjenja da je podelila natura Hortensiju. 10. Povéj, zakaj¹¹¹ da (si) niso praetorji z žróbom razdélili provincij? 11. Jaz bi ti verjél, da¹⁵ (ako se ne bi) se nisi¹ užé velikrat zlagal. 12. Ki se lé (na) dájánje in darovanje (abl.) zanášajo, bodo naši mnoge priliznike, (ali) nobednega hvaležnika. 13. Tvoje prijateljstvo skusivši nismo ti se prilizavali, ampak resnico govorili. 14. Z laganjem nikdor ne bo slave zadóbil. 15. Začni; ako dobro začneš, boš skusil moč trdne volje.

